

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)

ปริญญา

ภาษาศาสตร์ประยุกต์

ภาษาศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง แวดวงการใช้ภาษา ทักษะ และการใช้คำศัพท์ของชุมชนไทยวนบ้านชฎใหญ่
ตำบลรางบัว อำเภอบึง จังหวัดราชบุรี

Language Domains, Attitudes, and Vocabulary Use of Thai Yuan in Baan Chat Yai,
Rang Bua Sub-district, Chom Bueng District, Ratchaburi Province

นามผู้วิจัย นายศราวุฒิ บุตรดาวงค์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รักษาราชการแทน

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชไมภักดิ์ เตชะสอนันต์, Ph.D.)

(อาจารย์นันทธีรชนัน นาถประทาน, อ.ค.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

สิงสีทงจิ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการใช้ภาษา ทักษะ และการใช้คำศัพท์ของชุมชนไทยยวนบ้านช้างใหญ่
ตำบลรางบัว อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

Language Domains, Attitudes, and Vocabulary Use of Thai Yuan in Baan Chat Yai,
Rang Bua Sub-district, Chom Bueng District, Ratchaburi Province

โดย

นายศราวุฒิ บุตรดาวงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศราวุฒิ บุตรดาวงค์ 2557: แนวทางการใช้ภาษา ทักษะคิด และการใช้คำศัพท์ของชุมชนไทยชน
บ้านซ่งใหญ่ ตำบลรางบัว อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(ภาษาศาสตรบัณฑิต) สาขาวิชาภาษาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไม้มัก เตชะสอนันต์, Ph.D. 145 หน้า

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการใช้ภาษา ทักษะคิด และการใช้คำศัพท์ ของชุมชนไทยชน
บ้านซ่งใหญ่ ตำบลรางบัว อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ภาษา ทักษะคิด
ต่อภาษา และสำรวจการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติ
ที่ผู้วิจัยกำหนด กลุ่มตัวอย่างถูกแบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุ 15-30 ปี เป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่หรือ
กลุ่มวัยรุ่น ช่วงอายุ 35-50 ปี เป็นตัวแทนของวัยผู้ใหญ่หรือวัยทำงาน และช่วงอายุ 55-70 ปี เป็นตัวแทนของคน
รุ่นเก่าหรือผู้สูงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดให้ข้อมูลผ่านการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ตลอดจนการ
สังเกตการณ์ของผู้วิจัย

ผลการวิจัยด้านแนวทางการใช้ภาษาพบว่า ภาษาไทยชนถูกใช้มากที่สุดในแวดวงครอบครัว แวดวง
ชุมชน และแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม ส่วนภาษาไทยถูกใช้มากที่สุดในแวดวงราชการและสาธารณะ
ปริมาณการใช้ภาษาไทยชนมีแนวโน้มลดลงในผู้พูดรุ่นอายุน้อย ด้านทักษะคิดต่อภาษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมี
ทักษะคิดที่ดีต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเอง แต่ก็ยังคงมีทัศนคติยอมรับการเปลี่ยนแปลงและการเข้ามามีบทบาท
มากขึ้นของภาษาไทย ด้านอัตราการรู้ศัพท์และการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่าง
วัยรุ่นและผู้ใหญ่มีอัตราการรู้ศัพท์และปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับสูง ส่วนกลุ่ม
ตัวอย่างวัยรุ่นมีอัตราการรู้ศัพท์และปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับกลาง

การศึกษครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยชนยังคงมีบทบาทและความสำคัญต่อชาวไทยชนในชุมชน
ในฐานะที่เป็นภาษาหลักของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนภาษาไทยจะเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในกลุ่มผู้ใช้ภาษารุ่นอายุ
น้อยในฐานะที่เป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารกับคนภายนอก อย่างไรก็ตาม ปริมาณการใช้ภาษาไทยชน
ตามแวดวงภาษา อัตราการรู้ศัพท์ไทยชน และปริมาณการใช้คำศัพท์ไทยชนที่ลดลงไปตามช่วงอายุ ตลอดจน
ทัศนคติต่อภาษาที่เริ่มยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางภาษามากขึ้น อาจส่งผลให้บทบาทของภาษาไทยชน
เปลี่ยนแปลงไปได้ งานวิจัยนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อชาวไทยชนในชุมชนที่จะใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการ
วางแผนทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษา หรือเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยที่สนใจศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดด้านอื่น ๆ
ของภาษาไทยชนได้

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Sarawut Butdawong 2014: Language Domains, Attitudes, and Vocabulary Use of Thai Yuan in Baan Chat Yai, Rang Bua Sub-district, Chom Bueng District, Ratchaburi Province. Master of Arts (Applied Linguistics), Major Field: Applied Linguistics, Department of Linguistics. Thesis Advisor: Assistant Professor Chamaiphak Tajasanant, Ph.D. 145 pages.

This research is to study language domains, attitudes, and word use of Thai Yuan at Baan Chat Yai, Rang Bua Sub-district, Chom Bueng District, Ratchaburi Province. The objectives are to study languages used in different domains, languages attitudes, and word use of Thai Yuan speakers from different age groups.

The stratified random sampling technique was employed. The 80 people from three generations. The 15-30 year olds represented the young and new generations, the 35-50 year olds represented the middle age and workmen, and the 55-70 year olds represented the old generation. The data were collected by questionnaire, interviewing and observation.

The results revealed that Thai Yuan was used in order to communicate within family, community and cultural and traditional domains. Thai was used in order to communicate with the royal or official domain and others strangers. Yet the quantity of Thai Yuan used had become lower among the new generation. There were also positive attitudes towards the language and their ethnic; Thai Yuan speakers accepted the changes and roles of Thai. Finally, the use of Thai Yuan words had also decreased among the new generation.

As the results, it can be assumed that Thai Yuan is the language which plays an important role for Thai Yuan speakers as a major language of the ethnic group. Thai starts to play more important role for the young generation of Thai Yuan as an interlingua in order to communicate with others strangers. Yet the quantity of Thai Yuan used in various domains, word use and attitudes that had become lower may cause the status of the language to be changed. This research can be useful for language planning and revival of Thai Yuan in this area and can be useful for researchers who intend to study more about the language.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สามารถบรรลุเป้าหมายแห่งความสำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.ชไมภักดิ์ เตชะสอนันต์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุเมิตตรา สุวรรณ์เดชา และดร. อุมารณณ์ สังขมาน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วง ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของภาษาและมนุษย์มากขึ้นจนนำไปสู่แนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณประกายกานต์ วัชรินทร์ คุณนิภาวดี จันทิ และคุณธิดารัตน์ สุขหงส์ ผู้ช่วยผู้วิจัย ที่ช่วยนำพาผู้วิจัยเข้าสู่พื้นที่และเก็บข้อมูลวิจัยด้วยความราบรื่นมาโดยตลอด อีกทั้งยังช่วยแนะนำข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้เป็นที่รักยิ่ง ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้มาโดยตลอด และขอขอบคุณน้องชายที่ช่วยแบ่งเบาภาระทางครอบครัวในระหว่างที่ผู้วิจัยมาศึกษาต่อจนสามารถสำเร็จการศึกษาได้

อนึ่ง หากงานวิจัยนี้สามารถก่อประโยชน์และคุณความดีอันใดต่อสังคมและวิชาการได้บ้าง ผู้วิจัยขอมอบประโยชน์และคุณความดีนั้นแด่ครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย และคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่าน แทนคำขอบขอบคุณสำหรับความเมตตา ตลอดจนการอบรมสั่งสอนที่ดีที่มีต่อผู้วิจัยตลอดมา

ศราวุฒิ บุตรดาวงค์

มิถุนายน 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
ประมวลคำศัพท์	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ภาวะหลายภาษา	7
การใช้ภาษาตามแวดวงภาษา	10
ทัศนคติต่อภาษา	12
ความสามารถในการใช้ภาษา	17
ปัจจัยทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางภาษา	18
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	23
การคัดเลือกชุมชน	23
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	23
การเก็บข้อมูล	26
การวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์	32
คลังความรู้ทางภาษาและข้อมูลพื้นฐานของชาติพันธุ์ไทยวน	
บ้านซ่งใหญ่	32

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แฉดววงการใช้ภาษา	35
ทศนคตต่อภาษา	68
การใช้คำศัพทไทยขน	79
ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัย	90
บทที่ 5 สรูลผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	100
สรูลผลการวิจัย	100
แฉดววงการใช้ภาษา	100
ทศนคตต่อภาษา	102
การใช้คำศัพทไทยขน	103
อภิปรายผลการวิจัย	105
ข้อเสนอแนะ	108
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	109
ภาคผนวก	116
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	117
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	126
ภาคผนวก ค ข้อมูลพื้นฐานชุมชนและกลุ่มตัวอย่าง	128
ภาคผนวก ง การใช้ภาษาตามแฉดววงภาษา	136
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	145

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าคะแนนทัศนคติต่อภาษาและความหมาย	30
2	คลังความรู้ทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยชนในพื้นที่ชุมชน บ้านซ่งใหญ่ ตำบลรางบัว อำเภอบึง จังหวัดราชบุรี	32
3	ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	34
4	อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	43
5	ชาติพันธุ์ของบิดาและมารดา	35
6	การใช้ภาษาตามแควงภาษา	36
7	การใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง	40
8	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่าง	46
9	สรุปการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากปริมาณการใช้สูงสุด ของแต่ละภาษาในแต่ละแควงภาษา	48
10	การใช้ภาษาตามแควงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี	49
11	การใช้ภาษาตามแควงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี	54
12	การใช้ภาษาตามแควงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี	58
13	ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่าง	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	สรุปการใช้ภาษาตามแฉวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุโดยพิจารณาจากปริมาณการใช้สูงสุด	67
15	ค่าคะแนนและความหมายของทัศนคติต่อภาษา	69
16	ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อความที่มีความหมายเชิงบวกระหว่างเพศชายและเพศหญิง	70
17	ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อความที่มีความหมายเชิงบวกระหว่างเพศชายและเพศหญิง	72
18	ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจำแนกตามข้อความที่มีความหมายเชิงบวกของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	74
19	ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจำแนกตามข้อความที่มีความหมายเชิงลบของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	76
20	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศกับทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่าง	78
21	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยช่วงอายุกับทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่าง	78
22	อัตราการใช้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยระหว่างเพศชายและเพศหญิง	80
23	อัตราการใช้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยระหว่างเพศชายและเพศหญิง	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทย	83
25	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน	83
26	อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	84
27	อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	85
28	ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทย	86
29	ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน	87
30	ปริมาณคำศัพท์ภาษาไทยชนที่ผู้พูดรู้และใช้ในชีวิตประจำวัน	87
31	ปริมาณคำศัพท์ภาษาไทยชนที่ผู้พูดไม่รู้และไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน	88
32	ปริมาณคำศัพท์ภาษาไทยชนที่ผู้พูดรู้แต่ไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน	89
ตารางผนวกที่		
1	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
2	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	132
3	ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง	133
4	ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	133
5	อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	133
6	ชาติพันธุ์ของบิดาของกลุ่มตัวอย่าง	134
7	ชาติพันธุ์ของมารดาของกลุ่มตัวอย่าง	134
8	ภาษาแรกที่กลุ่มตัวอย่างพูดได้	134
9	ปริมาณของภาษาที่มีการใช้สูงสุด	135
10	ปริมาณของภาษาที่มีการใช้ในลำดับรองลงมา	135
11	ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างพูดได้	135
12	การใช้ภาษาตามแฉดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี	137
13	การใช้ภาษาตามแฉดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี	139
14	การใช้ภาษาตามแฉดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี	142

สารบัญภาพ

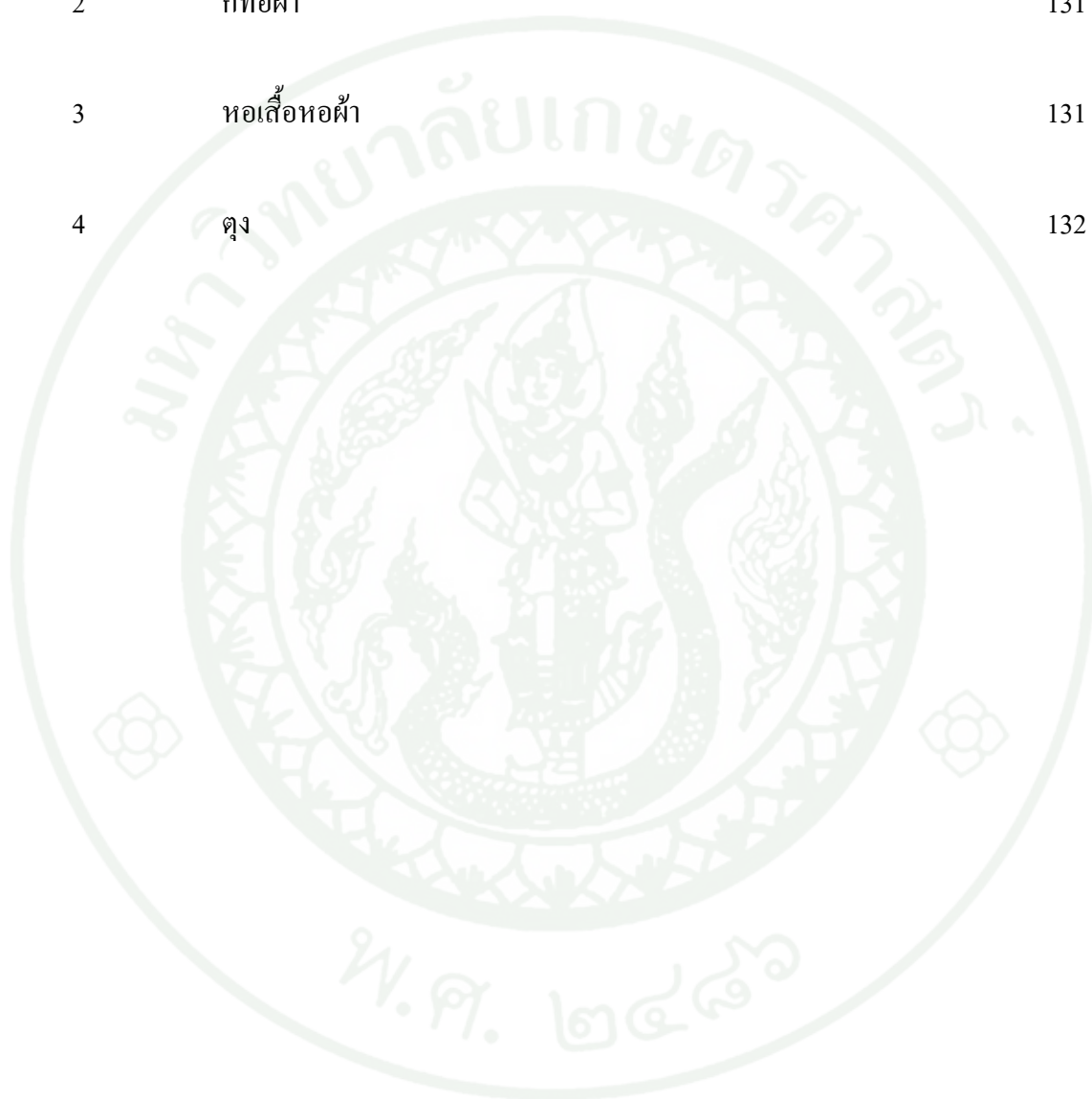
ภาพที่		หน้า
1	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาในแวดวงครอบครัวโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง	42
2	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาในแวดวงชุมชนโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง	43
3	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาในแวดวงประเพณีและวัฒนธรรมโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง	44
4	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาในแวดวงราชการและสาธารณะโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง	45
5	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาโดยเฉลี่ยตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี	52
6	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาโดยเฉลี่ยตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี	57
7	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาโดยเฉลี่ยตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี	61
8	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาไทยของคนไทยของ กลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	62
9	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาไทยของ กลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	63

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
10	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบภาวะสองภาษาของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	64
11	แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง	73
12	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาในคำถามที่มีความหมายเชิงบวกของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	75
13	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาในคำถามที่มีความหมายเชิงลบของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ	77
14	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบอัตราการใช้ศัพท์ผ่านการแปลภาษาไทยวนเป็นภาษาไทยวนขอตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง	81
15	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบอัตราการใช้ศัพท์ผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยวนขอตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง	82
16	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบอัตราการใช้ศัพท์ผ่านการแปลภาษาไทยวนเป็นภาษาไทยของตัวอย่างสามช่วงอายุ	84
17	แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบอัตราการใช้ศัพท์ผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยวนขอตัวอย่างสามช่วงอายุ	86
ภาพผนวกที่		
1	การทอผ้า	130

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่		หน้า
2	กึ่งทอผ้า	131
3	หอเสื้อหอผ้า	131
4	ตุ้ง	132

ประมวลศัพท์

ภาษาไทย	-	ในที่นี้หมายถึง ภาษาไทยมาตรฐาน
ภาษาลาว	-	ในที่นี้หมายถึง ภาษาไทยถิ่นอีสาน
ภาวะหลายภาษา ¹ (multilingualism)	-	ภาวะที่คนใดคนหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งสามารถพูดภาษาได้มากกว่าหนึ่งภาษาขึ้นไป
การเลือกภาษา ²	-	การตัดสินใจในการใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในการสื่อสารตามสถานการณ์ หรือตามแวดวงภาษา ซึ่งขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละภาษาในสถานการณ์หรือแวดวงภาษานั้นๆ
แวดวงภาษา ³ (domains)	-	ในที่นี้หมายถึง การใช้ภาษาต่อคู่สนทนาในสถานที่และสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย แวดวงครอบครัว แวดวงชุมชน แวดวงประเพณีและวัฒนธรรม และแวดวงราชการและสาธารณะ

¹ อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2548: 13)

² ราชบัณฑิตยสถาน (2553: 238)

³ Fasold (1984)

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษา Smalley (1994) ได้จัดลำดับชั้นของภาษาในประเทศไทยโดยเรียงลำดับจากภาษาที่อยู่ในลำดับชั้นสูงไปยังภาษาที่อยู่ในลำดับชั้นต่ำกว่า พบว่า ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาประจำชาติและภาษาราชการถูกจัดอยู่ในลำดับชั้นสูงสุด รองลงมาคือภาษาไทยถิ่น และภาษาชนกลุ่มน้อย การแบ่งลำดับชั้นของภาษานั้นทำให้เห็นความสำคัญของภาษาซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ภาษาของมนุษย์ โดยปกติแล้วคนเรามักจะเห็นความสำคัญและเลือกใช้ภาษาที่อยู่ในลำดับชั้นที่สูงกว่า ในขณะที่ภาษาที่อยู่ในลำดับชั้นต่ำก็จะไม่ได้รับความสนใจมากนัก และถูกเลือกใช้น้อยลงไปตามยุคสมัยจึงอาจส่งผลให้สถานภาพของภาษาในลำดับชั้นที่ต่ำกว่าตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญหายได้

ภาษาไทยชนกลุ่มน้อยเป็นภาษาไทยถิ่นภาษาหนึ่งอยู่ในกลุ่มของภาษาไทยถิ่นเหนือที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ภาษาไทยล้านนา ภาษาคำเมือง หรือภาษาไทยพายัพ มีการกระจายตัวอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน พิชญ์โลก เพชรบูรณ์ สระบุรี นครปฐม และราชบุรี สงวน โชติสุขรัตน์ (2512:194-197) กล่าวว่า ชาวไทยชนกลุ่มน้อยในจังหวัดราชบุรีอพยพมาจากเมืองเชียงแสน เนื่องจากพม่าได้เข้ามาปกครองเมืองเชียงแสนและกดขี่ข่มเหงประชาชน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดทัพไปตีเมืองเชียงแสนเพื่อขับไล่พม่า เมื่อได้รับชัยชนะประกอบกับเมืองเชียงแสนถูกทำลายเสียหายจากสงครามเป็นอันมาก พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้อพยพชาวเชียงแสนมายังเมืองเชียงใหม่ เมืองลำปาง เมืองน่าน เมืองเวียงจันทน์ เมืองสระบุรี และเมืองราชบุรี สำหรับชาวไทยชนกลุ่มน้อยในจังหวัดราชบุรีแรกเริ่มได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ต่อมาเมื่อครอบครัวและชุมชนขยายตัวจึงได้แยกย้ายกันออกไปตั้งถิ่นฐานยังพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดราชบุรี ได้แก่ บ้านคูบัว นาขุนแสน จอมบึง ห้วยไผ่ และรางบัว หากพิจารณาถึงการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนชาวไทยชนกลุ่มน้อยในอดีตก็อาจกล่าวได้ว่า ภาษาไทยชนกลุ่มน้อยเป็นภาษาพลัดถิ่นภาษาหนึ่ง เนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นด้วยอิทธิพลทางด้านสังคมและการเมือง

ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ จนเป็นเหตุให้ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เริ่มมีแนวโน้มที่จะสูญหายไป ภาษาไทยชนกจึงจัดเป็นหนึ่งในภาษาที่อยู่ในกลุ่มของภาษาที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การตอบสนองของคนเราก็คือการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หากพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาษาจะพบว่า ผู้คนจะมีการสัมผัส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน และมีการรับเอาภาษาและวัฒนธรรมอื่นมาใช้ปะปนกันท่ามกลางความหลากหลายทางสังคม ภาษา และวัฒนธรรม

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548: 92-93) ได้อธิบายถึงการสัมผัสและการรับภาษาว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากภาวะหลายภาษา หากสังคมใดมีผู้พูดหลายภาษาและใช้ภาษาเหล่านั้นร่วมกันในสังคมก็จะทำให้ผู้พูดภาษาได้เรียนรู้และรับเอาลักษณะบางประการของอีกภาษาหนึ่งมาใช้ โดยเฉพาะจากภาษาที่มีอิทธิพลมากที่สุดในพื้นที่นั้น ๆ หากเหตุการณ์ลักษณะนี้ดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องก็จะก่อให้เกิดความกลมกลืนในการใช้ภาษาโดยที่ผู้ใช้ภาษาไม่รู้ตัว และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ในที่สุด

กัลยา ดิงศพัทธ์ (2525: 294) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษานั้นเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในภาษาต่าง ๆ ที่ยังมีการใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากภาษาจะมีวิวัฒนาการไปตามกาลเวลา และปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคมที่เข้ามามีอิทธิพล ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นชาวไทยชนกในพื้นที่วิจัยซึ่งรู้และสามารถพูดภาษาไทยชนกได้ จึงเริ่มสังเกตเห็นมาตลอดว่า ชุมชนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอิทธิพลของภาษาไทยที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทั้งในครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และราชการ ภาษาไทยมักถูกใช้เป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารของคนในพื้นที่ ความมีอิทธิพลของภาษาไทยนี้เองทำให้ภาษาไทยชนกเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ซึ่งหากการเปลี่ยนแปลงนี้ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องก็อาจเป็นไปได้ว่า ภาษาไทยชนกอันเป็นรากเหง้าทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยชนกจะเกิดการสูญหายไปได้ในที่สุด

ผู้วิจัยยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยชนกที่ประสบอยู่ในปัจจุบันของครอบครัวผู้วิจัยเองเพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยชนกที่กำลังเกิดขึ้นให้ชัดเจน กล่าวคือบรรพบุรุษของผู้วิจัยนั้นเป็นชาวไทยชนกโดยกำเนิดซึ่งย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดกาญจนบุรีมาอาศัยอยู่ท่ามกลางชุมชนชาวไทยที่พูดภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาหลัก การที่รุ่นปู่ย่าของผู้วิจัยเป็นชาว

ไทยวน พูดภาษาไทยวนแต่กำเนิด รุ่นพ่อแม่จึงได้รับอิทธิพลของภาษาไทยวนและสามารถพูดภาษาไทยวนได้เป็นอย่างดี ต่อมาเมื่อรุ่นพ่อแม่แต่งงานมีครอบครัว ซึ่งจากการสังเกตพบว่าเป็นการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ คือ พ่อเป็นชาวไทยวนพูดภาษาไทยวนแต่งงานกับแม่ซึ่งเป็นชาวไทยพูดภาษาไทยมาตรฐาน เมื่อให้กำเนิดบุตร (รุ่นของผู้วิจัย) บุตรจึงได้เรียนรู้ทั้งภาษาไทยวนและภาษาไทยมาตรฐาน แต่รุ่นลูกจะรับรู้ภาษาไทยมาตรฐานจากแม่เป็นภาษาหลัก ดังนั้นรุ่นลูกจึงพูดภาษาไทยมาตรฐานเป็นหลัก แต่ยังคงเข้าใจภาษาไทยวนอยู่บ้าง ต่อมาเมื่อรุ่นลูกแต่งงานมีครอบครัว คู่สมรสแล้วแต่เป็นชาวไทยพูดภาษาไทยมาตรฐานทั้งสิ้น ดังนั้นรุ่นหลานจึงพูดได้เพียงภาษาไทยภาษาเดียวเท่านั้น ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยวนได้

ตัวอย่างดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาได้แก่ Saraporn (1988) ซึ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุใน ต.คอนแร่ และ ต.คูบัว จ.ราชบุรี ที่เป็นชุมชนไทยวนซึ่งแวดล้อมไปด้วยผู้พูดภาษาไทยมาตรฐาน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ชาวไทยวนทั้งสามระดับอายุรับเอาคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ร่วมกับภาษาไทยวนมากถึงร้อยละ 61.4 และมีแนวโน้มที่จะเลิกใช้คำศัพท์ดั้งเดิมของภาษาไทยวน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนในผู้บอกภาษารุ่นอายุน้อยที่ได้รับการศึกษามากและมีโอกาสใกล้ชิดกับผู้พูดภาษาไทยมาตรฐาน เหตุผลสำคัญอีกประการคือภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาราชการของภาคกลาง ดังนั้น ชาวไทยวนเองจึงไม่ต้องการให้ตนเองแตกต่างหรือถูกแบ่งแยกจากสังคม จึงพยายามปรับตัวให้เข้ากับคนในพื้นที่ให้มากที่สุด จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษาไทยวนเรื่อยมา วนิดาจึงได้เสนอให้มีการศึกษาภาษาไทยวนอย่างจริงจังเพื่อแสดงให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในภาษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เสน่ห์ ขาวขมิน (2531) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบเสียง ระบบคำ และไวยากรณ์ของภาษาไทยวน ที่ ต.ท่าช้าง อ.เสาให้ จ.สระบุรี การศึกษาพบว่า ภาษาไทยวนประกอบไปด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมด 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ซึ่งลักษณะดังกล่าวใกล้เคียงกับภาษาเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานที่มีต่อภาษาไทยวนพบว่า ภาษาไทยวนได้รับเอาคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานมาใช้มากขึ้น และรับเอาหน่วยเสียงบางหน่วยเสียงของภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ด้วยเช่นกัน เช่น หน่วยเสียง /r/ ซึ่งไม่มีในภาษาไทยวน (ชาวไทยวนใช้เสียง /h/) แต่เมื่อมีการรับคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานมาใช้จึงเกิดการพยายามออกเสียงให้ใกล้เคียงมากที่สุด โดยใช้เสียง /l/ แทน ตัวอย่างคำว่า “เรา” เดิมออกเสียงเป็น “เฮา” แต่ปัจจุบันเริ่มออกเสียงเป็น “เลา” เป็นต้น ซึ่งการรับระบบเสียงของภาษาอื่นมาใช้นั้นย่อมส่งผลให้ลักษณะดั้งเดิมของภาษาไทยวนเปลี่ยนไป

นอกจากนี้การศึกษาของนันทิพัฒน์ เพ็งแดง (2550) เรื่องการปนภาษาในภาษาไทยชนบ้านวังห้ว ตำบลวังห้ว อำเภอดงพวน จังหวัดพิจิตร ที่ได้รับอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ โดยใช้การศึกษาคำศัพท์เป็นเกณฑ์ในการศึกษา ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ พบการปนของภาษาไทยมาตรฐานในภาษาไทยชนเป็นจำนวนมาก ผู้พูดใช้ศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานในสำเนียงภาษาไทยชนมากขึ้น จึงสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งเป็นภาษาหลักของชุมชนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยชน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นชาวไทยชนและได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในภาษาของตนเองมาโดยตลอด ดังตัวอย่างการใช้ภาษาภายในครอบครัวและชุมชนของผู้วิจัยที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น จึงเห็นว่า สภาพการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยชนในปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจส่งผลให้สถานภาพ บทบาทและความสำคัญของภาษาไทยชนเปลี่ยนแปลงไป เมื่อศึกษาถึงกระบวนการวิจัยทางภาษาศาสตร์สังคมที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวทางภาษาที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผู้ใช้ภาษาในสังคมได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงอาศัยการศึกษาเชิงภาษาศาสตร์สังคมในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับภาษาไทยชนในครั้งนี้ โดยมุ่งเน้นศึกษาในส่วนของการใช้ภาษา ทักษะคิดต่อภาษา และการใช้คำศัพท์ไทยชนของชาวไทยชนในปัจจุบัน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนให้เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงทางภาษาซึ่งอาจสามารถใช้ประโยชน์ในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายทางภาษาของภาษาไทยชนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแนวทางการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนตามปัจจัยเพศและช่วงอายุ
2. ศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนมีต่อภาษาของตนตามปัจจัยเพศและช่วงอายุ
3. สำรวจการใช้คำศัพท์ไทยชนของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนตามปัจจัยเพศและช่วงอายุ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของภาษาไทยชนที่มีต่อชาวไทยชน ทักษะการที่มีต่อภาษา และชาติพันธุ์ของตน ตลอดจนอัตราการรู้และใช้คำศัพท์ภาษาไทยชน
2. แสดงให้เห็นถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยชนในชุมชน และพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยชน
3. สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายภาษาในการส่งเสริมการใช้ภาษา รวมทั้งการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยชนได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะภาษาไทยชนในชุมชนบ้านซ่งใหญ่ ตำบลรางบัว อำเภอบึง จังหวัดราชบุรี เท่านั้น
2. การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ และช่วงอายุ เท่านั้น
3. การศึกษาเรื่องการใช้อย่างตามแนวทางภาษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางภาษาที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการบ่งชี้สถานภาพของภาษาโดยตรง 4 แนวทางเท่านั้น ได้แก่ แนววงครอบครัว แนววงชุมชน แนววงประเพณีและวัฒนธรรม และแนววงราชการและสาธารณะ
4. การสำรวจการใช้คำศัพท์ไทยชนจะศึกษาจากการแปลความหมายของคำศัพท์ไทยชนพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาจากความถูกต้องของการแปลเท่านั้น ไม่ศึกษาการแปรทางภาษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาษาไทยชนยังคงมีบทบาทที่สำคัญต่อชาวไทยชนในชุมชนด้วยปริมาณการใช้ที่หนาแน่น

2. ชาวไทยชนวนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเอง

3. คำศัพท์ไทยชนวนยังคงมีปริมาณการใช้อยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเปลี่ยนแปลงทางภาษาเป็นการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ภายนอก รวมถึงปัจจัยภายในของตัวผู้ใช้ภาษาเอง สำหรับปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ การที่สังคมมีภาวะหลายภาษาซึ่งเกิดจากการอยู่ร่วมกันของผู้พูดภาษาที่หลากหลาย จนทำให้เกิดการใช้ภาษาต่าง ๆ ร่วมกัน ในบทบาทที่แตกต่างกันของแต่ละแวดวงภาษา และย่อมมีการเรียนรู้และรับลักษณะบางประการของแต่ละภาษามาใช้จนส่งผลให้ภาษาของตนเกิดการเปลี่ยนแปลงไป ด้านปัจจัยภายในของผู้พูด ได้แก่ ทักษะคิดต่อภาษา และความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาของตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางทักษะคิดหรือความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาก็อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ ดังนั้น ภาวะหลายภาษา การใช้ภาษา ทักษะคิดต่อภาษา และความรู้ความสามารถในการใช้ภาษา จึงมีส่วนสำคัญที่จะสามารถแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

1. ภาวะหลายภาษา

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548: 13) ได้อธิบายถึงภาวะหลายภาษา (multilingualism) ว่าเป็นภาวะที่ผู้พูดมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษามากกว่าหนึ่งภาษา และถือเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ซึ่งมีการใช้ภาษาต่าง ๆ ปะปนกัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งมีการใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาขึ้นไป บุคคลหรือสังคมนั้นถือว่ามีความหลายภาษา

Fasold (1984: 9-12) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะหลายภาษาไว้ 4 ประการ คือ

1. การอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มชน การอพยพนี้มีสองลักษณะได้แก่ การอพยพของชนกลุ่มใหญ่เพื่อเข้าไปปกครองชนกลุ่มน้อย และการอพยพของชนกลุ่มน้อยเข้าไปยังพื้นที่ของชนกลุ่มใหญ่

1.1 การอพยพของชนกลุ่มใหญ่เพื่อเข้าไปปกครองชนกลุ่มน้อย ลักษณะเช่นนี้กลุ่มชนที่มีอิทธิพลสูงกว่าจะมีการนำภาษาและวัฒนธรรมของตนเองเข้าไปเผยแพร่ในกลุ่มชนที่ตนปกครอง ดังนั้นภาษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองจึงมีอิทธิพลเหนือกว่าภาษาอื่นในพื้นที่

1.2 การอพยพของชนกลุ่มน้อยเข้าไปยังพื้นที่ของชนกลุ่มใหญ่ ลักษณะเช่นนี้ ผู้อพยพซึ่งมีจำนวนประชากรและอำนาจน้อยกว่าจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่เพื่อการอยู่รอด ภาษาของตนจึงไม่มีบทบาททางสังคมมากนักและถูกใช้อยู่ในวงจำกัดภายในกลุ่มชนเท่านั้น

2. การยึดครองอาณานิคม เป็นลักษณะการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนชนิดหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าไปปกครองกลุ่มชนซึ่งมีอำนาจน้อยกว่า บทบาทของภาษาและวัฒนธรรมของประเทศผู้ถูกรบครองมักถูกมองว่าด้อยกว่าจึงถูกบีบบังคับให้ใช้ภาษาและวัฒนธรรมของผู้ครอบครอง

3. การรวมประเทศ เป็นการรวมกันของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียงกันเข้าเป็นหนึ่งเดียว กลุ่มชนเหล่านี้ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านภาษาและวัฒนธรรมอยู่แล้ว เมื่อมาอาศัยอยู่ร่วมกันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน และเกิดภาวะหลายภาษาในสังคมตามมา ดังตัวอย่างในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ที่มีชนชาติต่าง ๆ อาศัยอยู่ร่วมกันได้แก่ เยอรมัน ฝรั่งเศส และอิตาเลียน จึงมีความหลากหลายทางภาษาตามไปด้วยเช่นกัน

4. การเป็นดินแดนชายขอบ ชุมชนในดินแดนชายขอบมักเป็นชุมชนที่มีผู้รู้หลายภาษา ซึ่งเกิดจากเหตุผลที่แตกต่างกันไป เช่น เกิดภาวะสงครามแล้วมีการอพยพคนจากประเทศผู้แพ้สงครามมายังประเทศของตน ภาษาและวัฒนธรรมจึงติดเข้ามาด้วยในเวลาเดียวกัน หรืออีกประการหนึ่งคือคนในชุมชนชายขอบมีเชื้อสายของประเทศที่อยู่ติดกัน เช่น ชายแดนไทย-กัมพูชา ชายแดนไทย-มาเลเซีย หรือชายแดนไทย-พม่า คนในพื้นที่เหล่านี้จะสามารถพูดภาษาของแต่ละประเทศได้

จากแนวคิดของ Fasold (1984) จะเห็นได้ว่า ภาวะหลายภาษาที่เกิดขึ้นนั้นสาเหตุหนึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นชนชาติ ไม่ว่าจะเป็นเกิดการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนในลักษณะใด หรือแหล่งอาศัยของชนกลุ่มนั้นจะอยู่ที่ใด ภาษาและวัฒนธรรมจะเข้ามามีอิทธิพล และเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงออกถึงความเป็นชนชาติของกลุ่มชนได้

Stockwell (2007: 11-13) ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นชนชาติและภาวะหลายภาษาดังตัวอย่างในหมู่ผู้พูดภาษาอังกฤษในประเทศที่ภาษาอังกฤษมีอิทธิพลสูงสุด เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา หรือออสเตรเลีย แม้ว่าประเทศเหล่านี้จะได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษเป็นแต่ด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษา จึงมีการใช้ภาษาของชนชาติต่าง ๆ ร่วมกัน จนเกิดเป็นการใช้ภาษาที่หลากหลาย และเนื่องจากผู้พูดรู้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาจึงอาจเลือกใช้ภาษาหลัก ภาษาถิ่น หรือวิธภาษาใดก็ได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548: 13-14) และ Wardhaugh (2006: 96) กล่าวถึงภาวะหลายภาษาในทำนองเดียวกันว่า ภาวะหลายภาษาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะผู้ที่สามารถใช้ภาษาต่าง ๆ ที่ตนรู้ได้ดีเทียบเท่าเจ้าของภาษาเท่านั้น ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความเข้าใจในภาษานั้น ๆ เป็นหลัก จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้พูดภาษาที่สองจะสามารถใช้ภาษานั้นได้ดีหรือไม่ ถูกต้องตามไวยากรณ์หรือไม่ หรือสำเนียงจะเหมือนกับเจ้าของภาษาหรือไม่ ไม่ใช่สิ่งสำคัญเป็นแต่ประการใด เพียงแต่เขาเข้าใจความหมายและสามารถสื่อสารกันได้เข้าใจก็จะถือว่าคนเหล่านั้นเป็นผู้รู้หลายภาษา ในทางกลับกัน หากผู้พูดพูดภาษาอื่นได้แต่ไม่เข้าใจความหมายในภาษานั้นเลย ก็จะไม่ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้รู้หลายภาษา ดังนั้น เมื่อผนวกแนวคิดนี้เข้ากับแนวคิดของ Stockwell (2007) ก็จะเห็นว่าในสังคมต่าง ๆ นั้นเต็มไปด้วยผู้ที่รู้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษา และใช้ภาษานั้นปะปนกันสังคมอย่างกลมกลืน โดยที่ผู้พูดนั้นอาจไม่รู้ลึกถึงความเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

นอกจากปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว Wardhaugh (2006: 97) ได้เสนอปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะหลายภาษา นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วอีกประการหนึ่งก็คือ การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากคู่สามีภรรยาต้องอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยภาษาที่ต่างกัน จึงเกิดการเรียนรู้ภาษาของแต่ละฝ่าย โดยส่วนใหญ่แล้วฝ่ายหญิงมักจะต้องย้ายถิ่นฐานไปอยู่กับชุมชนภาษาของฝ่ายชาย จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาของฝ่ายชาย หากพิจารณาถึงสภาพสังคมในปัจจุบันแล้ว ผู้วิจัยพบว่ามี ความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากสังคมปัจจุบันมนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนั้นการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น หญิงไทยแต่งงานกับสามีชาวอังกฤษแล้วให้กำเนิดบุตร บุตรที่เกิดย่อมมีความสามารถในการใช้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ซึ่งเป็นภาวะสองภาษาที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ภาวะหลายภาษาที่เกิดขึ้นไม่ว่าด้วยสาเหตุใดก็ตามย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ถึงแม้ว่าภาษาจะเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงความเป็นชนชาติก็ตาม แต่ท่ามกลางความหลากหลายทางภาษาจะส่งผลให้มนุษย์เกิด

การปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมได้มากที่สุด ซึ่งสิ่งแรกที่เกิดการปรับเปลี่ยนก็คือการใช้ภาษาที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ด้วยเหตุนี้เองภาษาที่มีอำนาจสูงสุดในสังคมนั้น ๆ จึงบอบาพสำคัญและมีปริมาณการใช้ภาษาที่หนาแน่น แต่ในทางกลับกัน ภาษาของชนกลุ่มน้อยซึ่งมักจะไม่ได้รับการยกย่องหรือให้ความสนใจเท่าที่ควรก็จะมีสถานภาพ บอบาพและความสำคัญน้อยลง และจะมีปริมาณการใช้ภาษาที่ลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ภาวะหลายภาษาจึงถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

2. การใช้ภาษาตามแวดวงภาษา

สังคมที่มีภาวะหลายภาษาจะทำให้ภาษาแต่ละภาษามีบอบาพและความสำคัญแตกต่างกันไป ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า ภาษาถิ่นมักเป็นภาษาที่ถูกใช้อยู่ในครอบครัวและชุมชน ส่วนภาษามาตรฐานมักถูกใช้ทางราชการของประเทศ การที่บอบาพของภาษาเปลี่ยนไปก็จะทำให้สถานภาพของภาษาเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น กรณีของคนไทยยวน หากคนในครอบครัวเห็นความสำคัญของภาษาไทยมากขึ้น และใช้ภาษาไทยแทนภาษาไทยยวนมากขึ้น สถานภาพของภาษาไทยยวนซึ่งเป็นภาษาหลักของครอบครัวก็จะเปลี่ยนไป ภาษาไทยยวนก็จะได้รับผลกระทบและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในที่สุด

Fishman (1984) ได้เสนอแนวคิดเรื่องแวดวง (domain) การใช้ภาษา ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับลักษณะการใช้ภาษาของผู้พูด เนื่องจากแวดวงภาษาที่ต่างกัน เช่น แวดวงครอบครัว แวดวงชุมชน แวดวงประเพณีและวัฒนธรรม หรือแวดวงราชการและสาธารณะ ก็จะมีลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ในแวดวงครอบครัวและแวดวงชุมชน ภาษาถิ่นมักเป็นภาษาที่มีบอบาพความสำคัญมากที่สุด ในแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม ทั้งภาษาถิ่นและภาษามาตรฐานอาจเข้ามามีบอบาพร่วมกันมากขึ้น ในขณะที่ในแวดวงราชการและสาธารณะ ภาษามาตรฐานมักเป็นภาษาที่มีบอบาพและความสำคัญสูงสุด จะเห็นได้ว่า แวดวงการใช้ภาษาได้แสดงให้เห็นถึงบอบาพของภาษาแต่ละภาษาที่คนในสังคมได้ร่วมกันสร้างบรรทัดฐานของการใช้ภาษาเอาไว้ หากบอบาพความสำคัญของภาษาแต่ละภาษาเปลี่ยนแปลงไปก็อาจส่งผลให้บรรทัดฐานของการใช้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของอมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2548: 14-15) ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ลักษณะการใช้ภาษาในสังคมที่มีภาวะหลายภาษานั้นจะเป็นไปตามบรรทัดฐานที่สังคมได้สร้างไว้ด้วยการแบ่งบอบาพหน้าที่ของแต่ละภาษาตามแวดวงการใช้ภาษา เช่น ภาษาถิ่นใช้ในแวดวงครอบครัว ภาษามาตรฐานใช้ในแวดวงราชการ ดังนั้น หากบรรทัดฐานของการใช้ภาษาเปลี่ยนแปลงไป แวดวงภาษาก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกัน

ด้านสถานภาพของภาษา Edwards (1997) กล่าวถึงการใช้ภาษาตามแวดวงภาษาว่า แวดวงครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุดที่จะช่วยให้ภาษาของชาติพันธุ์นั้นยังคงความเข้มแข็ง เนื่องจากการใช้ภาษานั้น ๆ ในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ภาษาก็จะได้รับการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลัง ดังนั้น สถานภาพของภาษาจึงอาจสามารถพิจารณาได้จากปริมาณความหนาแน่นของการใช้ภาษาในแวดวงครอบครัว

จากแนวคิดเรื่องแวดวงภาษานำไปสู่การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการธำรงภาษาโดยใช้แนวคิดดังกล่าวอย่างกว้างขวาง ดังงานวิจัยของ Thawornpat (2006) ซึ่งศึกษาการใช้ภาษากอง โดยพิจารณาจากการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงภาษา ได้แก่ แวดวงครอบครัว แวดวงศาสนา แวดวงการค้า แวดวงการศึกษา แวดวงเพื่อนบ้าน แวดวงลูกพี่ลูกน้อง และแวดวงราชการ การศึกษาพบว่า ภาษาหลักที่ใช้ในแวดวงครอบครัวคือภาษากอง และลาวครั้ง ส่วนแวดวงอื่น ๆ ภาษาที่ถูกเลือกใช้มากที่สุดคือภาษาลาวครั้งและภาษาไทยกลาง เนื่องจากจะมีเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นที่สามารถเข้าใจภาษากองได้ ดังนั้น การใช้ภาษากองจึงถูกจำกัดอยู่ในแวดวงภาษาที่แคบลงซึ่งก็คือแวดวงครอบครัว และมีการใช้ลดลงในกลุ่มคนรุ่นอายุน้อย

เช่นเดียวกับการศึกษาของ สราวุธ ไกรเสม (2552) ที่ศึกษาถึงการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงต่าง ๆ ในการศึกษาการธำรงภาษาและการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ผลการศึกษาพบว่า คนส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาอุรักลาโว้ยในแวดวงครอบครัว แวดวงญาติพี่น้อง แวดวงศาสนา และที่ประชุมของหมู่บ้าน และจะเลือกใช้ภาษาไทยในแวดวงการค้า แวดวงราชการ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บทบาทของภาษาถิ่นจะลดน้อยลงไปในแวดวงภาษาที่มีความเป็นทางการมากขึ้น

นอกจากนี้ พิมพ์ชนา พาณิชกุล (2554) ได้ศึกษาถึงการเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชนหมาก จังหวัดลพบุรี โดยศึกษาจากแวดวงประเพณี แวดวงศาสนา แวดวงครอบครัว แวดวงเพื่อนบ้าน แวดวงที่ทำงาน และแวดวงตลาด การศึกษานี้ใช้ปัจจัยช่วงอายุเป็นตัวแปรแบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ คือ 5-25 ปี 26-45 ปี และ 46-65 ปี ผลการวิจัยพบว่าคนไทยเชื้อสายมอญเลือกใช้ภาษามอญมากที่สุดในแวดวงประเพณี ศาสนา และแวดวงครอบครัว ส่วนภาษาไทยถูกเลือกใช้มากที่สุดในแวดวงตลาดโดยกลุ่มคนอายุน้อย

งานวิจัยที่กล่าวมาเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นสถานการณ์การใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปแวดวงภาษา นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเรื่องระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน

ดังจะเห็นว่า ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีปริมาณการใช้ที่น้อยลงในกลุ่มคนรุ่นอายุน้อย ในขณะที่ภาษามาตรฐานนั้นกลับเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ บทบาทความสำคัญของภาษาแต่ละภาษาจึงอาจขึ้นอยู่กับรุ่นอายุและแนวทางการใช้ภาษาด้วยเช่นกัน เพื่อสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้การศึกษาแนวทางการใช้ภาษาของชาวไทยชน โดยใช่วัยช่วงอายุเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้ภาษาในการวิจัยครั้งนี้

3. ทศนคติต่อภาษา

ทศคติเป็นปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิดของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากจะกล่าวถึงทศคติต่อภาษา ก็อาจกล่าวได้ว่า ทศคติต่อภาษาคือความรู้สึกหรือความเชื่อของผู้พูดที่มีต่อภาษา ดังนั้น ทศคติต่อภาษาจึงอาจเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับการใช้ภาษาได้

Baker (1992) กล่าวว่า ทศคติต่อภาษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาการธำรงภาษาในสังคมที่มีภาวะสองภาษาเกิดขึ้น เนื่องจากทศคติจะชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของความเชื่อของผู้ใช้ภาษากับพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความคิดหรือความเชื่อเช่นไรก็จะส่งผลให้เกิดการกระทำในลักษณะต่าง ๆ ตามความคิดหรือความเชื่อเช่นนั้น ดังนั้น เมื่อทศคติเปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมของมนุษย์ก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้เช่นกัน ทศคติต่อภาษาตามแนวคิดของ Baker เป็นไป 2 ลักษณะคือ ทศคติที่มีต่อตนเองซึ่งหมายรวมถึงชาติพันธุ์ของตนเองด้วย ทศคตินี้จะเกี่ยวข้องกับการประสบความสำเร็จและการเอาตัวรอดของตนเอง ส่วนอีกลักษณะคือทศคติที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมอื่น หากคนเรามีทศคติที่ดีต่อสังคมและวัฒนธรรมอื่นก็จะเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมนั้น สิ่งที่เห็นได้เด่นชัดของการปรับตัวก็คือการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของอีกสังคมหนึ่งนั่นเอง

อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2532) อธิบายทศคติต่อภาษาว่าเป็นความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับสถานะของภาษา ซึ่งผู้พูดอาจเปรียบเทียบภาษาหนึ่ง ๆ กับภาษาที่ตนใช้อยู่ในแง่ของความสำคัญ ความมีศักดิ์ศรี หรืออื่น ๆ แต่ในข้อเท็จจริงแล้วอมราได้ให้ข้อสังเกตว่า การจะตัดสินว่าภาษาใดมีสถานะสูงหรือต่ำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรจะเกิดขึ้น เนื่องจากภาษาแต่ละภาษาจะมีลักษณะเฉพาะ มีบทบาทและหน้าที่ต่างกันไป ดังนั้น สถานะความสำคัญของภาษาก็จะแตกต่างกันไปด้วยเช่นเดียวกัน

ปราณี กุลละวณิช และคณะ (2540: 121-124) ได้กล่าวถึงทัศนคติต่อภาษาที่สำคัญไว้

2 ลักษณะ คือ

1. ทัศนคติต่อภาษาพื้นเมือง ภาษาพื้นเมืองจัดเป็นภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน ดังนั้นหากผู้พูดภาษาพื้นเมืองนั้น ๆ มีความรู้สึกภาคภูมิใจ มีความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภาษาตนเองก็จะมีคามพยายามในการใช้ภาษาเพื่อสืบทอดภาษาของตน ซึ่งอาจกระทำด้วยการพยายามใช้ภาษาเพื่อแสดงออกหรือเชิดชูความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชน แต่ในทางกลับกันหากผู้พูดภาษาพื้นเมืองมีความรู้สึกละอายกว่าภาษามาตรฐานและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม หรือเห็นว่าภาษาพื้นเมืองเป็นเครื่องแสดงออกถึงชนชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าหรือด้อยกว่าผู้พูดภาษามาตรฐาน ผู้พูดก็จะพูดภาษาพื้นเมืองน้อยลงและหันไปใช้ภาษามาตรฐานมากขึ้น

2. ทัศนคติต่อภาษามาตรฐาน ภาษามาตรฐานมักเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับจากสังคมส่วนใหญ่ เนื่องจากผู้พูดภาษามองว่าเป็นภาษาที่ถูกต้อง มีแบบแผน และมีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาอื่น ๆ ดังนั้น เมื่อภาษามาตรฐานเข้ามามีบทบาทในชุมชนมากขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นที่มีต่อภาษาพื้นเมืองได้ เนื่องจากผู้ใช้ภาษามาตรฐานมักถูกมองว่าเป็นชนชั้นสูง มีการศึกษา และมีอำนาจทางสังคมที่สูงกว่า ดังนั้นเพื่อไม่ต้องการให้ตนเองถูกมองว่าแปลกแยกไปจากสังคม ผู้พูดภาษาพื้นเมืองก็อาจหันไปพูดภาษามาตรฐานมากขึ้น

สำหรับวิธีการศึกษาทัศนคติต่อภาษาในทางภาษาศาสตร์สังคมนั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม ได้แก่

1. Match-guise Technique หรือกลวิธีการพรางเสียงคู่ซึ่งพัฒนาและปรับปรุงโดย Wallance Lambert et al. (1960 cited in Fasold, 1984) เป็นลักษณะการประเมินทัศนคติทางอ้อมวิธีนี้ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงของผู้บอกภาษาเป็นภาษาที่ต่างกันเพื่อใช้ในการทดสอบ โดยอาจบันทึกเป็นข้อความหรือการเล่าเรื่องเป็นภาษานั้น ๆ เช่น ถ้าต้องการถามทัศนคติต่อภาษาอังกฤษ ก็อาจบันทึกเสียงภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน โดยทั้งสามภาษานี้จะใช้ผู้พูดคนเดียวกัน จากนั้นนำเสียงที่ได้มาจัดเรียงสลับกันไปแล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล ในการทดสอบนั้นกลุ่มตัวอย่างจะได้ฟังเสียงของภาษาดังกล่าวทีละเสียงแล้วให้บอกลักษณะของผู้พูดว่าเป็นเช่นไร เช่น ฉลาด เป็นมิตร มีการศึกษาสูง เป็นต้น จากนั้นทำการประเมินทัศนคติตามค่าคะแนนที่ผู้วิจัยกำหนด

2. Semantic differential scale (Osgood et al., 1957 cited in Malim and Brich, 1998)
วิธีการนี้มีลักษณะคล้ายกับ Match – guise Technique คือกลุ่มตัวอย่างจะได้ฟังเสียงของผู้บอภาษาเหมือนกัน แต่วิธีนี้จะเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อเสียงที่ได้ฟัง โดยให้ลำดับคะแนน การให้คะแนนนี้จะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะคำที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นที่มีความหมายตรงข้ามกัน เช่น

5 4 3 2 1

เป็นมิตร ไม่เป็นมิตร

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการผู้วิจัยก็จะประเมินทัศนคติต่อภาษาตามค่าคะแนนที่ได้มา

3. การใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามที่นิยมใช้มีสองรูปแบบคือ แบบปลายเปิด และแบบปลายปิด ข้อดีของแบบสอบถามแบบปลายเปิดคือ ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็น แต่ก็มีความเสี่ยงสูงที่ผู้ให้ข้อมูลจะตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นนอกกรอบประเด็น ส่วนแบบสอบถามปลายปิดจะทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามได้ง่ายกว่า ไม่ออกนอกประเด็น และยังเอื้อให้ผู้วิจัยคิดค่าคะแนนได้ง่ายอีกเช่นกัน

4. การสัมภาษณ์ วิธีนี้ผู้วิจัยจะต้องสอบถามทัศนคติต่อภาษาจากผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกหรืออัดเสียงเก็บไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ในภายหลัง วิธีการนี้มีข้อดีคือผู้วิจัยสามารถควบคุมไม่ให้เกิดการตอบคำถามนอกประเด็นได้ และภาระในการตอบคำถามก็จะไม่ตกไปอยู่ที่ผู้ให้ข้อมูลฝ่ายเดียว แต่ข้อเสียคือต้องใช้ระยะเวลามาก

5. การสังเกตการณ์ ด้วยการเข้าไปอยู่ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือกลุ่มตัวอย่าง แล้วบันทึกข้อมูลที่ต้องการศึกษา วิธีการนี้จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด แต่ต้องใช้เวลาานานมาก อีกทั้งยังไม่สามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องการได้

การเก็บข้อมูลของผู้วิจัยในครั้งนี้ได้เลือกใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล เนื่องจากข้อคำถามในแบบสอบถามบางส่วนจะต้องอาศัยการควบคุมเพื่อไม่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจผิดและตอบคำถามออกนอกประเด็น วิธีการนี้จะช่วยป้องกันและลดความผิดพลาดของข้อมูลได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะใช้การสังเกตการณ์ร่วมในชุมชนขณะเก็บข้อมูลเพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงอีกช่องทางหนึ่ง

ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาเป็นที่สนใจและได้รับความนิยมน้อยอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2551 อ้างใน ยูทาเกะ โทมิโอกะ, 2552) ในการศึกษาทัศนคติของคนลาวที่มีต่อภาษาลาวและภาษาไทย หากพิจารณาถึงควมมีศักดิ์ศรีของภาษาจะเป็นที่ทราบกันดีว่าภาษาใดก็ตามที่มีฐานะเป็นภาษาราชการจะได้รับการยอมรับอย่างสูงในสังคม ในทางตรงข้ามภาษาใดก็ตามที่มีฐานะเป็นภาษาถิ่น หรือภาษาของชนกลุ่มน้อยย่อมอาจจะได้รับการดูหมิ่นในสังคมตามความเชื่อของผู้พูด การศึกษาของอมราได้แสดงให้เห็นว่าคนลาวมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเองมากกว่าภาษาไทย แต่ไม่ได้หมายความว่าภาษาไทยจะได้รับการดูหมิ่นในหมู่ของคนลาว เนื่องจากภาษาไทยเองก็มีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาลาว ดังนั้นภาพสะท้อนทัศนคติของคนลาวที่มีต่อภาษาไทยจึงอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าภาษาซึ่งมีอิทธิพลสูงสุดในพื้นที่ย่อมเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากผู้พูดภาษาในสังคมเป็นอย่างสูง ดังนั้นเมื่อเกิดการเปรียบเทียบกับภาษาอื่นผู้พูดภาษาจึงมักมีทัศนคติที่ดีกว่า

Chanyam (2002) ได้ศึกษาทัศนคติต่อภาษาและต่อผู้พูดภาษาถิ่นต่าง ๆ ในหมู่นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 4 วิทยาเขต การศึกษานี้เปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาไทยถิ่น 4 ถิ่น ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ผลการวิจัยพบว่า ในการประเมินทัศนคติต่อภาษาของตนเองกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ จะได้รับการประเมินว่ามีสถานภาพสูงที่สุด ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ จะประเมินสถานภาพของภาษาถิ่นอื่นที่ไม่ใช่ถิ่นตนว่าต่ำกว่า จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาถิ่นแต่ละถิ่นมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเอง แต่ก็ได้ยกย่องภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ให้มีสถานภาพสูงสุด

ยูทาเกะ โทมิโอกะ (2552) ได้ศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสาน การศึกษาแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ 15-30 ปี 31-45 ปี และ 46-60 ปี ความแตกต่างของปัจจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนอีสานทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยมาตรฐาน แต่กลุ่มคนอายุน้อยมีทัศนคติด้านบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ ในทางกลับกันกลุ่มผู้สูงอายุมีทัศนคติด้านบวกต่อภาษาไทยถิ่นอีสานมากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน นอกจากนี้ภาษาไทยถิ่นอีสานมักจะถูกเลือกใช้ในแวดวงที่ไม่เป็นทางการ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของช่วงวัยกับการเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษาที่ส่งผลต่อทัศนคติและการเลือกใช้ภาษาของแต่ละยุคสมัย แนวโน้มคือภาษาไทยถิ่นอีสานจะถูกเลือกใช้น้อยลงไปตามกาลเวลาแต่จะยังคงไม่สูญ ซึ่งเป็ผลมาจากความมีอิทธิพลของภาษาอีสานที่ยังคงมีอิทธิพลเหนือกว่าภาษาอื่นในภูมิภาค

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาความสัมพันธ์ของการใช้ภาษากับทัศนคติต่อภาษาในการศึกษาของสุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ (2551) ด้านทัศนคติต่อภาษาและความสามารถในการใช้ภาษาของคนไทยที่พูดภาษามลายูถิ่นของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ผู้พูดภาษามลายูจะมีทัศนคติด้านบวกต่อภาษาของตนเอง และพบว่าผู้พูดรุ่นอายุน้อยจะใช้ภาษาไทยมาตรฐานในชีวิตประจำวันมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแม้ชาวไทยมุสลิมจะมีความต้องการในการใช้ภาษาของตนเองเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ในชีวิตประจำวันพวกเขาเหล่านั้นมีความจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น ดังนั้นทัศนคติในการเอาชีวิตรอดจึงทำให้คนเหล่านั้นต้องปรับตัวไปใช้ภาษาไทยมาตรฐานเพิ่มขึ้น

การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ Nookua (1991) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาของชาวไทยมุสลิม จังหวัดสงขลา โดยศึกษาทัศนคติของผู้พูดภาษามลายูถิ่นปัตตานีที่มีต่อภาษาของตนเอง ภาษามาเลย์มาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นสงขลา ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาอาหรับ ผลการวิจัยที่ได้คือผู้พูดมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยมาตรฐาน ภาษามาเลย์ถิ่น และภาษามาเลย์มาตรฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงอายุน้อยและการศึกษาสูงมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด หากพิจารณางานวิจัยในภาพรวมจะพบว่า ชาวมุสลิมมีทัศนคติที่ดีกับหลาย ๆ ภาษา จึงไม่เกิดการแบ่งแยกทางภาษา ดังนั้นความหลากหลายของภาษาจึงเกิดขึ้นในพื้นที่นี้ซึ่งเป็นธรรมชาติ แต่สิ่งที่น่าสังเกตคือ ภาษาไทยมาตรฐานเริ่มเข้าไปมีบทบาทในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ Suwanawat (2003) ได้ศึกษาทัศนคติทางภาษาของคนปลั่งบ้านห้วยน้ำขุ่น จังหวัดเชียงราย ได้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติต่อภาษาของคนปลั่งว่ามีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อย และรองลงมาคือกลุ่มวัยกลางคนที่มีการศึกษาสูง และกลุ่มวัยรุ่น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านอายุและการศึกษานั้นส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อภาษาของตนเอง โดยกลุ่มวัยรุ่นซึ่งมีโอกาสดูสัมผัสกับภาษาไทยมาตรฐานมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ จะมีแนวโน้มเห็นความสำคัญของภาษาตนเองลดลงแต่กลับไปให้ความสำคัญกับภาษาไทยมาตรฐานมากขึ้น

งานวิจัยที่กล่าวมาต่างแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการใช้ภาษาของมนุษย์ได้ทั้งสิ้น พฤติกรรมการใช้ภาษาของมนุษย์จะเป็นเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับมุมมองและความเชื่อที่มีต่อภาษา ดังนั้นหากทราบถึงทัศนคติที่มีต่อภาษาก็จะเป็นประโยชน์ในการคาดเดาถึงการดำรงอยู่ของภาษาได้ งานวิจัยเกี่ยวกับการดำรงภาษาส่วนใหญ่จึงอาศัยวิธีการนี้ในการศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงงานวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ด้วยเช่นเดียวกัน

4. ความสามารถในการใช้ภาษา

ความสามารถในการใช้ภาษาเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้ใช้ภาษาแต่ละภาษา ผู้ใช้ภาษาแต่ละคนอาจมีความสามารถในการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา การศึกษาการรับรูภาษาของภาษาหนึ่ง ๆ ด้วยการพิจารณาความสามารถในการใช้ภาษาจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงแนวโน้มในการรับรูภาษาได้ ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือ เมื่อผู้พูดมีความสามารถในการใช้ภาษาของชาติพันธุ์ของตนลดลงนั้นแสดงว่าภาษาเริ่มเปลี่ยนแปลงไป และหากเหตุการณ์ลักษณะเช่นนี้ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ภาษานั้นก็อาจถูกแทนที่ด้วยภาษาอื่นได้ แนวโน้มในการรับรูอยู่ของภาษาก็จะเป็นไปได้ยากขึ้น ดังนั้น ความสามารถทางภาษาที่เปลี่ยนแปลงไปอาจสามารถสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงและการรับรูอยู่ของภาษาได้เช่นเดียวกัน

Grimes (1986 อ้างใน พัทธรา อัมพวานนท์, 2551) ได้เสนอวิธีในการศึกษาความสามารถทางภาษาไว้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ วิธีนี้จะอาศัยการพูดคุยกับผู้ใช้ภาษาโดยผู้วิจัยจะประเมินความสามารถในการใช้ภาษาผ่านลักษณะเฉพาะของภาษานั้น ๆ เช่น การออกเสียง การใช้คำศัพท์ หรือระบบไวยากรณ์ หากจะใช้วิธีนี้ในการศึกษาผู้วิจัยจะต้องมีความรู้ในภาษานั้นเป็นอย่างดี

2. การสังเกตการณ์ โดยผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการใช้ภาษาร่วมกับการประเมินความสามารถในการใช้ภาษา อย่างไรก็ตาม วิธีนี้จะต้องใช้เวลามากในการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์ และผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้ในภาษานั้นเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน งานวิจัยส่วนใหญ่จึงใช้วิธีนี้เป็นทางเลือกในกรณีที่ไม่สามารถได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นได้

3. การแปลข้ามภาษา เป็นลักษณะการศึกษาที่ให้ผู้ออกภาษาแปลคำศัพท์หรือประโยคที่กำหนดให้สลับกันไป เช่น แปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย วิธีนี้จะช่วยให้เห็นความสามารถในการใช้ภาษาที่ชัดเจน ซึ่งประเมินได้จากความถูกต้องของการแปล

4. การประเมินความสามารถ วิธีนี้จะให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความสามารถในการใช้ภาษาของตนเองโดยผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์จำลองขึ้นมา จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างประเมินว่าตนเอง

สามารถสื่อสารด้วยภาษาของตนในสถานการณ์ดังกล่าวได้หรือไม่ แต่วิธีนี้มีข้อจำกัดคือผู้วิจัยไม่อาจทราบความสามารถที่แท้จริงจากการใช้ภาษาจริงได้ เนื่องจากเป็นเพียงการประเมินจากความรู้สึกเท่านั้น ดังเช่นในกรณีที่ภาษาหนึ่ง ๆ มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากภาษาอื่น ผู้วิจัยจะไม่ทราบได้เลยว่าความสามารถที่ผู้บอกภาษาประเมินว่า “ได้” เป็นความสามารถในภาษานั้นจริงหรือไม่

การศึกษาด้านความสามารถในการใช้ภาษาดังงานของ Chanmekha (2003) ได้ศึกษาทัศนคติทางภาษา การใช้ภาษา และความสามารถทางภาษาของใน 3 หมู่บ้าน ในจังหวัดตราด ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาของตนเองอยู่ในระดับกลาง กลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุน้อยใช้ภาษาของน้อยกว่าคนรุ่นอายุมาก นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุน้อยยังมีความสามารถในการใช้ภาษาของอยู่ในระดับที่ต่ำมากซึ่งเกี่ยวกับการที่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ดีต่อภาษา ดังนั้น ทัศนคติต่อภาษาและชาติพันธุ์ในทางบวกจึงอาจไม่มีผลต่อการใช้ภาษา หรือความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมบางประการ

จากวิธีการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการแปลข้ามภาษาในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากภาษาไทยชนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากภาษาอื่น โดยเฉพาะคำศัพท์ วิธีดังกล่าวจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการใช้คำศัพท์ที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยเองเป็นชาวไทยชน โดยกำเนิดจึงมีความรู้ความสามารถในภาษาไทยชนเป็นอย่างดีจึงไม่ใช่อุปสรรคในการเก็บข้อมูล สำหรับกระบวนการในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาด้วยชุดคำศัพท์ตามที่ผู้วิจัยกำหนด ร่วมกับการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมเพื่อความต้องการในการได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

5. ปัจจัยทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางภาษา

การเปลี่ยนแปลงทางภาษา ไม่ว่าจะเป็น การใช้ภาษา ทัศนคติต่อภาษา หรือความสามารถในการใช้ภาษา ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากปัจจัยทางสังคมต่างที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่ง Holmes (1992: 65-71) ได้เสนอปัจจัยสำคัญทางสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษาไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยตรง การที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป

สถานการณ์ทางภาษาก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน เช่น การที่สังคมชนบทเปลี่ยนไปสู่สังคมเมือง ทำให้เครือข่ายทางสังคมหรือการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและชุมชนน้อยลง การสัมผัสเรียนรู้ภาษาของชาติพันธุ์จึงน้อยลงไปด้วย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ผู้พูดภาษาถิ่นต้องพึ่งภาษามาตรฐานมากขึ้น บทบาทของภาษามาตรฐานจึงเริ่มมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นจนกระทบต่อภาษาถิ่น สถานการณ์เช่นนี้จึงสามารถส่งผลให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

2. ปัจจัยด้านประชากร หากเปรียบเทียบระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมืองจะเห็นได้ว่า สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางภาษาของคนในชุมชนเมืองนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้รวดเร็วกว่าสังคมชนบท เนื่องจากคนในชนบทนั้นจะติดต่อสื่อสารกันภายในชุมชนซึ่งใช้ภาษาของตนเป็นหลัก และมีประชากรผู้พูดภาษานั้น ๆ อยู่มาก ในขณะที่ชุมชนเมืองจะมีลักษณะเป็นชุมชนหลายภาษาและใช้ภาษาต่าง ๆ ปะปนกันไปในชีวิตประจำวัน ดังนั้นคนเมืองจึงได้เรียนรู้ภาษาที่หลากหลายและมักเลือกที่จะใช้ภาษาหลักของสังคมเมืองมากกว่าภาษาถิ่นของคน และหากพิจารณาถึงจำนวนประชากรก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ภาษาของชนกลุ่มน้อยซึ่งมีจำนวนประชากรน้อยกว่าย่อมพ่ายแพ้ต่อภาษาของชนกลุ่มใหญ่ซึ่งมีประชากรมากกว่า

3. การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นส่วนหนึ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้เช่นเดียวกัน เช่น หากชายชาวเยอรมันแต่งงานกับหญิงชาวอังกฤษ บุตรที่เกิดมาก็จะสามารถรู้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมัน แต่ภาษาที่บุตรจะได้เรียนรู้และใช้มากที่สุดคือภาษาอังกฤษ เนื่องจากบุตรมีความใกล้ชิดกับมารดามากกว่าและรับรู้ภาษาอังกฤษจากมารดาเป็นภาษาแรก ดังนั้นชาติพันธุ์ที่ต่างกันของกลุ่มสมรสย่อมก่อให้เกิดการใช้ภาษาที่ต่างกันในวันลูกได้

4. ทักษะติดต่อภาษา เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความคิดของผู้ใช้ภาษากับพฤติกรรมการใช้ภาษา โดยปกติแล้วการที่ผู้พูดมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนย่อมส่งผลให้มีการใช้ภาษาของตนอย่างต่อเนื่อง แต่ถ้าผู้พูดมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาของตนก็อาจเลิกใช้ภาษานั้นไปได้ แต่ในบางครั้งเรากลับพบว่า การที่ผู้พูดมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาแต่กลับมีพฤติกรรมที่ไม่ใช้ภาษาของตนเอง ซึ่งอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากความจำเป็นบางประการ เช่น ผู้พูดภาษาไทยวนมีถิ่นอาศัยอยู่ท่ามกลางผู้พูดภาษาไทย จึงไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาไทยวน ถึงแม้ว่าจะมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเองก็ตาม แม้ว่าทัศนคติต่อภาษาจะไม่สามารถใช้คาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาษาได้เสมอไป แต่ทัศนคติต่อภาษาจะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของผู้พูดที่มีต่อภาษาของตนว่าอยู่ในทิศทางใด และจะสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายทางภาษาโดยอาศัยความคิดหรือความต้องการของคนในชุมชนที่สะท้อนผ่านทัศนคติต่อภาษาได้

นอกเหนือจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2541) ยังได้กล่าวถึงปัจจัยทางสังคมที่มีผลให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยขมกล่าวถึง 3 ประการ ได้แก่

1. รุ่นอายุ วัยของผู้ใช้ภาษานั้นถือเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาษาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ในงานวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์สังคมจึงนิยมใช้รุ่นอายุเป็นปัจจัยหลักในการศึกษา เนื่องจากรุ่นอายุที่ต่างกันย่อมมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในสังคมที่มีภาวะหลายภาษา ผู้พูดภาษารุ่นอายุน้อยมักมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษามากที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าคนกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นแบ่งแยกตนออกจากสังคม จึงมักเรียนรู้และรับเอาภาษาและวัฒนธรรมที่มีความเป็นมาตรฐานและมีศักดิ์ศรีมากกว่าภาษาของตนเองมาใช้ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นภาษาราชการของแต่ละท้องที่ การกระทำความดังกล่าวส่งผลให้เกิดการใช้ภาษาที่ปะปนและกลมกลืนกันอย่างเป็นธรรมชาติโดยที่ผู้ใช้ภาษาไม่รู้ตัว ในทางกลับกันผู้พูดภาษารุ่นอายุมากจะมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้นำน้อยที่สุด เนื่องจากคนกลุ่มนี้ถือเป็นคนรุ่นก่อนซึ่งมีความใกล้ชิดกับภาษาและวัฒนธรรมของตนเองมากที่สุด จึงมีค่านิยมในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของตนเองมากกว่าคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ คนกลุ่มนี้ซึ่งมีอายุมากแล้วจะไม่ค่อยได้เดินทางออกนอกชุมชนและไม่ค่อยได้ติดต่อสมาคมกับผู้คนภายนอกมากนัก จึงได้รับรู้ภาษาอื่นน้อยกว่าคนรุ่นใหม่

2. เพศ การใช้ภาษาของเพศหญิงและเพศชายมักจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วการศึกษาส่วนใหญ่มองว่าเพศหญิงเป็นเพศที่มีความเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษามากกว่าเพศชายและจะดำรงการเปลี่ยนแปลงนั้นไปได้มากกว่า ทั้งนี้เพศหญิงมักใช้ภาษาที่มีความเป็นมาตรฐานมากกว่าเพศชาย จึงอาจเป็นไปได้ว่าหากเทียบระหว่างภาษาถิ่นกับภาษามาตรฐานแล้ว เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะใช้ภาษามาตรฐานมากกว่าเพื่อความมีศักดิ์ศรีในสังคม แต่หาบมองในมุมกว้างการใช้ภาษาของเพศหญิงและเพศชายอาจไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจนนัก ซึ่งอาจมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในเรื่องนี้ให้ชัดเจน

3. ชนชั้นทางสังคม ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากการใช้ภาษาในแต่ละชนชั้นนั้นจะแตกต่างกันออกไป หากพิจารณาถึงความเป็นชนชั้น ชนชั้นสูงมักได้รับการยกย่องมากกว่าชนชั้นที่ต่ำกว่า ดังนั้นภาษาของชนชั้นสูงจึงมักได้รับการยกย่องว่าเป็นภาษามาตรฐานและและมีอิทธิพลเหนือกว่าภาษาอื่นในสังคม ด้วยเหตุนี้คนส่วนใหญ่จึงเห็นว่าการใช้ภาษาที่เป็นมาตรฐานจะไม่ทำให้ตนเองถูกมองว่าเป็นชนชั้นที่ต่ำกว่า เรื่องของชนชั้นในสังคมไทยนั้นเป็นเรื่องซับซ้อนเนื่องจากแต่ละวัฒนธรรมจะมีมุมมองในความเป็นชนชั้นที่แตกต่างกันโดยอาจใช้เกณฑ์เรื่องการศึกษา วรรณะ อาชีพ หรือรายได้ เป็นตัวตัดสิน จึงเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังในการศึกษา

ปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ที่กล่าวมา มักถูกใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาด้านภาวะหลายภาษา การเปลี่ยนแปลงของ ดังตัวอย่างงานวิจัยที่พบ ได้แก่

Smalley (1988 อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 17) ศึกษาชุมชนที่พูดภาษาเขมรเหนือของ 3 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ พบว่าในพื้นที่ดังกล่าวใช้ภาษาเขมรเหนือเป็นภาษาหลัก ตามด้วยภาษาอื่น ๆ คือ ภาษาไทย ภาษาอีสาน และภาษากูย นอกจากนี้ยังพบว่าคนรุ่นอายุมากจะมีภาวะหลายภาษาที่น้อยกว่า เมื่อเทียบกับคนรุ่นอายุน้อย แต่ถึงแม้ว่าจะมีภาวะหลายภาษาเกิดขึ้น ภาษาเขมรเหนือก็ยังคงความมีอิทธิพลสูงสุดในพื้นที่ และมีแนวโน้มที่จะมีผู้พูดมากขึ้น นั้นแสดงให้เห็นว่าท่ามกลางสังคมที่มีภาวะหลายภาษา ภาษาที่มีสถานภาพความเข้มแข็งมากจะมีแนวโน้มที่จะดำรงอยู่ได้

ประพนธ์ จันทวิเทศ (2532) ได้ศึกษาภาวะหลายภาษาในบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากชุมชนนี้เป็นชุมชนหลายภาษา ประกอบด้วย ภาษาไทย ลาว เขมร และส่วย เป็นต้น การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้ปัจจัยด้านกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ และช่วงอายุ เป็นตัวแปรสำคัญ ช่วงอายุนั้นแบ่งเป็น 4 ช่วง คือ 5 -15 ปี 25 – 35 ปี 45 – 55 ปี และ 65 – 75 ปี ผลการศึกษาพบว่าชาวส่วยสามารถใช้ภาษาได้หลากหลายมากที่สุด รองลงมาคือชาวเขมร และลาว ส่วนปัจจัยด้านเพศพบว่า เพศหญิงสามารถใช้ภาษาเขมรและส่วยได้ดีกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายใช้ภาษาไทยได้ดีกว่าเพศหญิง และปัจจัยด้านอายุพบว่าคนอายุน้อยสามารถใช้ภาษาไทยได้ดีกว่าคนอายุมาก แต่ความสามารถในการใช้ภาษาเขมรและส่วยก็จะลดลงไปด้วยเช่นกัน งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านชาติพันธุ์ เพศ และช่วงอายุ มีบทบาทสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะหลายภาษา ขึ้นได้ โดยจะสังเกตได้ว่า กลุ่มคนอายุน้อยจะมีโอกาสได้สัมผัสกับภาษาไทยมากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาถิ่นของตนในอนาคต

Chakshuraksha (2003) ได้ศึกษาการธำรงภาษาและการเปลี่ยนภาษาของภาษาไทยดำ บ้านหนองเข้ จังหวัดเพชรบุรีโดยผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาถึงปัจจัยทางการใช้ภาษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการธำรงภาษาและการเปลี่ยนภาษา ทั้งนี้พบว่าชาวไทยดำในพื้นที่ยังคงสามารถธำรงภาษาของตนเองไว้ได้ ด้วยปัจจัยการใช้ภาษาอย่างแพร่หลาย ผสมกับการสืบทอดภาษาแบบดั้งเดิมสู่ชนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี ทักษะติดต่อภาษาของคนในชุมชนก็เข้าไปในทิศทางที่ดี แต่ในอนาคตอาจมีการเปลี่ยนภาษาเกิดขึ้นได้ เนื่องจากเริ่มมีการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าภาษานั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ตามลักษณะของการใช้ภาษา แต่ถ้าคนในชุมชนยังคงร่วมใจกันธำรงภาษาของตนไว้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ภาษาถิ่นของตนก็จะยังคงอยู่สืบไปได้

ศิริพร มณีชูเกตุ (2550) ได้ศึกษาภาษาไทยถิ่นเหนือของครอบครัวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยถิ่นเหนือพลัดถิ่นมีภาวะการเปลี่ยนภาษาอยู่ในระดับกลางและระดับน้อย ซึ่งยังไม่อยู่ในภาวะวิกฤติ เนื่องจากยังคงมีการธำรงภาษาของตนเองด้วยการสืบทอดภาษาสู่ชนรุ่นหลังอยู่

พัชรา อัมพวานนท์ (2551) ได้ศึกษาการศึกษาการธำรงภาษาและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญ ชุมชนบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยพิจารณาถึงภาษาหลักและภาษารองของชุมชน พบว่า ภาษาหลักคือภาษามอญ และภาษาไทย และงานวิจัยยังได้ใช้ปัจจัยด้านกลุ่มอายุเพื่อศึกษาความสามารถในการใช้ภาษามอญ ซึ่งผลที่ได้ก็สอดคล้องกับประพนธ์ จันทวิเทศ (2532) กล่าวคือ กลุ่มคนอายุน้อยมีความสามารถในการใช้ภาษามอญลดลงเมื่อเทียบกับคนอายุมาก

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การใช้ภาษาตามแวดวงภาษา ทักษะติดต่อภาษา และความสามารถในการรู้และใช้ภาษา สามารถแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ทางภาษาของภาษาไทยผ่านช่วงระยะเวลา และปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาแวดวงการใช้ภาษา ทักษะติดต่อภาษา และการใช้ศัพท์ภาษาไทยของของกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ และช่วงอายุ เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การคัดเลือกชุมชน

ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกชุมชนบ้านซึ้งใหญ่ ต.รางบัว อ.จอมบึง จ.ราชบุรี เนื่องจากเดิมชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนภาษาไทยวนโดยกำเนิดซึ่งยังคงความโดดเด่นด้านการใช้ภาษาไทยวนและยังคงมีผู้พูดภาษาไทยวนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวไทยวนเริ่มเปลี่ยนไป และทำให้ภาษาไทยวนเริ่มตกอยู่ในภาวะเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลของภาษาไทยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนย้ายเข้าออกชุมชนของคนในชุมชนด้วยเหตุผลด้านการศึกษา และการประกอบอาชีพ จึงทำให้ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่มีสองภาษาและเริ่มมีแนวโน้มการใช้ภาษาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก คนในชุมชนเองเริ่มพูดภาษาไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มของวัยรุ่น ด้วยเหตุนี้ชุมชนดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมที่จะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยวนได้

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. การกำหนดช่วงอายุ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการทราบลักษณะการใช้ภาษาของคนในแต่ละช่วงอายุ เพื่อบ่งชี้ความเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยวน จากการศึกษาแนวคิดของ Labov (1972) ซึ่งกล่าวว่า ลักษณะของภาษาในแต่ละช่วงอายุจะมีความแตกต่างกันออกไป ผู้พูดภาษารุ่นอายุมากจะใช้ภาษาที่มีลักษณะดั้งเดิมได้มากที่สุด ผู้พูดภาษารุ่นอายุกลางหรือวัยผู้ใหญ่จะใช้ภาษาที่มีความเป็นปัจจุบัน ส่วนผู้พูดภาษารุ่นอายุน้อยหรือคนรุ่นใหม่จะใช้ภาษาที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ช่วงอายุ ตามแนวคิดดังกล่าว โดยให้แต่ละช่วงอายุห่างกัน 5 ปี ดังนี้

ช่วงอายุที่ 1 อายุ 55-70 ปี เป็นช่วงอายุที่แทนคนรุ่นเก่าและวัยชรา คนกลุ่มนี้มักมีโอกาสด้านการศึกษาไม่มากนัก จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพที่ต้องปฏิบัติงานอยู่ในชุมชน

เป็นส่วนใหญ่ และเนื่องจากเป็นวัยชราจึงมีโอกาสดำเนินการเดินทางออกนอกชุมชนน้อยลง ดังนั้น โอกาสในการสัมผัสภาษาอื่นจึงลดน้อยลงไปด้วย ภาษาของคนกลุ่มนี้จึงเป็นภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่น

ช่วงอายุที่ 2 อายุ 35-50 ปี เป็นช่วงอายุที่แทนกลุ่มวัยทำงานหรือผู้ใหญ่ ในการทำงานนั้น คนกลุ่มนี้ต้องใช้ภาษาที่หลากหลายตามลักษณะงานเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ดีขึ้น และมักจะใช้ภาษากลาง (ภาษาไทยมาตรฐาน) ในการสื่อสาร นอกจากนี้คนกลุ่มนี้ยังมีการเคลื่อนตัวออกนอกชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพอยู่เสมอ จึงมีโอกาสดำเนินการและรับเอาภาษาอื่นเข้าใช้ใน ชีวิตประจำวันมากขึ้น เป็นเหตุให้เกิดภาวะหลายภาษาในตัวบุคคลตามมา จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้ ภาษาของคนกลุ่มนี้มีความหลากหลายกว่ากลุ่มอายุอื่น

ช่วงอายุที่ 3 อายุ 15-30 ปี เป็นกลุ่มอายุที่แทนคนรุ่นใหม่หรือกลุ่มวัยรุ่น การเคลื่อนตัวของ คนกลุ่มนี้มีลักษณะไปพำนักรักษาอยู่ต่างถิ่นเป็นระยะเวลานาน ทั้งเหตุผลด้านการประกอบอาชีพ และการศึกษา คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นหลัก ดังนั้นจึงมีโอกาสดำเนินการสัมผัส ภาษาและใช้ภาษาที่แตกต่างกันสถานการณ์และแวดวงภาษาต่าง ๆ นอกจากนี้พฤติกรรมการใช้ ภาษาของกลุ่มวัยรุ่นมักจะใช้ภาษากลางที่ได้รับการยอมรับและดูมีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาอื่น เพื่อไม่ ต้องการให้ผู้อื่นมองว่าตนนั้นแปลกแยกออกไปจากสังคม ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของภาษาในคน กลุ่มนี้จึงมีโอกาสดำเนินการเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุด

2. คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจะถูกคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัย กำหนด ดังนี้

- 2.1 มีอายุระหว่าง 15-30 ปี 35-50 ปี หรือ 55-70 ปี
- 2.2 มีบิดาหรือมารดาเป็นชาวไทยชน พุทธศาสนาไทย
- 2.3 สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ และใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน

3. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกโดยคำนึงถึงสัดส่วนประชากรในพื้นที่วิจัยต่อกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้วิธีคิดของ Yamane (1973 อ้างใน จรัลวิไล จริญญาโรจน์, 2555) คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N คือจำนวนประชากรทั้งหมดของพื้นที่วิจัย

n คือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e คือค่าความคลาดเคลื่อนของผลการวิจัย

จากการศึกษาฐานข้อมูลประชากรในพื้นที่วิจัยโดยอาศัยข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว พบว่า จำนวนประชากรทั้งหมดตามที่รายงานไว้ในฐานข้อมูลนั้นมีทั้งสิ้น 529 คน

ดังนั้นเมื่อแทนค่าลงในสูตรการคำนวณจะได้

$$n = \frac{529}{1 + [529 \times (0.05^2)]}$$

$$n = 228$$

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณทั้งสิ้น 228 คน แต่เมื่อพิจารณาถึงจำนวนประชากรที่มีอยู่จริงในพื้นที่วิจัยตามปัจจัยเพศและช่วงอายุที่ผู้วิจัยกำหนดไว้พบว่า จำนวนประชากรที่มีตัวตนในพื้นที่นั้นไม่มีอยู่จริงตามจำนวนที่รายงานไว้ในฐานข้อมูล เนื่องจากประชากรมีการเคลื่อนย้ายออกไปพำนักอยู่ต่างถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ ศึกษาเล่าเรียน และอื่น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่ผู้วิจัยจะหากกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนดังกล่าวได้ จึงได้กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างขึ้นมาให้ได้จำนวนมากที่สุดตามจำนวนประชากรที่มีอยู่จริง ดังนี้

ช่วงอายุที่ 1 อายุ 55-70 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นเพศชาย 30 คน และเพศหญิง 30 คน

ช่วงอายุที่ 2 อายุ 35-45 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นเพศชาย 30 คน และเพศหญิง 30 คน

ช่วงอายุที่ 3 อายุ 15-30 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นเพศชาย 30 คน และเพศหญิง 30 คน

เมื่อกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้วจึงทำให้การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์และประมวลผล โดยผู้วิจัยควบคุมการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เนื่องจากแบบสอบถามนั้นมีส่วนที่จำเป็นจะต้องใช้การสัมภาษณ์ร่วมด้วยเพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้ภาษาไทยวนในการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะให้การสังเกตการณ์ระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมด้วย

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ การศึกษา อาชีพ ชาติพันธุ์ของบิดามารดา ภาษาแรกที่กลุ่มตัวอย่างพูดได้ ภาษาอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างพูดได้ และภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด เพื่อใช้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลการใช้ภาษา เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาตามแวดวงภาษา ตลอดจนศึกษาปริมาณความหนาแน่นในการใช้ภาษาอันจะสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ในการใช้ภาษาไทยวนได้

การกำหนดแวดวงภาษานั้นผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดแวดวงภาษาจากงานวิจัยด้านการสร้างภาษาและการเปลี่ยนภาษาที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่นักวิจัยจะใช้แวดวงภาษาประมาณ 7 แวดวงภาษา ได้แก่ แวดวงครอบครัว แวดวงเพื่อนบ้าน แวดวงการศึกษา แวดวงศาสนา แวดวงการค้าขาย แวดวงคนแปลกหน้า และแวดวงราชการ แต่เมื่อพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องระหว่างแวดวงภาษากับการใช้ภาษาผู้วิจัยพบว่า แวดวงภาษาที่มีความเกี่ยวข้องและแสดงออกถึงความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษาได้ชัดเจนมากที่สุดมี 4 แวดวงคือ แวดวงครอบครัว แวดวงชุมชน แวดวงประเพณีและวัฒนธรรม และแวดวงราชการและสาธารณะ นอกจากนี้ การที่ผู้วิจัยกำหนดแวดวงภาษาไว้ 4 แวดวงภาษาดังกล่าวเนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์จำลองในการใช้ภาษาในแต่ละแวดวงภาษาขึ้นมา ซึ่งมีความครอบคลุมถึงแวดวงภาษาที่มีลักษณะ

ใกล้เคียงกันด้วย จึงทำให้แวดวงภาษาบางแวดวงสามารถควมรวมเข้าด้วยกันได้ ได้แก่ การรวมแวดวงเพื่อนบ้านและแวดวงค้าขาย ซึ่งมีลักษณะความเป็นพื้นบ้านเข้าด้วยกัน การรวมแวดวงศาสนาและแวดวงประเพณีวัฒนธรรมซึ่งมีลักษณะกึ่งทางการเข้าด้วยกัน และการรวมแวดวงการศึกษา แวดวงคนแปลกหน้า และแวดวงราชการ ซึ่งมีลักษณะความเป็นทางการ และความไม่คุ้นเคยเข้าด้วยกัน

แบบสอบถามส่วนที่ 3 สอบถามทัศนคติต่อภาษา เพื่อแสดงถึงการเห็นความสำคัญในภาษาของตนเองว่าอยู่ในระดับใด ผู้ใช้ภาษายังเห็นความสำคัญของภาษาไทยชนและเห็นด้วยที่จะอนุรักษ์สืบทอดภาษาไทยชนต่อไปหรือไม่ อย่างไร

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการตั้งคำถามเพื่อสอบถามถึงทัศนคติต่อภาษาโดยตรง โดยคำถามประกอบไปด้วยข้อคำถามทั้งหมด 24 คำถาม แบ่งเป็นคำถามที่มีความหมายเชิงบวก 12 คำถาม เพื่อประเมินทัศนคติเชิงบวกต่อภาษา และคำถามที่มีความหมายเชิงลบ 12 คำถาม เพื่อประเมินทัศนคติเชิงลบต่อภาษา (ดูภาคผนวก ก) การตั้งคำถามนี้พิจารณาถึงความสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและภาษาที่กำลังเกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจถึงทัศนคติที่แท้จริงที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้ได้มากที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 4 สอบถามความรู้ในคำศัพท์ภาษาไทยชนและปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชน ผู้วิจัยใช้การแปลความหมายของคำศัพท์ในการทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาไทยชน ซึ่งประยุกต์มาจากการงานวิจัยของศิริพร มณีชูเกตุ (2550) เหตุผลที่ผู้วิจัยใช้การแปลความหมายเนื่องจากในการศึกษาที่ผ่านมาของผู้วิจัยเองในเรื่องการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในภาษาไทยชนในพื้นที่ดังกล่าวพบว่า คำศัพท์ภาษาไทยชนมีการแปรไปเป็นภาษาไทยมาตรฐานมากขึ้น ศัพท์ภาษาไทยชนที่ใช้ในปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่เป็นคำยืมมาจากภาษาไทยมาตรฐาน เพียงแต่ผู้พูดใช้สำเนียงภาษาไทยชน ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นไปได้ว่าผู้พูดจะเข้าใจว่าภาษาที่ตนพูดนั้นเป็นภาษาไทยชน ดังนั้น การแปลคำศัพท์จึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถที่แท้จริงในการใช้ภาษาไทยชนได้ดีกว่า ซึ่งคำศัพท์ที่ใช้ในแบบสอบถามนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกคำศัพท์ที่เป็นภาษาไทยชนที่มีการใช้จริงอยู่ในพื้นที่วิจัยในปัจจุบัน ด้วยการทดสอบเก็บข้อมูลด้านคำศัพท์ก่อนการคัดเลือก จากนั้นทำการเปรียบเทียบคำศัพท์ที่ได้กับพจนานุกรมภาษาไทยชนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้มั่นใจได้ว่าคำศัพท์นั้นเป็นภาษาไทยชนที่แท้จริง

สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือกคำศัพท์นั้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. เป็นคำศัพท์พื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย คำเรียกญาติและบุคคลในสังคม คำเรียกพืช ผัก และผลไม้ คำเรียกส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย คำเรียกสิ่งธรรมชาติ วัน และเวลา คำเรียกสัตว์และแมลง คำลักษณะนาม คำเรียกสิ่งของเครื่องใช้ คำเรียกเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และคำเรียกกริยาอาการและการกระทำที่แสดงออกทางร่างกายหรืออารมณ์

2. เป็นคำศัพท์ที่มีความแตกต่างกับภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นอื่นๆ ได้แก่ มีการออกเสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ ต่างไปกับไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ได้คำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 80 คำ ดังปรากฏในแบบสอบถามส่วนที่ 4 ในภาคผนวก ก

การแปลคำศัพท์แบ่งการทดสอบออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกให้กลุ่มตัวอย่างแปลคำศัพท์ภาษาไทยชนเป็นภาษาไทย เพื่อทดสอบการรู้คำศัพท์และความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์ภาษาไทยชน หากกลุ่มตัวอย่างสามารถแปลได้ถูกต้องก็จะแสดงว่า กลุ่มตัวอย่างรู้และเข้าใจความหมายของคำศัพท์ภาษาไทยชนคำนั้น

การแปลส่วนที่สองเป็นการแปลคำศัพท์จากภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน เพื่อทดสอบการรู้คำศัพท์และความสามารถในการดึงคำศัพท์ที่รู้ออกมาใช้ หากกลุ่มตัวอย่างสามารถแปลได้ถูกต้องก็จะแสดงว่า กลุ่มตัวอย่างรู้และสามารถนำคำศัพท์นั้นออกมาใช้ในการอธิบายความหมายได้

การศึกษาปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนจะศึกษาจากคำถามของแบบสอบถามส่วนที่ 4 ในข้อคำถามว่า “ท่านพูดคำดังกล่าวในชีวิตประจำวันหรือไม่” หากกลุ่มตัวอย่างพูดคำดังกล่าว ผู้วิจัยก็จะประเมินว่ามีการใช้คำศัพท์ดังกล่าวในชีวิตประจำวัน ในทางกลับกัน หากกลุ่มตัวอย่างไม่พูดคำดังกล่าวผู้วิจัยก็จะประเมินว่า คำศัพท์ดังกล่าวไม่ถูกใช้ในชีวิตประจำวัน

แบบสอบถามส่วนที่ 5 สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้คำถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมของชาวไทยชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและชุมชนเพื่อพิจารณาภาพทั่วไปของผู้ใช้ภาษาตลอดจนปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการใช้ภาษาและการธำรงภาษาของชาวไทยวน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ในขั้นตอนนี้จะใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อที่ 1 ถึง ข้อที่ 9 เพื่อพิจารณาภาพทั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยวน รวมถึงข้อมูลคลังความรู้ทางภาษา (linguistic repertoire) ของกลุ่มตัวอย่างด้วยเช่นกัน การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีนับความถี่ และประมวลผลออกมาในรูปร้อยละของประชากร ประกอบการอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์การใช้ภาษาตามแวดวงภาษา

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎี Sociology Domain Analysis (Fasold, 1984) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยกำหนดสัญลักษณ์แทนภาษา ดังนี้

T หมายถึง ผู้พูดใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการสื่อสาร

Y หมายถึง ผู้พูดใช้ภาษาไทยวนในการสื่อสาร

T/Y หมายถึง ผู้พูดใช้ทั้งภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยวนในการสื่อสารควบคู่กัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การนับความถี่ และประมวลผลออกมาในรูปร้อยละของประชากรประกอบการอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาว่า แต่ละแวดวงภาษามีการใช้ภาษาใด ในปริมาณความหนาแน่นเพียงใดและเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาในแต่ละแวดวงภาษาตามปัจจัยเพศ และช่วงอายุ เพื่อบ่งชี้พฤติกรรมการใช้ภาษาของชาวไทยวนและใช้ค่า Chi-square เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติระหว่างปัจจัยเพศและช่วงอายุกับการใช้ภาษาตามแวดวงภาษา

3. การวิเคราะห์ทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อภาษาไทยวน

การวิเคราะห์ทัศนคติต่อภาษานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของคนในชุมชนที่มีต่อภาษาของตนในแง่ของการตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา ความภาคภูมิใจ และขกภาษา ความต้องการในการสืบทอดภาษา รวมถึงการยอมรับและปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางภาษา การวิเคราะห์ทัศนคติต่อภาษา ผู้วิจัยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีทัศนคติต่อภาษาไปในทิศทางใดบ้าง โดยกำหนดค่าคะแนนแบบ Lickert Scale (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2547) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนทัศนคติต่อภาษาและความหมาย

ความคิดเห็น	ค่าคะแนนตามแบบสอบถาม		ค่าคะแนนเฉลี่ย	ทัศนคติ
	ความหมาย	ความหมาย		
	เชิงบวก	เชิงลบ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1	4.51 - 5.00	ดีมาก
เห็นด้วย	4	2	3.51 - 4.50	ดี
เฉยๆ	3	3	2.51 - 3.50	ปานกลาง
ไม่เห็นด้วย	2	4	1.51 - 2.50	ไม่ดี
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5	1.00 - 1.50	ไม่ดีย่างยิ่ง

เมื่อคิดค่าคะแนนเสร็จสิ้นก็จะนำมาแสดงผลในรูปค่าเฉลี่ยร้อยละประกอบการอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์แยกตามปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เพศ และช่วงอายุ แล้วทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศและช่วงอายุกับทัศนคติต่อภาษา F-test

4. การวิเคราะห์การรู้ศัพท์และการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวน

4.1 การวิเคราะห์การรู้ศัพท์ ผู้วิจัยใช้การแปลความหมายตามเหตุผลที่ได้ระบุไว้ในขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามในข้างต้น ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องมีการกำหนดค่าคะแนนตามความถูกต้องของคำตอบที่ได้ การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้ภาษาไทยวนแบ่งเป็นสองส่วน คือ การแปลภาษาไทยวนเป็นภาษาไทย และการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยวน โดยแต่ละส่วน

มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ไว้ดังนี้

คะแนน 32 – 40 (80-100%) หมายถึง มีอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยขนในระดับสูง

คะแนน 20 – 31 (50-79%) หมายถึง มีอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยขนในระดับกลาง

คะแนน 0 – 19 (0-49%) หมายถึง มีอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยขนในระดับต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละในการแสดงผลประกอบการอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์ และใช้ค่า Chi-square ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศและช่วงอายุกับอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยขน

4.2 การวิเคราะห์ใช้คำศัพท์ภาษาไทยขน วิเคราะห์จากคำถามในแบบสอบถามส่วนที่ 4 ในคำถาม “ท่านพูดคำดังกล่าวในชีวิตประจำวันหรือไม่” โดยใช้การนับความถี่และหาค่าเฉลี่ยร้อยละประกอบการอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลและวิจารณ์

ผลการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ คลังความรู้ทางภาษาและชาติพันธุ์ของกลุ่มตัวอย่าง แนวทางการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่าง ทักษะติดต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่าง การใช้คำศัพท์ไทยวนของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัย ดังนี้

คลังความรู้ทางภาษาและข้อมูลพื้นฐานของชาติพันธุ์ไทยวนบ้านซำใหญ่

1. คลังความรู้ทางภาษา (linguistic repertoire)

หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ ทางสังคมโดยทั่วไป (สมทรง บวรพัฒน์ และคณะ, 2554) การศึกษาในส่วนนี้ใช้ข้อมูลทางชาติพันธุ์ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อที่ 7 ข้อที่ 8 และข้อที่ 9 ซึ่งมีคำถามดังต่อไปนี้

ข้อที่ 7 ภาษาแรกที่ท่านพูดได้

ข้อที่ 8 ท่านสามารถพูดภาษาใดได้บ้าง

ข้อที่ 9 ท่านใช้ภาษาใดมากที่สุดในชีวิตประจำวัน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คลังความรู้ทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในพื้นที่ชุมชนบ้านซำใหญ่

ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

คำถาม	ภาษา			
	ภาษา	ภาษาไทย	ภาษาไทย	อื่น ๆ
	ไทยวน	ถิ่นอีสาน		
ภาษาแรกที่ท่านพูดได้	84.4	15.6	0.0	0.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คำถาม	ภาษา			
	ภาษา ไทยยวน	ภาษาไทย	ภาษาไทย ถิ่นอีสาน	อื่น ๆ
ท่านสามารถพูดภาษาใดได้บ้าง	78.3	18.9	2.8	0.0
ท่านใช้ภาษาใดมากที่สุดในชีวิตประจำวัน	80.0	20.0	0.0	0.0

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาษาแรกที่กลุ่มตัวอย่างสามารถพูดได้คือ ภาษาไทยยวนร้อยละ 84.4 และภาษาไทย ร้อยละ 15.6 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากรู้ภาษาไทยยวนโดยกำเนิดเป็นภาษาแรก รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่รู้ภาษาไทยโดยกำเนิดเป็นภาษาแรก

ความสามารถในการพูดภาษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถพูดภาษาได้ทั้งหมด 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยยวน ภาษาไทย และภาษาไทยถิ่นอีสาน โดยมีปริมาณผู้ที่พูดภาษาไทยยวนได้ในอัตราสูงที่สุดร้อยละ 78.2 รองลงมาคือผู้ที่สามารถพูดภาษาไทยได้ร้อยละ 18.9 และพูดภาษาลาวได้ร้อยละ 2.8

ภาษาที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างใช้ภาษาไทยยวนในชีวิตประจำวันมากที่สุดร้อยละ 80.0 รองลงมาคือภาษาไทยร้อยละ 20.0 ไม่พบการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาอื่น ๆ

ผลการศึกษาในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยยวนเป็นภาษาที่มีความโดดเด่นมากที่สุด ในชุมชนในฐานะที่เป็นภาษาแรกที่ผู้พูดสามารถพูดได้ เป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างสามารถพูดได้มากที่สุด และเป็นภาษาที่มีปริมาณการใช้สูงที่สุดในชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษาไทยยวนเป็นภาษาที่มีบทบาทและความสำคัญต่อชาวไทยยวนมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทย ส่วนภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบการใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ข้อมูลพื้นฐานทางชาติพันธุ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานนี้ใช้ผลการศึกษาจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อที่ 3, 4, 5, และ 6 ผลการสำรวจพบข้อมูลพื้นฐานดังนี้

ตารางที่ 3 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	14	7.8
ประถมศึกษา	97	53.9
มัธยมศึกษา	33	18.3
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	36	20.0
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	180	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาร้อยละ 53.9 รองลงมาคือระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าร้อยละ 20.0 ระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 18.3 และต่ำกว่าประถมศึกษาร้อยละ 7.8 ตามลำดับ แสดงว่า ชาวไทยชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับที่ไม่สูงมากนัก จึงอาจส่งผลต่อการประกอบอาชีพซึ่งจะได้กล่าวในลำดับถัดไปในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	ความถี่	ร้อยละ
เกษตรกร	98	54.4
รับราชการ	1	0.6
ธุรกิจส่วนตัว	9	5.0
ค้าขาย	20	11.1
พนักงานบริษัท	2	1.1
อื่น ๆ	50	27.8
รวม	180	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุดร้อยละ 54.4 อาชีพค้าขายร้อยละ 11.1 ประกอบธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 5.0 พนักงานบริษัทร้อยละ 1.1 รับราชการร้อยละ 0.6 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 27.8 ในส่วนของอาชีพอื่น ๆ นั้นหมายรวมถึงผู้ที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ด้วยเช่นกัน ข้อมูลดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ภายในชุมชน ไม่ได้เคลื่อนย้ายไปที่อื่น แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มอาชีพอื่น ๆ อาจเป็น

กลุ่มที่มีการเคลื่อนย้ายออกนอกชุมชนอยู่เสมอ จึงอาจเป็นกลุ่มที่มีการใช้ภาษาอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันเพื่อการประกอบอาชีพมากกว่ากลุ่มเกษตรกร

ตารางที่ 5 ชาติพันธุ์ของบิดาและมารดา

ชาติพันธุ์	บิดา	มารดา
ไทยวน	95.0	91.7
ไทย	4.4	7.2
ไทยถิ่นอีสาน	0.6	1.1
อื่น ๆ	0.0	0.0
รวม	100.0	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า ชาติพันธุ์ของบิดาและมารดาของกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวไทยวนมากที่สุด ร้อยละ 95.0 และ 91.7 ตามลำดับ บิดาและมารดาเป็นชาวไทย ร้อยละ 4.4 และ 7.2 ตามลำดับ บิดาและมารดาเป็นชาวไทยอีสานร้อยละ 0.6 และ 1.1 ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงมีการสมรสกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนด้วยกัน และมีการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างชาติพันธุ์ไทยวนและไทย หรือ ชาติพันธุ์ไทยวนและไทยอีสานอยู่จำนวนน้อย ดังนั้น หากวิเคราะห์ถึงการสัมผัสเรียนรู้ภาษาในครอบครัวก็จะพบว่า คนในครอบครัวจะยังคงได้สัมผัสและเรียนรู้ภาษาไทยวนเป็นหลัก

ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และชาติพันธุ์ จะใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ถึงแนวทางการใช้ภาษา ทักษะติดต่อภาษา และการใช้คำศัพท์ไทยวนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในหัวข้อถัดไปจะเป็นการวิเคราะห์ถึงแนวทางการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่าง

แนวทางการใช้ภาษา

การใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางภาษาต่าง ๆ ของการศึกษาในครั้งนี้ จะช่วยแสดงให้เห็นถึงลักษณะการใช้ภาษา ปริมาณการใช้ภาษา ตลอดจนบทบาทและความสำคัญของภาษาแต่ละภาษาว่ามีบทบาทอย่างไรต่อชุมชนชาวไทยวนแห่งนี้ ผลการศึกษาพบการใช้ภาษาตามแนวทางภาษาต่าง ๆ ดังนี้

1. การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม

จากการศึกษาพบลักษณะการใช้ภาษาในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 6 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษา

แวดวง การใช้ภาษา	สถานการณ์	ภาษาที่ใช้/ร้อยละ		
		ไทย	ไทย ยวน	ทั้งสอง ภาษา
แวดวง ครอบครัว	1. เมื่อพูดกับปู่ย่าตายาย	5.6	82.2	12.2
	2. เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	5.0	82.2	12.8
	3. เมื่อพูดกับพี่น้องในครอบครัว	8.9	72.8	18.3
	4. เมื่อพูดกับลูกหลาน	11.1	61.7	27.2
	เฉลี่ย	7.7	74.7	17.6
แวดวง ชุมชน	1. เมื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ภายในหมู่บ้าน	3.9	68.3	27.8
	2. เมื่อพูดคุยระหว่างทำงานในไร่นา/ ชุมชน	6.7	67.2	26.1
	3. เมื่อพูดคุยในการประชุมในหมู่บ้าน	11.7	58.9	29.4
	4. เมื่อพูดคุยระหว่างซื้อขายสินค้ากัน ในหมู่บ้าน	8.9	61.1	30.0
	เฉลี่ย	7.8	63.9	28.3
แวดวง ประเพณี และ วัฒนธรรม	1. เมื่อพูดคุยกันในงานประเพณีและ วัฒนธรรมของชุมชน	12.2	48.9	38.9
	2. เมื่ออยู่ในงานพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ในวัด	15.0	47.8	37.2
	3. เมื่ออยู่ในงานประเพณีส่วนใหญ่ ทำนพูดภาษาใด	14.4	49.4	36.1
	เฉลี่ย	13.9	48.7	37.4

ตารางที่ 6 (ต่อ)

แฉวฉวงการ		ภาษาที่ใ้/ร้อยละ		
		ใ้ภาษา	สถานการณั้	ไทย ไทย ทั้งสอง ยวน ภาษา
แฉวฉวง ราชการ และ สาธารณะ	1. เมื่อท่านติดต้อหน่วยงานราชการ	82.2	11.1	6.7
	2. เมื่ออยู่ในโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	81.7	11.7	6.7
	3. เมื่อพุดคุยกันขณะอยู่ต่างถิ่น หรือ นอกชุมชน	73.3	13.9	12.8
	4. เมื่อพุดคุยกับคนแปลกหน้า	82.2	11.1	6.7
เฉลี่ย		79.9	12.0	8.2

จากตารางที่ 6 พบว่า ในแฉวฉวงครอบครั้ว มีการใ้ภาษาไทยยวนมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.7 รองลงมาคือใ้ทั้งภาษาไทยและไทยยวนร่วมกันที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 17.6 และใ้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.7 เมื่อพิจารณาถึงการใช้ภาษาตามสถานการณั้จะพบว่า การสื่อสารกับคนที่อายุมากกว่าหรืออายุระดับใกล้เคียงกัน เช่น เมื่อพุดคุยกับปู่ตายาย เมื่อพุดคุยกับพ่อแม่ และเมื่อพุดคุยกับพี่น้องในครอบครั้ว กลุ่มตัวอย่างจะใ้ภาษาไทยยวนมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 72.8-82.2 ส่วนการสื่อสารกับคนที่อายุน้อยกว่า เช่น เมื่อพุดกับลูกหลานจะพบว่า ปริมาณการใช้ภาษาไทยยวนนั้นจะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การสื่อสารกับคนรุ่นอายุมาก แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยยวนเริ่มใ้ภาษาไทยยวนกับลูกหลานลดน้อยลง และเริ่มใ้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยยวนกับลูกหลานมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาจะพบว่า ภาษาไทยยวนยังคงเป็นภาษาที่มีบทบาทต่อการสื่อสารในครอบครั้วเป็นอย่างมากเนื่องจากมีปริมาณการใช้สูงที่สุด

แฉวฉวงชุมชน กลุ่มตัวอย่างใ้ภาษาไทยยวนในการสื่อสารเป็นหลักที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 63.9 เมื่อเปรียบเทียบกับ การใช้ภาษาไทยที่มีปริมาณการใช้เฉลี่ยร้อยละ 7.8 ในขณะที่ใ้ทั้งสองภาษาร่วมกันมีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 28.3 เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาตามสถานการณั้พบว่า ในการพุดคุยระหว่างซื้อขายสินค้ากันภายในหมู่บ้าน การพุดคุยระหว่างทำงานในไร่นาหรือชุมชน และการพุดคุยกับเพื่อนบ้านภายในหมู่บ้าน มีปริมาณการใช้ภาษาไทยยวนอยู่ที่ร้อยละ 61.1-68.3 ซึ่งสูงกว่าปริมาณการใช้ภาษาไทยยวนเมื่ออยู่ในการประชุมของหมู่บ้านที่มีปริมาณการใช้ร้อยละ 58.9 ดังนั้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการใช้ภาษาในแวดวงนี้หากเป็นการสื่อสารระหว่างชาวไทยชนด้วยกัน ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการมากนัก เช่น พูดคุยกับเพื่อนบ้านในชุมชนหรือทำงานในไร่นา กลุ่มตัวอย่างก็จะใช้ภาษาไทยชนเป็นหลัก แต่เมื่อสถานการณ์เริ่มมีความเป็นทางการเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ในการประชุมของหมู่บ้าน บทบาทของภาษาไทยก็จะเริ่มมีมากขึ้น จึงทำให้ปริมาณการใช้ทั้งภาษาไทยชนและภาษาไทยร่วมกันเพิ่มสูงขึ้นในอัตราร้อยละ 26.1-30.0 อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาโดยรวมในแวดวงภาษานี้ ภาษาไทยชนยังคงเป็นภาษาที่มีบทบาทและความสำคัญสูงที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่า สังคมชาวไทยชนยังคงบรรทัดฐานในใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารระหว่างกันไว้อยู่

แวดวงประเพณีและวัฒนธรรม จัดเป็นแวดวงภาษาที่เริ่มมีความเป็นทางการเข้ามาเกี่ยวข้อง งานประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชนที่จัดขึ้นจากการศึกษาข้อมูลด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนพบว่า ในงานประเพณีและวัฒนธรรมไม่ได้มีเพียงชาวไทยชนในชุมชนเท่านั้นที่เข้าร่วมงาน แต่ยังมีคนจากต่างหมู่บ้านซึ่งไม่ใช่ชาวไทยชนเข้าร่วมงานด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อมีคนจำนวนมากอยู่ร่วมกันจึงไม่อาจคาดเดาได้แน่ชัดว่าแต่ละคนสามารถพูดภาษาไทยได้บ้าง จึงส่งผลให้ชาวไทยชนใช้ทั้งภาษาไทยชนและภาษาไทยร่วมกันในการสื่อสารอยู่ในระดับสูงที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.4 และใช้ภาษาไทยชนเพียงภาษาเดียวที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.7 ซึ่งมีความแตกต่างกันไม่มากนัก ส่วนปริมาณการใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวนั้นอยู่ที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.9 หากกล่าวโดยสรุปถึงการใช้ภาษาในแวดวงภาษานี้ อาจกล่าวได้ว่า ภาษาไทยเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการสื่อสารต่อชาวไทยชนมากขึ้นด้วยบริบททางสังคมที่มีความหลากหลายของผู้คน

แวดวงราชการและสาธารณะ ในแวดวงการใช้ภาษานี้ ถือเป็นแวดวงที่มีความเป็นทางการและไม่สนิทสนมคุ้นเคยมากที่สุด ชาวไทยชนต้องมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก เช่น ข้าราชการ หรือพูดคุยกันท่ามกลางกลุ่มคนภายนอกซึ่งไม่รู้จักคุ้นเคย ด้วยเหตุนี้ ชาวไทยชนจึงพยายามปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือกลุ่มคนดังกล่าวให้มากที่สุด สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับคู่สนทนาเพื่อต้องการให้เกิดการเข้าใจที่ง่ายขึ้น และเพื่อไม่ให้ตนเองดูแปลกแยกไปจากสังคม หรือสถานการณ์นั้น ๆ จึงส่งผลให้อัตราการใช้ภาษาไทยนั้นอยู่ในปริมาณสูงที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.9 แต่ก็ยังมีชาวไทยชนจำนวนหนึ่งร้อยละ 12.0 ใช้ภาษาไทยชน ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องมาจากคนกลุ่มนี้ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ หรือไม่คุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทย จึงยังคงใช้ภาษาไทยชนไปตามปกติ ส่วนการใช้ทั้งสองภาษาร่วมกันพบปริมาณการใช้ที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.2 จากปริมาณการใช้ภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีบทบาทต่อการสื่อสารในแวดวงภาษานี้มากที่สุด

จากลักษณะการใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนวนในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยชนวนจัดเป็นภาษาที่มีบทบาทและความสำคัญต่อชาวไทยชนวนมากที่สุดเห็นได้จากปริมาณการใช้ภาษาที่หนาแน่นในแวดวงครอบครัว แวดวงชุมชน และแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม แสดงว่า บรรทัดฐานในการใช้ภาษาของชาวไทยชนวนคือการสื่อสารด้วยภาษาไทยชนวนเป็นหลัก และจะใช้ภาษาไทยเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็น เช่น เมื่อติดต่อราชการ เมื่ออยู่ท่ามกลางสังคมผู้พูดภาษาไทย หรือเมื่อพูดคุยกับบุคคลภายนอก ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่าสถานภาพของภาษาไทยชนวนยังคงความมีอิทธิพลเหนือกว่าภาษาอื่นในครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นแวดวงภาษาที่สำคัญต่อการสืบทอดภาษาสอดคล้องกับแนวคิดของ Edwards (1977) ที่กล่าวว่า แวดวงครอบครัวและชุมชนเป็นแวดวงที่มีความสำคัญมากที่สุดเป็นลำดับแรก ๆ ของการธำรงภาษา เนื่องจากภาษามีการถ่ายทอดผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและชุมชนที่มีความใกล้ชิดกันมากที่สุด

2. การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนวนเพศหญิงและเพศชาย

การศึกษาในส่วนนี้ใช้ปัจจัยเพศในการเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้ภาษา ผลการศึกษาพบลักษณะการใช้ภาษาดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง

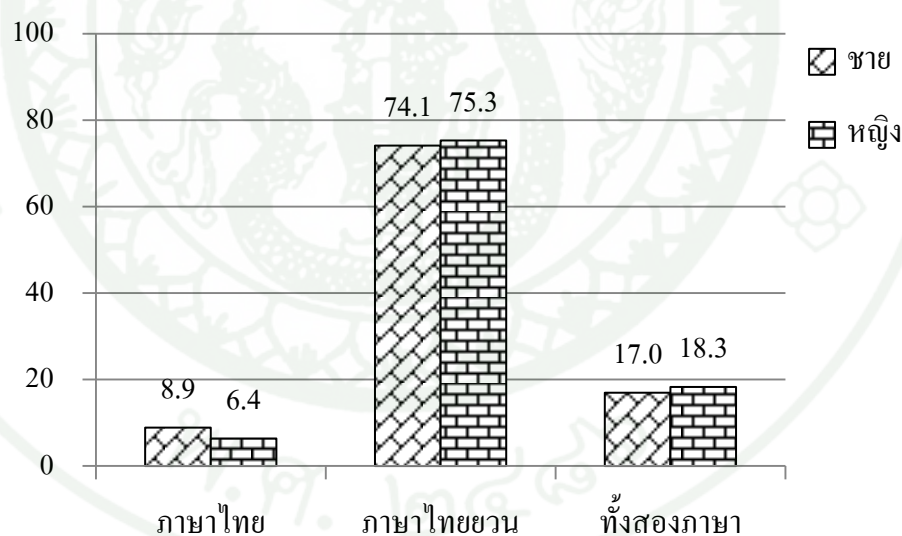
แนวทางการใช้ภาษา	สถานการณ์	ร้อยละของการใช้ภาษา					
		ภาษาไทย		ไทยยวน		ทั้งสองภาษา	
		เพศชาย	เพศหญิง	เพศชาย	เพศหญิง	เพศชาย	เพศหญิง
แนววงครอบครัว	1. เมื่อพูดกับปู่ย่าตายาย	6.7	4.4	80.0	84.4	13.3	11.1
	2. เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	7.8	2.2	80.0	84.4	12.2	13.3
	3. เมื่อพูดกับพี่น้องในครอบครัว	10.0	7.8	74.4	71.1	15.6	21.1
	4. เมื่อพูดกับลูกหลาน	11.1	11.1	62.2	61.1	26.7	27.8
	เฉลี่ย	8.9	6.4	74.1	75.3	17.0	18.3
แนววงชุมชน	1. เมื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านภายในหมู่บ้าน	5.6	2.2	70.0	66.7	24.4	31.1
	2. เมื่อพูดคุยระหว่างทำงานในไร่นา/ชุมชน	6.7	6.7	67.8	66.1	25.6	26.7
	3. เมื่อพูดคุยในการประชุมในหมู่บ้าน	13.3	10.0	57.8	60.0	28.9	30.0
	4. เมื่อพูดคุยระหว่างซื้อขายสินค้ากันภายในหมู่บ้าน	12.2	5.6	58.9	63.3	28.9	31.1
	เฉลี่ย	9.5	6.1	63.6	64.0	27.0	29.7
แนววงประเพณี และวัฒนธรรม	1. เมื่อพูดคุยกันในงานประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน	13.3	11.1	53.3	44.4	33.3	44.4
	2. เมื่ออยู่ในงานพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ในวัด	20.0	10.0	47.8	47.8	32.2	42.2
	3. เมื่ออยู่ในงานประเพณีส่วนใหญ่ท่านพูดภาษาใด	17.8	11.1	51.1	47.8	31.1	41.1
	เฉลี่ย	17.0	10.7	50.7	46.7	32.2	42.6

ตารางที่ 6 (ต่อ)

แฉวฉวงการใ้ภาษา		สถานการณั้	ร้อยฉะของการใ้ภาษา					
			ภาษาไทย		ไทยยวน		ทั้งสองภาษา	
			เพศชาย	เพศหญิง	เพศชาย	เพศหญิง	เพศชาย	เพศหญิง
แฉวฉวงราชการ และสาธารณฉะ	1.	เมือ่ท่านฉฉดศอ่หน่วยงานราชการ	83.3	81.1	10.0	12.2	6.7	6.7
	2.	เมือ่อยู่ในโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	83.3	80.0	10.0	13.3	6.7	6.7
	3.	เมือ่พุดคุ้ยกันขณะอยู่ต่างถิ่น หรือนอกชุมชน	75.6	71.1	10.0	17.8	14.4	11.1
	4.	เมือ่พุดคุ้ยกับคนแปลกหน้า	83.3	81.1	10.0	12.2	6.7	6.7
เฉลี่ย			81.4	78.3	10.0	13.9	8.6	7.8

2.1 แวดวงครอบครัว จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาจากการใช้ภาษาในแวดวงครอบครัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารกับคนทุกระดับอายุในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.1-84.4 รองลงมาคือการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชนร่วมกันร้อยละ 11.1-27.8 และใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวร้อยละ 2.2 -11.1 ปริมาณการใช้นี้แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยชนเป็นภาษาที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการสื่อสารในครอบครัวชาวไทยชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีปริมาณการใช้อยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารตามสถานการณ์จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้ภาษาไทยชนกับคนรุ่นอายุน้อยในปริมาณที่น้อยกว่า และมีแนวโน้มการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชน หรือใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวเพิ่มมากขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบการใช้ภาษาในแวดวงครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง โดยใช้ค่าเฉลี่ยของการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์ พบลักษณะการใช้ภาษาดังนี้

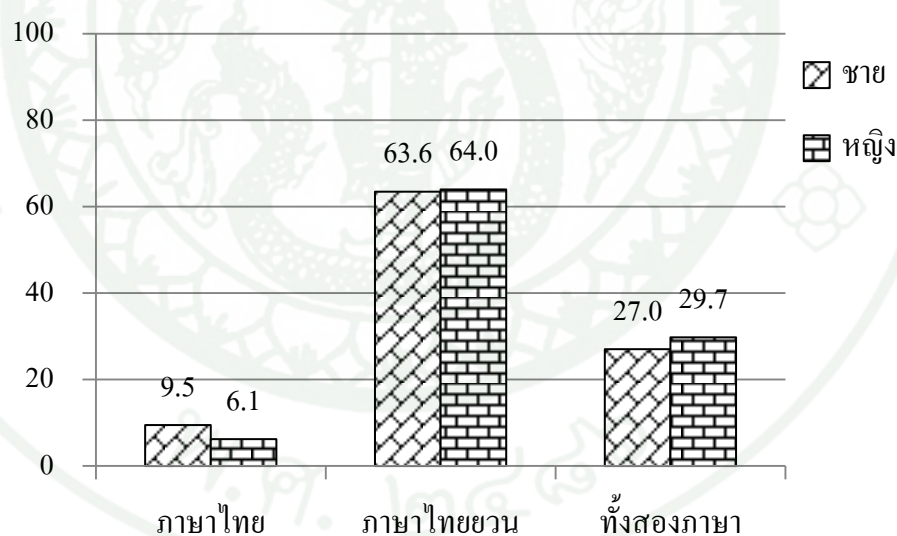

ภาพที่ 1 แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาในแวดวงครอบครัวโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

จากภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์ในแวดวงครอบครัวแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ชาวไทยชนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกัน โดยใช้ภาษาไทยชนเป็นภาษาหลักร้อยละ 74.1-75.3 รองลงมาคือใช้ทั้งสองภาษาร้อยละ 17.0-18.3 และพบการใช้ภาษาไทยภาษาเดียวในปริมาณน้อยที่สุดร้อยละ 6.4-8.9

2.2 แนววงชุมชน จากตารางที่ 7 พบว่า ภายในชุมชนมีปริมาณการใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทย โดยเพศชายและหญิงมีปริมาณการใช้ภาษาไทยชนที่ไม่แตกต่างกันมากนักในอัตราร้อยละ 57.8-70.0 รองลงมาคือการใช้ทั้งสองภาษาในอัตราร้อยละ 24.4-31.1 และภาษาไทยร้อยละ 2.2-13.3 เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของการใช้ภาษาในแนววงชุมชน จะเห็นว่า ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน หรือการทำงานในไร่ นา ชาวไทยชนก็จะยังคงใช้ภาษาไทยชนเป็นหลัก แต่เมื่อสถานการณ์เริ่มมีความเป็นทางการมากขึ้น เช่น ในการประชุมของหมู่บ้าน ชาวไทยชนก็จะเริ่มใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชนร่วมกันมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการใช้ภาษาของชาวไทยชนจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และคู่สนทนา ซึ่งพบในการสังเกตการณ์ในชุมชนด้วยเช่นกัน โดยพบว่าหากฝ่ายคู่สนทนาใช้ภาษาไทย ชาวไทยชนก็จะใช้ภาษานั้นจึงก่อให้เกิดลักษณะการใช้สองภาษาเกิดขึ้น

การใช้ภาษาในแนววงชุมชนของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงสามารถแสดงการเปรียบเทียบโดยใช้ค่าเฉลี่ยของการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์ได้ดังนี้

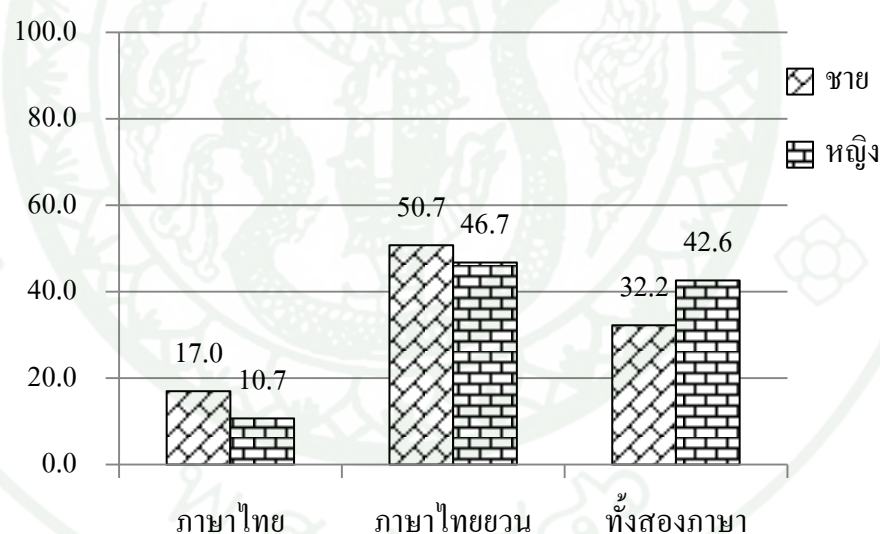

ภาพที่ 2 แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาในแนววงชุมชน โดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

จากภาพที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบโดยใช้ค่าเฉลี่ยการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์ในแนววงชุมชนจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกัน โดยใช้ภาษาไทยชนเป็นภาษาหลักร้อยละ 63.6-64.0 รองลงมาคือใช้ทั้งสองภาษาร้อยละ 27.0-29.7 และพบการใช้ภาษาไทยภาษาเดียวในปริมาณน้อยที่สุดร้อยละ 6.1-9.5

2.3 แฉวงประเพณีและวัฒนธรรม จกตารางที่ 7 พบว่า ในแฉวงภาษานี้กลุ่มตัวอย่างทั้ง เพศชายและหญิงใช้ภาษาไทยขนในการสื่อสารในอัตราร้อยละ 44.4-53.3 รองลงมาคือใช้ทั้ง ภาษาไทยและไทยขนร่วมกันร้อยละ 31.1-44.4 และใช้ภาษาไทยภาษาเดียวร้อยละ 10.0-20.0 จะสังเกตได้ว่า การใช้สองภาษานั้นอยู่ในระดับใกล้เคียงกับการใช้ภาษาไทยขนเพียงภาษาเดียว และอยู่ในปริมาณที่สูง แสดงว่าภาษาไทยเริ่มเข้ามามืบทบาคต่อการสื่อสารในแฉวงการใช้ภาษานี้ เป็นอย่างมาก ลักษณะเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า เมื่ออยู่ในงานประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งมีคน แปลกหน้าจากต่างหมู่บ้านซึ่งผู้พูดไม่รู้จัก และคนเหล่านั้นไม่ใช่ผู้พูดภาษาไทยขน ดังนั้น เพื่อทำ ให้การสื่อสารนั้นง่ายและเข้าใจกันได้ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลางจึงส่งผลให้พบ ภาวะสองภาษาอยู่ในปริมาณสูง

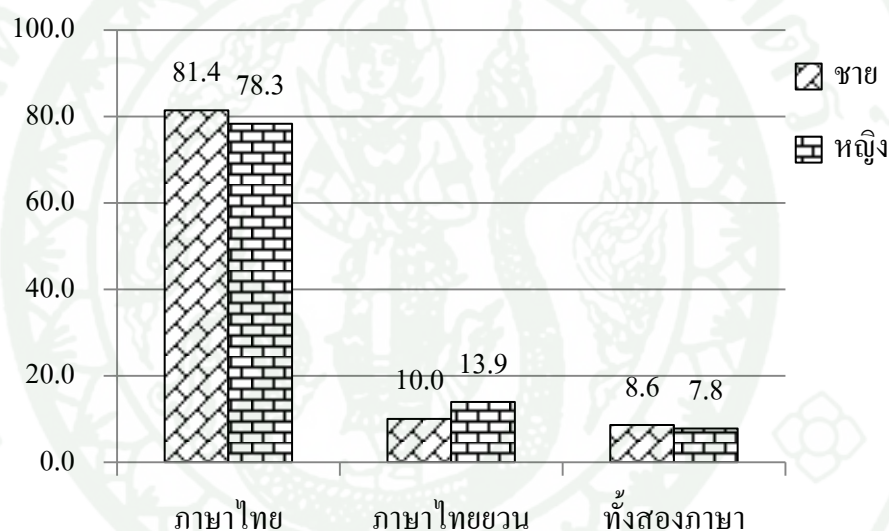
การใช้ภาษาในแฉวงประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและเพศชาย สามารถแสดงการเปรียบเทียบโดยใช้ค่าเฉลี่ยของการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาในแฉวงประเพณีและวัฒนธรรมโดยเฉลี่ยของ กลุ่มตัวอย่าง

จากภาพที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบโดยใช้ค่าเฉลี่ยการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์ในแฉวง ประเพณีและวัฒนธรรมจะพบว่า ชาวไทยขนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่ แตกต่างกันมากนัก โดยใช้ภาษาไทยขนเป็นภาษาหลักร้อยละ 46.7-50.7 รองลงมาคือใช้ทั้งสอง ภาษาร้อยละ 32.2-42.6 และพบการใช้ภาษาไทยภาษาเดียวร้อยละ 10.7-17.0

2.4 แวดวงราชการและสาธารณะ จากตารางที่ 7 พบว่า ชาวไทยชนวนทั้งเพศชายและหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารร้อยละ 71.1-83.3 ส่วนการใช้ภาษาไทยชนวน และใช้ทั้งสองภาษานั้นมีอัตราที่ใกล้เคียงกันคือ ใช้ภาษาไทยชนวนภาษาเดียวร้อยละ 10.0-17.8 ใช้ทั้งสองภาษาร้อยละ 6.7-14.4 แสดงว่าในสถานการณ์ที่มีความเป็นทางการ ไม่มีความคุ้นเคย หรือไม่มีความเป็นกันเอง ชาวไทยชนวนจะใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเป็นหลัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้การสื่อสารนั้นง่ายขึ้นและต้องการปรับตัวให้กลมกลืนไปกับสังคม ดังนั้นลักษณะการใช้ภาษาในแวดวงราชการและสาธารณะ ภาษาไทยจึงมีบทบาทและอิทธิพลสูงสุดในการสื่อสาร ดังแผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยของการใช้ภาษาในแวดวงราชการและสาธารณะ

ภาพที่ 4 แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาในแวดวงราชการและสาธารณะโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

จากภาพที่ 4 ค่าเฉลี่ยการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์ในแวดวงราชการและสาธารณะ แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยชนวนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกัน โดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักร้อยละ 78.3-81.4 รองลงมาคือใช้ทั้งสองภาษาร้อยละ 10.0-13.9 และพบการใช้ภาษาไทยภาษาเดียวร้อยละ 7.8-8.6

เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศกับการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า (ดูตารางที่ 5)

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่าง

แฉดวฉการใชัภาษา	สฉานการณั้	ควาามถึของการใชัภาษา						<i>p-value</i> Chi-square
		ภาษาไทย		ไทยยวน		ท้ังสองภาษา		
		เพศชาย	เพศหญัอง	เพศชาย	เพศหญัอง	เพศชาย	เพศหญัอง	
แฉดวฉครอบครัว	1. เมื่อพูดกับปู้ย่าต่ายาย	4	6	76	72	10	12	0.708*
	2. เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	2	7	76	72	12	11	0.231*
	3. เมื่อพูดกับพินัองในครอบครัว	7	9	64	67	19	14	0.584*
	4. เมื่อพูดกับลูกหลาน	10	10	55	55	25	24	0.796*
แฉดวฉชุมชน	1. เมื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อบ้านภายในหมู่บ้าน	2	5	60	63	28	22	0.354*
	2. เมื่อพูดคุยระหว่างทำงานในไร่นา/ชุมชน	6	6	60	61	24	23	0.985*
	3. เมื่อพูดคุยในการประชุมในหมู่บ้าน	9	12	54	52	27	26	0.785*
	4. เมื่อพูดคุยระหว่างซื้อขายสินค้ำกัันในหมู่บ้าน	5	11	57	53	28	26	0.291*

ตารางที่ 8 (ต่อ)

แฉวฉวการใ้ภาษา	สถานการณั้	ความถึของการใ้ภาษา						p-value Chi-square
		ภาษาไท้		ไท้ยวน		ท้งสองภาษา		
		เพศชาย	เพศหญิง	เพศชาย	เพศหญิง	เพศชาย	เพศหญิง	
แฉวฉวประเพณี และวัฒนธรรม	1. เมื่อพุดคุยกันในงานประเพณีและวัฒนธรรม ของชุมชน	10	12	40	48	30	40	0.311*
	2. เมื่ออยู่ในงานพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ในวัด	9	18	43	43	38	29	0.122*
	3. เมื่ออยู่ในงานประเพณีส่วนใหญ่ท่านพุด ภาษาใด	10	16	43	46	37	28	0.255*
แฉวฉวราชการ และสาธารณะ	1. เมื่อท่านติดต่อหน่วยงานราชการ	73	75	11	9	6	6	0.893*
	2. เมื่ออยู่ในโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	72	75	12	9	6	6	0.783*
	3. เมื่อพุดคุยกันขณะอยู่ต่างถิ่น หรือนอกชุมชน	64	68	16	9	10	13	0.290*
	4. เมื่อพุดคุยกับคนแปลกหน้า	73	75	11	9	6	6	0.893*

หมายเหตุ: *ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเพศไม่มีความสัมพันธ์ต่อลักษณะการใช้ภาษาของชาวไทยชน

สรุป การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเพศชายและเพศหญิงพบลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารในแวดวงครอบครัว แวดวงชุมชน และแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม ส่วนแวดวงราชการและสาธารณะจะใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ดังตารางที่ 9 สรุปการใช้ภาษาโดยพิจารณาเปรียบเทียบถึงปริมาณใช้ภาษาแต่ละภาษา พบภาษาที่มีปริมาณการใช้สูงสุดในแต่ละแวดวงภาษาดังนี้

ตารางที่ 9 สรุปการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงโดยพิจารณาจากปริมาณการใช้สูงสุดของแต่ละภาษาในแต่ละแวดวงภาษา

เพศ	แวดวงภาษา/ภาษาที่ใช้/ร้อยละ			
	แวดวงครอบครัว	แวดวงชุมชน	แวดวงประเพณีและวัฒนธรรม	แวดวงราชการและสาธารณะ
ชาย	Y 71.4	Y 63.6	Y 50.7	T 81.4
หญิง	Y 75.3	Y 64.0	Y 46.7	T 78.3

3. การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาตามปัจจัยช่วงอายุ

3.1 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนช่วงอายุ 55-70 ปี วัยชราถือเป็นกลุ่มที่มีการเคลื่อนตัวน้อยที่สุด การสัมผัสเรียนรู้ภาษาอื่นจึงมีไม่มากนัก จึงถือเป็นกลุ่มที่เริ่มสร้างบรรทัดฐานในการใช้ภาษาให้กับชุมชน จากการศึกษาพบลักษณะการใช้ภาษาดังนี้

ตารางที่ 10 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาแยกตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี

แวดวงการใช้ภาษา	สถานการณ์	ภาษาที่ใช้/ร้อยละ		
		ภาษาไทย	ไทยวน	ทั้งสองภาษา
แวดวงครอบครัว	1. เมื่อพูดกับปู่ย่าตายาย	0.0	98.3	1.7
	2. เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	0.0	98.3	1.7
	3. เมื่อพูดกับพี่น้องในครอบครัว	0.0	96.7	3.3
	4. เมื่อพูดกับลูกหลาน	0.0	93.3	6.7
	เฉลี่ย	0.0	96.6	3.4
แวดวงชุมชน	1. เมื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านภายในหมู่บ้าน	0.0	88.3	11.7
	2. เมื่อพูดคุยระหว่างทำงานในไร่นา/ชุมชน	1.7	86.7	11.7
	3. เมื่อพูดคุยในการประชุมในหมู่บ้าน	1.7	81.7	16.7
	4. เมื่อพูดคุยระหว่างซื้อขายสินค้ากันในหมู่บ้าน	1.7	83.3	15.0
	เฉลี่ย	1.3	85.0	13.8
แวดวงประเพณี และวัฒนธรรม	1. เมื่อพูดคุยกันในงานประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน	1.7	78.3	20.0
	2. เมื่ออยู่ในงานพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ในวัด	1.7	80.0	18.3
	3. เมื่ออยู่ในงานประเพณีส่วนใหญ่ท่านพูดภาษาไทย	1.7	80.0	18.3
	เฉลี่ย	1.7	79.4	18.9

ตารางที่ 10 (ต่อ)

แฉวฉวการใ้ภาษา		สถานการณั้	ภาษาที่ใ้/ร้อยละ		
			ภาษาไทย	ไทยยวน	ทั้งสองภาษา
แฉวฉวราชการ และสาธารณะ	1.	เมื่อท่านติดต่อหน่วยงานราชการ	55.0	26.7	18.3
	2.	เมื่ออยู่ในโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	55.0	26.7	18.3
	3.	เมื่อพูดคุยกันขณะอยู่ต่างถิ่น หรือนอกชุมชน	51.7	26.7	21.7
	4.	เมื่อพูดคุยกับคนแปลกหน้า	55.0	26.7	18.3
เฉลี่ย			54.2	26.7	19.2

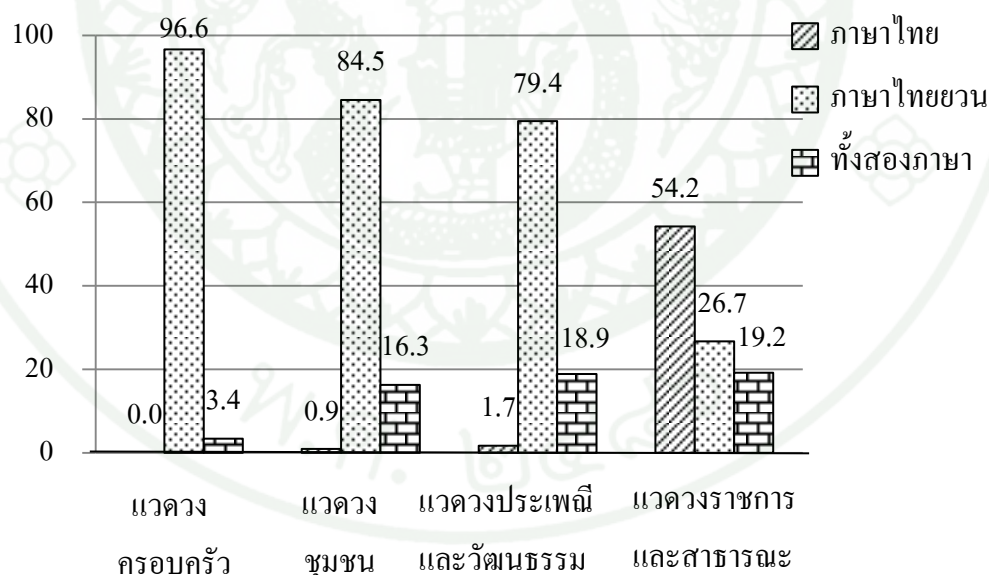
จากตารางที่ 10 พบว่า ในแวดวงครอบครัว ชาวไทยชนช่วงอายุ 55-70 ปี ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวในทุกระดับในปริมาณสูงสุดร้อยละ 93.3-98.3 พบการใช้ทั้งภาษาไทยและไทยชนร่วมกันเพียงร้อยละ 1.7-6.7 และไม่พบการใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวในการสื่อสาร ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชาวไทยชนวัยชรายังคงใช้ภาษาไทยชนกันอย่างหนาแน่น จึงส่งผลให้สถานภาพของภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่างวัยชรายังคงความเข้มแข็งและมีอิทธิพลสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยที่มีบทบาทในการสื่อสารของคนช่วงอายุนี้นี้ในแวดวงครอบครัวน้อยมาก คนวัยชราถือเป็นวัยที่มีการเคลื่อนตัวน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวัยอื่น ๆ มักประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา หรือค้าขายอยู่ภายในหมู่บ้าน โอกาสที่คนกลุ่มนี้จะพบกับคนภายนอกซึ่งพูดภาษาไทยนั้นจึงมีไม่มากนัก ดังนั้น คนวัยชราจึงเป็นกลุ่มที่ได้สัมผัสกับภาษาไทยน้อยที่สุด และมีความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารไม่มากนัก จึงส่งผลให้ชาวไทยชนวัยชรายังคงใช้ภาษาไทยชนในปริมาณสูงดังกล่าว

ในแวดวงชุมชน พบอัตราการใช้ภาษาไทยชนในแวดวงชุมชนของกลุ่มตัวอย่างวัยชราในปริมาณสูงที่สุดร้อยละ 81.7-88.3 รองลงมาคือใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชนร่วมกันร้อยละ 11.7-16.7 และใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวร้อยละ 1.7 ปริมาณการใช้นภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยชนยังคงมีอิทธิพลเหนือกว่าภาษาไทยในแวดวงภาษานี้อย่างชัดเจน การใช้ภาษาของคนในชุมชนถือเป็นการสร้างบรรทัดฐานของการใช้ภาษา เนื่องจากผู้พูดจะเป็นผู้กำหนดบทบาทของภาษาแต่ละภาษาว่ามีบทบาทอย่างไรต่อชีวิตของคนขึ้นมาผ่านการใช้นภาษาดังกล่าว ดังนั้น การที่ชาวไทยชนวัยชราใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารระหว่างกันปริมาณที่หนาแน่นสูงก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างบรรทัดฐานในการใช้ภาษาไทยชนต่อผู้พูดภาษาในรุ่นต่อ ๆ ไป

ในแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม พบอัตราการใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารร้อยละ 78.3-80.0 ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชนร่วมกันร้อยละ 18.3-20.0 และพบการใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวร้อยละ 1.7 จะเห็นได้ว่าปริมาณการใช้นภาษาไทยชนยังคงอยู่ในอัตราที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ภาษาไทย แม้ว่าแวดวงประเพณีและวัฒนธรรมจะมีลักษณะความเป็นทางการเพิ่มมากขึ้น แต่ชาวไทยชนรุ่นอายุมากก็ยังคงใช้ภาษาไทยชนท่ามกลางการสื่อสารที่มีบุคคลภายนอกซึ่งพูดภาษาไทยร่วมอยู่ด้วย ลักษณะเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ชาวไทยชนวัยชรามีโอกาสในการใช้ภาษาไทยไม่มากนักดังที่กล่าวมาแล้วในแวดวงครอบครัว ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ไม่มีความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทยและไม่อาจใช้ภาษาไทยได้อย่างคล่องตัว จึงใช้ภาษาไทยชนไปตามปกติ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ถือเป็นสิ่งที่ดีในการส่งเสริมให้ภาษาไทยชนเป็นที่รู้จักต่อบุคคลภายนอกมากขึ้น แม้ว่าจะเป็นไปด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

ในแวดวงราชการและสาธารณะ แวดวงภาษานี้กลุ่มตัวอย่างวัยชราใช้ภาษาไทยในการสื่อสารมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 54.2 ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารเฉลี่ยร้อยละ 26.7 และใช้ทั้งสองภาษาเฉลี่ยร้อยละ 19.2 ปริมาณการใช้ภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นลักษณะของการใช้ภาษาในแวดวงนี้ว่า เมื่อพูดคุยกับข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ คนแปลกหน้า หรือพูดคุยกันเองขณะอยู่ท่ามกลางคนแปลกหน้า กลุ่มตัวอย่างจะใช้ภาษาไทยเป็นส่วนมาก เนื่องจากการพูดภาษาไทยชนอาจทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ และการใช้ภาษาไทยชนท่ามกลางคนแปลกหน้าหรือสังคมที่ไม่คุ้นเคยก็จะสร้างความแปลกแยกให้เกิดขึ้น เพื่อลดความแปลกแยกกลุ่มตัวอย่างจึงหันมาใช้ภาษาไทยแทนภาษาไทยชน ส่วนผู้ที่ยังคงพูดภาษาไทยชนกับคนภายนอกอยู่นั้นเนื่องจากไม่มีความคุ้นเคยกับการพูดภาษาไทยเพราะใช้ชีวิตอยู่แต่ภายในชุมชน มีโอกาสออกไปนอกชุมชนไม่บ่อยนัก ความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยของคนกลุ่มนี้จึงมีไม่มากนัก ดังนั้น คนกลุ่มนี้จึงคุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทยชน และเลือกที่จะใช้ภาษาไทยชนมากกว่าภาษาอื่น

การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิภาพที่ 5 ดังนี้

ภาพที่ 5 แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาตามแวดวงภาษาโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี

จากภาพที่ 5 สรุปได้ว่า การใช้ภาษาของชาวไทยชนรุ่นอายุมาก ยังคงใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารในอัตราความหนาแน่นสูงในแวดวงครอบครัว แวดวงชุมชน และแวดวงประเพณี และวัฒนธรรม ด้วยเหตุผลทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยชนเองซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตแบบพื้นบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คนรุ่นอายุมากหรือวัยชราเป็นกลุ่มที่มีการเคลื่อนตัวออกนอกพื้นที่ชุมชนน้อยที่สุดส่งผลให้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างคนในชุมชนด้วยกันนั้นอยู่ในระดับสูง เมื่อไม่มีความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรมในชนกลุ่มนี้ ความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยจึงมีอยู่ไม่มาก ดังนั้น ผลการศึกษาจึงพบปริมาณการใช้ภาษาไทยชนในอัตราที่สูงในแวดวงภาษาที่มีความเป็นพื้นบ้านดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากบริบททางสังคมและการสื่อสารเปลี่ยนไปสู่สถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย หรือมีความเป็นทางการมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างก็จะหันไปใช้ภาษาไทยมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว

3.2 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนช่วงอายุ 35-50 ปี ช่วงอายุนี้นี้เป็นตัวแทนของชาวไทยชนวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเริ่มมีการเคลื่อนตัวออกนอกชุมชนมากขึ้นด้วยเหตุผลด้านการประกอบอาชีพ การใช้ภาษาของคนช่วงอายุนี้นี้จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากคนวัยชรา จากการศึกษาพบลักษณะการใช้ภาษาของวัยผู้ใหญ่ ดังนี้

ตารางที่ 11 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาแยกตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนช่วงอายุ 35-50 ปี

แวดวงการใช้ภาษา	สถานการณ์	ภาษาที่ใช้		
		ภาษาไทย	ไทยวน	ทั้งสองภาษา
แวดวงครอบครัว	1. เมื่อพูดกับปู่ย่าตายาย	1.7	95.0	3.3
	2. เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	0.0	96.7	3.3
	3. เมื่อพูดกับพี่น้องในครอบครัว	1.7	83.3	15.0
	4. เมื่อพูดกับลูกหลาน	6.7	53.3	40.0
	เฉลี่ย	2.5	82.1	15.4
แวดวงชุมชน	1. เมื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านภายในหมู่บ้าน	1.7	75.0	23.3
	2. เมื่อพูดคุยระหว่างทำงานในไร่นา/ชุมชน	6.7	68.3	25.0
	3. เมื่อพูดคุยในการประชุมในหมู่บ้าน	6.7	58.3	35.0
	4. เมื่อพูดคุยระหว่างซื้อขายสินค้ากันในบ้าน	3.3	61.7	35.0
	เฉลี่ย	4.6	65.8	29.6
แวดวงประเพณี และวัฒนธรรม	1. เมื่อพูดคุยกันในงานประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน	6.7	38.3	55.0
	2. เมื่ออยู่ในงานพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ในวัด	11.7	31.7	56.7
	3. เมื่ออยู่ในงานประเพณีส่วนใหญ่ท่านพูดภาษาใด	6.7	38.3	55.0
	เฉลี่ย	8.4	36.1	55.6

ตารางที่ 11 (ต่อ)

แฉวฉวการใ้ภาษา		สถานการณั้	ภาษาที่ใ้		
			ภาษาไทย	ไทยยวน	ทั้งสองภาษา
แฉวฉวราชการ และสาธารณะ	1.	เมื่อท่านติดต่อหน่วยงานราชการ	96.7	1.7	1.7
	2.	เมื่ออยู่ในโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	96.7	1.7	1.7
	3.	เมื่อพูดคุยกันขณะอยู่ต่างถิ่น หรือนอกชุมชน	78.3	8.3	13.3
	4.	เมื่อพูดคุยกับคนแปลกหน้า	96.7	1.7	1.7
เฉลี่ย			92.1	3.4	4.6

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนวัยผู้ใหญ่ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.1 พบการใช้ทั้งสองภาษาที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 15.4 และพบการใช้ภาษาไทยที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ปริมาณการใช้ภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบทบาทความสำคัญของภาษาไทยชนที่ยังคงมีอยู่ในครอบครัวชาวไทยชน เมื่อพิจารณาถึงการใช้ภาษาตามสถานการณ์พบว่า การพูดคุยกับคนรุ่นอายุมากในครอบครัว ได้แก่ เมื่อพูดคุยกับปู่ย่าตายาย เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่ และเมื่อพูดคุยกับพี่น้องจะใช้ภาษาไทยชนมากกว่าการพูดคุยกับลูกหลาน ในการพูดคุยกับลูกหลานพบการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชน หรือที่เรียกว่าสองภาษามากถึงร้อยละ 40.0 สาเหตุอาจเนื่องมาจากลูกหลานชาวไทยชนเริ่มใช้ภาษาไทยกับคนในครอบครัวมากขึ้นจึงส่งผลให้คนในครอบครัวต้องใช้ภาษาไทยตามไปด้วย

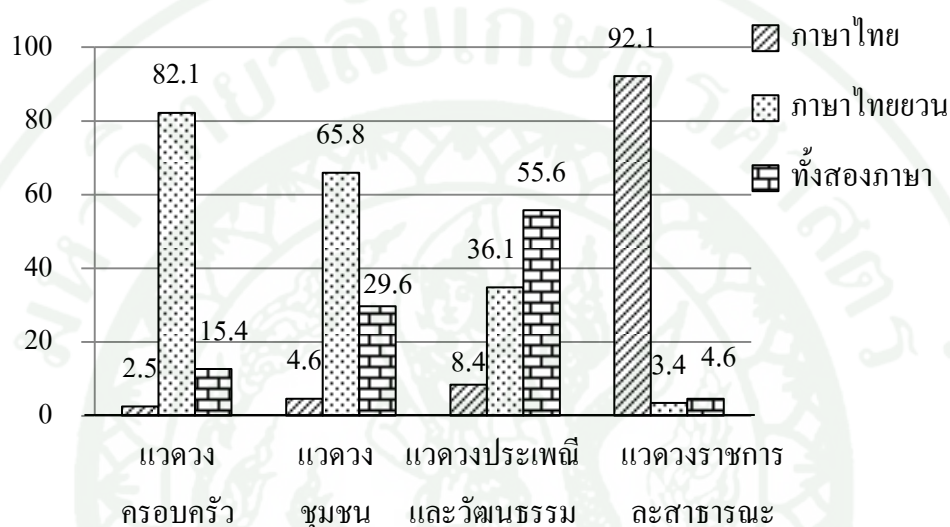
ในแวดวงชุมชน พบปริมาณการใช้ภาษาไทยชนที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.8 ใช้ทั้งสองภาษาร้อยละ 29.6 และใช้ภาษาไทยร้อยละ 4.6 ในแวดวงภาษานี้ ภาษาไทยชนยังคงเป็นภาษาที่มีบทบาทในการสื่อสารมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทย เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาตามสถานการณ์พบว่า การพูดคุยในการประชุมของหมู่บ้านมีอัตราการใช้ภาษาไทยชนน้อยกว่าสถานการณ์อื่น ๆ โดยมีอัตราการใช้อยู่ที่ร้อยละ 58.3 ในขณะที่การพูดคุยระหว่างการซื้อขายระหว่างการทำงาน และระหว่างเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน มีอัตราการใช้ภาษาไทยชนที่ร้อยละ 61.7-75.0 ดังนั้น สถานการณ์ในการใช้ภาษาจึงอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับปริมาณการใช้ภาษาไทยชนดังกล่าว

ในแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม พบปริมาณการใช้ภาษาไทยชนที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.1 ใช้ภาษาไทยที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.4 และใช้ทั้งสองภาษาที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 55.6 ปริมาณดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างใช้ทั้งสองภาษาในการสื่อสารมากที่สุด ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ความแตกต่างทางชาติพันธุ์และภาษาของผู้เข้าร่วมงานประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งประกอบไปด้วยผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาไทยชน ดังนั้นการใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางจึงเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดเพื่อการสื่อสารที่เข้าใจกัน จึงส่งผลให้พบปริมาณการใช้ทั้งสองภาษาในระดับที่ค่อนข้างสูงดังกล่าว

ในแวดวงราชการและสาธารณะ พบการใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.4 ใช้ภาษาไทยที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.1 และใช้ทั้งสองภาษาที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.6 จะเห็นได้ว่าปริมาณการใช้ภาษาไทยนั้นอยู่ในระดับที่สูงกว่าภาษาไทยชนมาก ดังนั้น ในสถานการณ์ที่มีความเป็นทางการ ไม่วุ่นวาย เช่น เมื่อติดต่อราชการ เมื่ออยู่ต่างถิ่น หรือเมื่อพูดคุยกับคนแปลกหน้า

ภาษาไทยจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสาร ในฐานะที่เป็นภาษากลางเพื่อลดช่องว่างของความแตกต่างทางภาษาและเพื่อให้การสื่อสารนั้นเป็นที่เข้าใจกันมากขึ้น

การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ช่วงอายุ 35-50 ปี สามารถสรุปและเปรียบเทียบความแตกต่างได้ดังแผนภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาตามแวดวงภาษาโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี

จากภาพที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยวนมีบทบาทมากที่สุด ในแวดวงครอบครัวและแวดวงชุมชน ด้วยปริมาณการใช้ภาษาที่อยู่ในระดับสูงร้อยละ 82.1 และ 65.8 ตามลำดับ ในแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม การใช้ทั้งสองภาษาเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นด้วยปัจจัยด้านความแตกต่างของชาติพันธุ์และภาษาของคนที่เกี่ยวข้องงานประเพณีและวัฒนธรรมปริมาณการใช้สองภาษาจึงอยู่ในระดับสูงร้อยละ 55.6 ส่วนแวดวงราชการและสาธารณะ ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารในฐานะที่เป็นภาษากลางของการสื่อสารกับคนภายนอกของกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ซึ่งพบปริมาณการใช้ภาษาไทยที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.1

3.3 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนช่วงอายุ 15-30 ปี ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้พูดภาษารุ่นอายุน้อยที่มีการเคลื่อนตัวออกนอกชุมชนมากที่สุด ดังนั้น การใช้ภาษาของคนกลุ่มนี้จึงอาจเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุด จากการศึกษาพบลักษณะการใช้ภาษาดังนี้

ตารางที่ 12 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาแยกตามสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี

แวดวงการใช้ภาษา	สถานการณ์	ภาษาที่ใช้		
		ภาษาไทย	ไทยยวน	ทั้งสองภาษา
แวดวงครอบครัว	1. เมื่อพูดกับปู่ย่าตายาย	15.0	53.3	31.7
	2. เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	15.0	51.7	33.3
	3. เมื่อพูดกับพี่น้องในครอบครัว	25.0	38.3	36.7
	4. เมื่อพูดกับลูกหลาน	26.7	38.3	35.0
	เฉลี่ย	20.4	45.0	34.2
แวดวงชุมชน	1. เมื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านภายในหมู่บ้าน	10.0	41.7	48.3
	2. เมื่อพูดคุยระหว่างทำงานในไร่นา/ชุมชน	11.7	46.7	41.7
	3. เมื่อพูดคุยในการประชุมในหมู่บ้าน	26.7	36.7	36.7
	4. เมื่อพูดคุยระหว่างซื้อขายสินค้ากันภายในหมู่บ้าน	21.7	38.3	40.0
	เฉลี่ย	17.5	40.9	41.7
แวดวงประเพณี และวัฒนธรรม	1. เมื่อพูดคุยกันในงานประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน	28.3	30.0	41.7
	2. เมื่ออยู่ในงานพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ในวัด	31.7	31.7	36.7
	3. เมื่ออยู่ในงานประเพณีส่วนใหญ่ท่านพูดภาษาใด	35.0	30.0	35.5
	เฉลี่ย	31.7	30.6	38.0

ตารางที่ 12 (ต่อ)

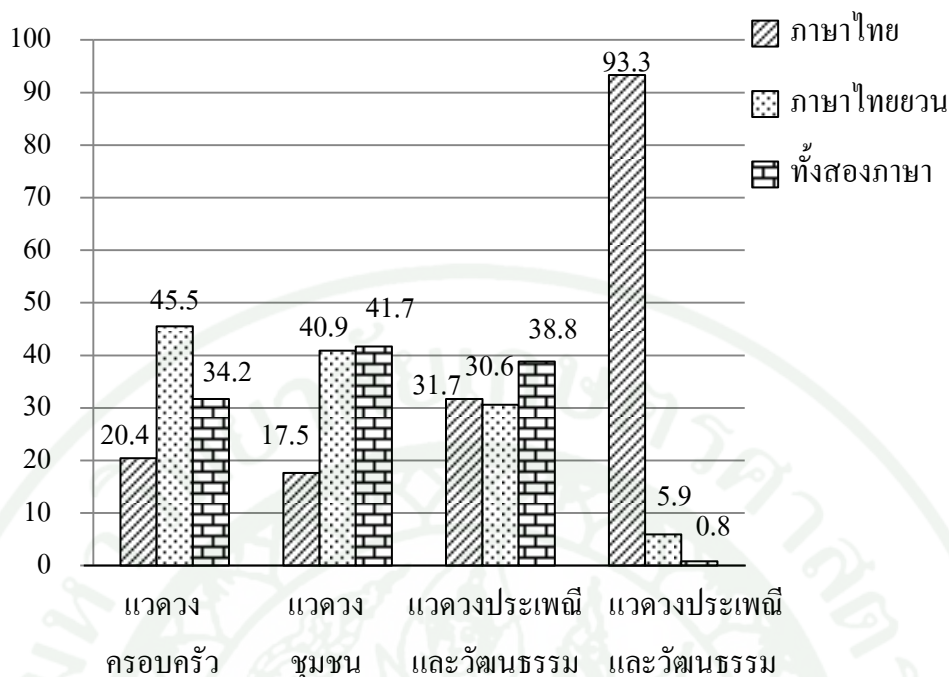
แฉวฉวการใ้ภาษา		สถานการณั้	ภาษาที่ใ้		
			ภาษาไทย	ไทยยวน	ทั้งสองภาษา
แฉวฉวราชการ และสาธารณะ	1.	เมื่่อท่านติดต้อหน่วยงานราชการ	95.0	5.0	0.0
	2.	เมื่่ออยู่ในโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	93.3	6.7	0.0
	3.	เมื่่อพุดคุยกันขณะอยู่ต่างถิ่น หรือนอกชุมชน	90.0	6.7	3.3
	4.	เมื่่อพุดคุยกับคนแปลกหน้า	95.0	5.0	0.0
เฉลี่ย			93.3	5.9	0.8

จากตารางที่ 12 พบว่า ในแวดวงครอบครัวกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนวัยรุ่นใช้ภาษา
 ไทยชนในการพูดคุยกับบุคคลในครอบครัวลดลงไปตามระดับความอาวุโส ได้แก่ เมื่อพูดคุยกับปู่ย่า
 ตายาย เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่ เมื่อพูดคุยกับพี่น้อง และเมื่อพูดคุยกับลูกหลาน ที่มีปริมาณการใช้
 ภาษาไทยชนที่ร้อยละ 53.3 51.7 38.3 และ 38.3 ตามลำดับ พบการใช้สองภาษาที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ
 34.2 และพบปริมาณการใช้ภาษาไทยที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.4 ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า
 ชาวไทยชนวัยรุ่นเริ่มใช้ภาษาไทยมากขึ้น ดังนั้น ภาษาไทยจึงมีบทบาทต่อการสื่อสารสำหรับคน
 กลุ่มนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งหากปริมาณการใช้ภาษาไทยชนที่ลดลงสวนทางกับการใช้ภาษาไทยที่มาก
 ขึ้นก็สามารถส่งผลต่อสถานภาพความสำคัญของภาษาไทยชนในคนรุ่นอายุน้อยได้

ในแวดวงชุมชน แวดวงภาษานี้ยังคงพบปริมาณการใช้ภาษาไทยชนในอัตราที่ใกล้เคียง
 กับการใช้ทั้งสองภาษาที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.9 และ 41.7 ตามลำดับ พบการใช้ภาษาไทยที่ค่าเฉลี่ย
 ร้อยละ 17.5 จะเห็นได้ว่า ในทุกสถานการณ์ของการสื่อสารระหว่างชาวไทยชนช่วงวัยรุ่นใน
 ชุมชนภาษาไทยเข้าจะเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ชาวไทย
 ชนรุ่นอายุน้อยอาจเริ่มเห็นความสำคัญของภาษาไทยมากขึ้น และใช้ภาษาของตน ลดน้อยลงไป
 ซึ่งหากลักษณะเช่นนี้ยังคงดำเนินไปขึ้นอย่างต่อเนื่องก็อาจส่งผลกระทบต่อบทบาทความสำคัญ
 ของภาษาไทยชนได้

ในแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม พบปริมาณการใช้ภาษาไทยชนใช้สองภาษา และใช้
 ภาษาไทยที่ค่าเฉลี่ยในปริมาณใกล้เคียงกันร้อยละ 31.7 30.6 และ 38.0 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึง
 สถานการณ์ในการสื่อสารจะพบว่า ในสถานการณ์ซึ่งมีความแตกต่างทางภาษาและชาติพันธุ์ ชาว
 ไทยชนวัยรุ่นจะนิยมใช้ภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ภาษาไทยชนนั้นมีปริมาณการใช้ลดลง
 ลักษณะเช่นนี้อาจส่งผลให้ค่านิยมในการใช้ภาษาของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนไป โดยมีแนวโน้มเห็น
 ความสำคัญของภาษาไทยมากขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าจับตามองการเปลี่ยนแปลงทางภาษาของคนกลุ่มนี้
 เป็นอย่างมาก

ในแวดวงราชการและสาธารณะ พบปริมาณการใช้ภาษาไทยในปริมาณสูงที่ค่าเฉลี่ย
 ร้อยละ 93.3 ใช้ภาษาไทยชนที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.9 และใช้ทั้งสองภาษาที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.8
 ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าชาวไทยชนวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีการปรับตัวไปใช้ภาษาไทยให้เข้ากับ
 บริบททางการสื่อสารมากที่สุดหากเปรียบเทียบกับวัยผู้ใหญ่และวัยชรา การใช้ภาษาของกลุ่ม
 ตัวอย่างชาวไทยชนช่วงอายุ 15-30 ปี สามารถสรุปได้ดังนี้

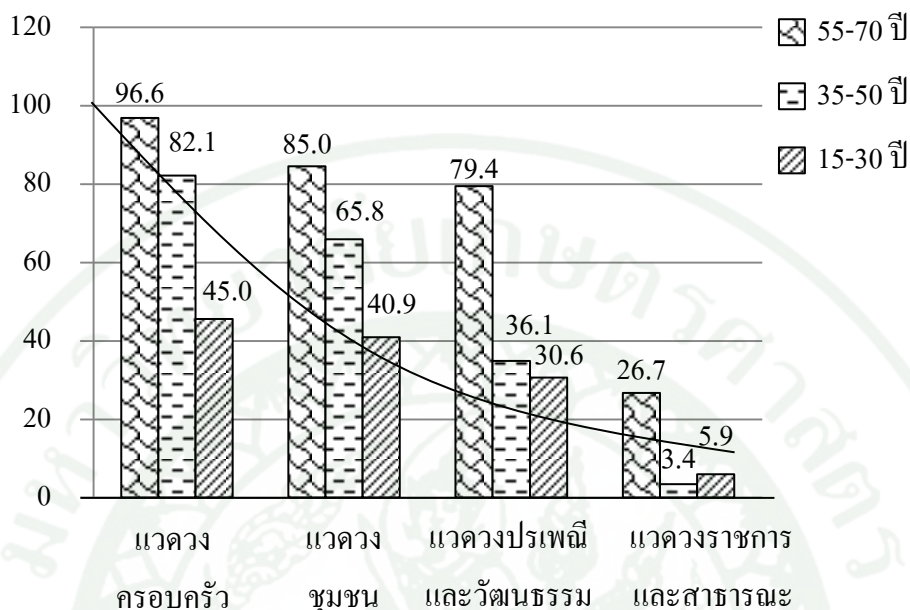

ภาพที่ 7 แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณการใช้ภาษาตามแวดวงภาษาโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี

จากภาพที่ 7 หากเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาโดยใช้ค่าเฉลี่ยของการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนรุ่นอายุน้อยจะพบว่า ปริมาณการใช้ภาษาไทยวนมีปริมาณใกล้เคียงกับการใช้ทั้งสองภาษา ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในแวดวงครอบครัว แวดวงชุมชน และแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแวดวงภาษาที่สำคัญต่อสถานภาพของภาษาไทยวน การมีภาวะสองภาษาเพิ่มมากขึ้นกับปริมาณการใช้ภาษาไทยวนที่ลดลงอาจส่งผลกระทบต่อสถานภาพของภาษาไทยวนในอนาคตได้

3.4 เปรียบเทียบการใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนตามช่วงอายุ
การเปรียบเทียบนี้ใช้ค่าเฉลี่ยปริมาณการใช้ภาษาจากทุกสถานการณ์เพื่อแสดงความแตกต่างของการใช้ภาษาในแต่ละแวดวงภาษา ดังนี้

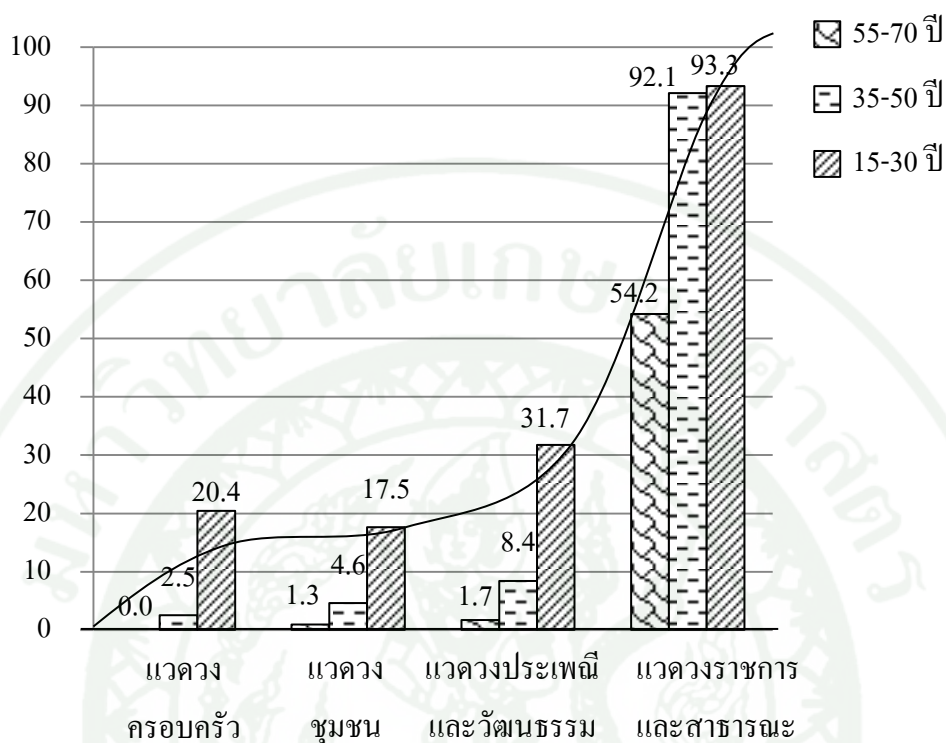
1) เปรียบเทียบการใช้ภาษาไทยวนของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนสามช่วงอายุ

ภาพที่ 8 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาไทยวนของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ

ผลการเปรียบเทียบลักษณะการใช้ภาษาไทยวนของชาวไทยวนทั้งสามช่วงอายุในภาพที่ 8 พบว่า ชาวไทยวนช่วงอายุ 55-70 ปี ใช้ภาษาไทยวนมากที่สุดในทุกแวดวงภาษาเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอายุ 35-50 ปี และช่วงอายุ 15-30 ปี ซึ่งใช้ภาษาไทยวนลดลงไปตามลำดับอายุ และแวดวงการใช้ภาษาที่มีลักษณะความเป็นทางการมากขึ้น ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐานของการใช้ภาษาของชาวไทยวนว่า ชาวไทยวนยังใช้ภาษาไทยวนเป็นภาษาหลักของครอบครัวละชุมชน และจะเริ่มใช้ภาษาไทยวนลดลงเมื่อต้องสื่อสารกับคนภายนอก หากพิจารณาถึงสถานการณ์การใช้ภาษาไทยวนของคนรุ่นอายุมากจะพบว่า อัตราการใช้ภาษาไทยวนเป็นไปในทิศทางบวก กล่าวคือ ยังคงใช้ภาษาไทยวนอยู่ในปริมาณสูง แต่สถานการณ์การใช้ภาษาไทยวนของคนรุ่นอายุน้อยนั้นอาจมองได้ว่าอยู่ในสถานะที่น่าเป็นห่วง ด้วยปริมาณการใช้ภาษาที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และมีแนวโน้มลดลงในอนาคต หากไม่ได้รับการดูแลก็อาจส่งผลให้สถานการณ์ของการใช้ภาษาในชุมชนแห่งนี้เปลี่ยนแปลงไปได้ในอนาคต

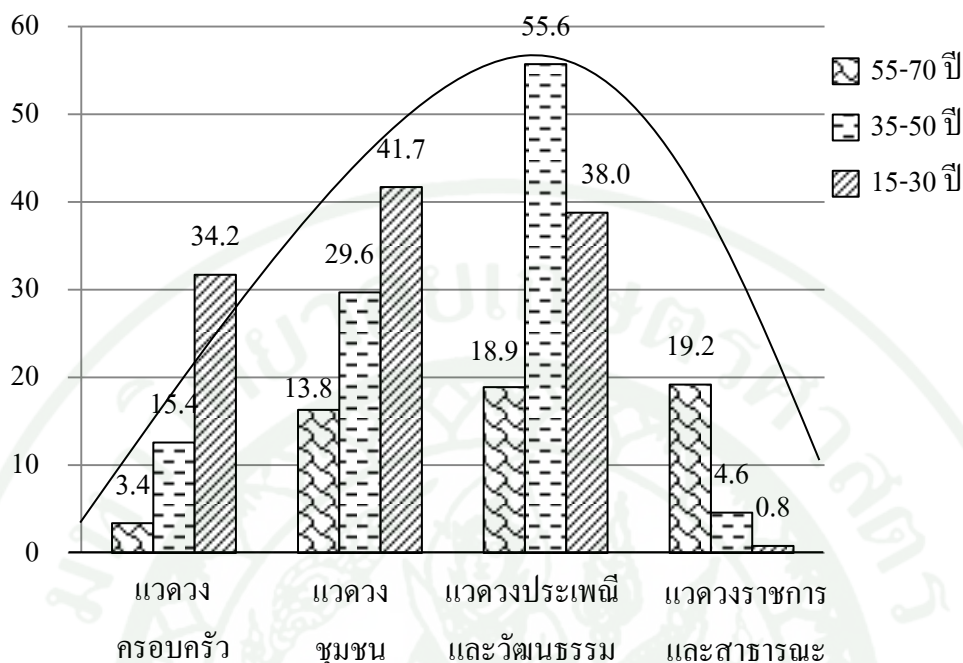
2) เปรียบเทียบการใช้ภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามช่วงอายุ

ภาพที่ 9 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ

จากการเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาไทยของชาวไทยชนสามช่วงอายุในภาพที่ 9 พบว่า ชาวไทยชนใช้ภาษาไทยเพิ่มมากขึ้นไปตามแวดวงภาษาที่มีความเป็นทางการมากขึ้น และเพิ่มขึ้นตามรุ่นอายุที่น้อยลง ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยชนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันมากขึ้น เมื่อพิจารณาบทบาทของภาษาไทยที่มีต่อชาวไทยชนจะเห็นว่า ภาษาไทยมีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารในแวดวงราชการและสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะวัยผู้ใหญ่ และวัยรุ่น ส่วนในแวดวงครอบครัว และแวดวงชุมชน บทบาทของภาษาไทยในการสื่อสารยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยชน จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาไทยจะถูกใช้เป็นภาษากลางเมื่อมีการติดต่อสื่อสารกับคนภายนอกหรือเมื่ออยู่ท่ามกลางสังคมภายนอกเป็นหลัก

3) เปรียบเทียบภาวะสองภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามช่วงอายุ

ภาพที่ 10 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบภาวะสองภาษาของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ

จากภาพที่ 10 เมื่อเปรียบเทียบภาวะสองภาษาในชาวไทยชนสามช่วงอายุพบว่า ช่วงอายุ 15-30 ปี มีภาวะสองภาษามากที่สุด รองลงมาคือช่วงอายุ 35-50 ปี และ 55-70 ปี ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ภาวะสองภาษานั้นเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุที่น้อยลง ในขณะที่แวดวงประเพณีและวัฒนธรรมจะพบว่าช่วงอายุ 35-50 ปี มีภาวะสองภาษามากกว่าช่วงอายุอื่น ลักษณะเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะการใช้ภาษาในแวดวงประเพณีและวัฒนธรรมของคนวัยชราที่ผ่านมามีปริมาณการใช้ภาษาไทยวนสูงที่สุด สภาวะการใช้สองภาษาของคนวัยชราจึงอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่การใช้ภาษาของชาวไทยชนวัยรุ่นในแวดวงภาษานี้มักจะใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ สภาวะสองภาษาในคนวัยนี้จึงมีน้อยเช่นเดียวกัน ส่วนชาวไทยชนวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นช่วงอายุที่อยู่กึ่งกลางของการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาจึงพบลักษณะของการใช้สองภาษามากที่สุด อาจเนื่องมาจากความเคยชินในการใช้ภาษาไทยวนผนวกกับความพยายามในการปรับตัวในการใช้ภาษาให้เข้ากับสังคม ลักษณะของการใช้ภาษาจึงอยู่ในระดับกลาง ๆ ไม่ใช่ภาษาไทย หรือภาษาไทยวน ภาษาใดภาษาหนึ่งอย่างชัดเจน แต่จะใช้ทั้งสองภาษาร่วมกันในแวดวงภาษานี้

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนพบว่า ช่วงอายุกับการใช้ภาษา มีความสัมพันธ์กันดังตารางที่ 10

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่าง

แฉดวการใ้ภาษา	สฉานการณั้	ภาษาที่ใ้/ช่วงอายุ									p. value
		ภาษาไทย			ไทยยวน			ท้้งสองภาษา			
		55-70	35-50	15-30	55-70	35-50	15-30	55-70	35-50	15-30	
แฉดวครอบครั้ว	1. เมื่อพูดกับปู่ย่าตายาย	0	1	9	59	57	32	1	2	19	0.00**
	2. เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	0	0	9	59	58	31	1	2	20	0.00**
	3. เมื่อพูดกับพี่น้องในครอบครั้ว	0	1	15	58	50	23	2	9	22	0.00**
	4. เมื่อพูดกับลูกหลาน	0	4	16	56	32	22	4	24	21	0.00**
แฉดวชุมชน	1. เมื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ภายในหมู่บ้าน	0	1	6	53	45	25	7	14	29	0.00**
	2. เมื่อพูดคุยระหว่างทำงาน ในไร่นา/ชุมชน	1	4	7	52	41	28	7	15	25	0.00**
	3. เมื่อพูดคุยในการประชุมใน หมู่บ้าน	1	4	16	49	35	22	10	21	22	0.00**
	4. เมื่อพูดคุยระหว่างซื้อขายสินค้า กันภายในหมู่บ้าน	1	2	13	50	37	23	9	21	24	0.00**

ตารางที่ 13 (ต่อ)

แฉดวฉการใ้ภาษา	สฉานการณ้	ความถึของภาษาที่ใ้/ช่วงอายุ									<i>p. value</i> Chi-square
		ภาษาไทย			ไทยยวน			ท้งสองภาษา			
		55-70	35-50	15-30	55-70	35-50	15-30	55-70	35-50	15-30	
แฉดวฉประเพณี และวัฒนธรรม	1. เมื่อพุดคุยกันในงานประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน	1	4	17	47	23	18	12	33	25	0.00**
	2. เมื่ออยู่ในงานพิธีกรรมทาง ศาสนาเช่น ในวัด	1	7	19	48	19	19	1	34	22	0.00**
	3. เมื่ออยู่ในงานประเพณีส่วนใหญ่ ท่านพุดภาษาใด	1	4	21	48	23	18	11	33	21	0.00**
แฉดวฉราชการ และสาธารณะ	1. เมื่อท่านติดต่อหน่วยงานราชการ	33	58	57	16	1	3	11	1	0	0.00**
	2. เมื่ออยู่ในโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	33	58	56	16	1	4	11	1	0	0.00**
	3. เมื่อพุดคุยกันขณะอยู่ต่างถิ่น หรือนอกชุมชน	31	47	54	16	5	4	13	8	2	0.00**
	4. เมื่อพุดคุยกับคนแปลกหน้า	33	58	57	16	1	3	11	1	0	0.00**

หมายเหตุ: **แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 13 เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับการใช้ภาษาตามแวดวงภาษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แม้ว่าในแต่ละช่วงอายุจะเลือกใช้ภาษาไทยชนเป็นหลัก แต่ปริมาณการใช้ภาษาไทยชนนั้นลดลงไปตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น ช่วงอายุจึงมีความสัมพันธ์ต่อการใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังกล่าว

การใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเมื่อพิจารณาจากปริมาณการใช้ภาษาตามแวดวงภาษาตามปัจจัยช่วงอายุด้วยค่าเฉลี่ยการใช้สูงสุดของแต่ละภาษาในแต่ละแวดวงภาษาจะพบว่า ในแวดวงครอบครัว และแวดวงชุมชน ใช้ภาษาไทยชนเป็นหลัก แวดวงราชการและสาธารณะใช้ภาษาไทยเป็นหลัก ส่วนแวดวงประเพณีและวัฒนธรรมจะมีการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชนร่วมกัน ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุโดยพิจารณาจากปริมาณการใช้สูงสุดของแต่ละภาษาในแต่ละแวดวงภาษา

ช่วงอายุ	ภาษาที่ใช้/ร้อยละ ตามแวดวงภาษา			
	แวดวงครอบครัว	แวดวงชุมชน	แวดวงประเพณีและวัฒนธรรม	แวดวงราชการและสาธารณะ
55-70	Y	Y	Y	T
	96.8	84.5	79.4	54.2
35-50	Y	Y	T/Y	T
	82.1	65.9	55.7	92.1
15-30	Y	Y	T/Y	T
	45.0	40.9	38.8	93.3

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาแวดวงการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนพบว่า ปริมาณการใช้ภาษาไทยชนที่ลดลงซึ่งสวนทางกับการใช้ภาษาไทยที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาษาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างอายุกับการเปลี่ยนแปลงทางภาษา เนื่องจากในแต่ละช่วงอายุจะมีสถานภาพและบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันไป คนวัยชราจัดเป็นกลุ่มคนที่ยังคงมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบโบราณ

มีการศึกษาที่ไม่สูงมาก จึงมักประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำสวน ทำไร่ นาอยู่กับบ้าน อยู่กับชุมชน การเคลื่อนตัวออกนอกชุมชน หรือการติดต่อพึ่งพากับ บุคคลภายนอกจึงไม่มากนัก ความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยจึงไม่มากด้วยเช่นเดียวกัน ในขณะที่วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เริ่มได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และเริ่มประกอบอาชีพที่ต้องมีการติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น เช่น เป็นข้าราชการ พนักงานบริษัท หรือพนักงานโรงงาน เมื่ออยู่ท่ามกลางผู้พูดซึ่งใช้ภาษาต่างกัน ความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสารจึงเพิ่มมากขึ้นกว่าคนวัยชรา ส่วนวัยรุ่น เป็นวัยที่อยู่ในช่วงที่เปลี่ยนผ่านสู่สังคมสมัยใหม่ซึ่งใช้ชีวิตอยู่กับผู้คนที่หลากหลาย และอยู่บนวิถีของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ วิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาสูงสุด มีการเคลื่อนตัวออกนอกชุมชนมากที่สุด และประกอบอาชีพที่ต้องติดต่อพึ่งพากับบุคคลภายนอกมากที่สุด บทบาทของภาษาไทยในคนกลุ่มนี้จึงมีมากที่สุดเช่นกัน ดังนั้น ระยะเวลาและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของชาวไทยชนจึงส่งผลให้สถานการณ์ในการใช้ภาษานั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกัน

ทัศนคติต่อภาษา

ทัศนคติต่อภาษาเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมในการใช้ภาษากับภาษาที่ผู้พูดใช้ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร การศึกษาทัศนคติต่อภาษาจึงมีส่วนช่วยในการอธิบายถึงพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้พูดได้ เช่น กรณีที่ผู้พูดมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนและสอดคล้องกับมีการใช้ภาษานั้นในชีวิตประจำวัน กรณีที่ผู้พูดมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนแต่ไม่ใช้ภาษานั้นในชีวิตประจำวัน หรือกรณีที่ผู้พูดมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาของตนจึงไม่ใช้ภาษานั้น การศึกษาทัศนคติต่อภาษาจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถหาเหตุผลเพื่ออธิบายถึงพฤติกรรมการใช้ภาษาดังกล่าวได้ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น อนึ่ง การศึกษาทัศนคติต่อภาษาไม่ได้เป็นเพียงการศึกษาเพื่อสะท้อนความเชื่อมโยงของพฤติกรรมการใช้ภาษากับทัศนคติต่อภาษาเท่านั้น แต่ทัศนคติต่อภาษายังสามารถสะท้อนให้เห็นแนวคิด หรือความรู้สึกในด้านลึกของจิตใจของผู้ใช้ภาษาว่ารู้สึกอย่างไรกับภาษาของตน ผลของทัศนคติที่ดีก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยวางกรอบแนวคิดด้านการวางแผนหรือการกำหนดนโยบายภาษาของภาษานั้น ๆ ได้ ด้วยการดึงแนวคิด หรือทัศนคติต่อภาษา ออกมาสู่การปฏิบัติเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อภาษา ตามวัตถุประสงค์ หรือตามความเหมาะสมของสถานการณ์ของภาษา ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งหวังที่จะศึกษาทัศนคติต่อภาษาในแง่ของการสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้ภาษา และแนวคิดที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาไทยชน หรือฟื้นฟูภาษาไทยชนเมื่อถึงคราวจำเป็นได้

การศึกษาทัศนคติ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 3 เรื่องทัศนคติต่อภาษา โดยข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์แบ่งเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาไทยชนในข้อคำถามที่ 1 ถึง 12 ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ทัศนคติเชิงลบที่มีต่อภาษาไทยชนในข้อคำถามที่ 13 ถึง 24 การวิเคราะห์ทัศนคติเชิงบวกและเชิงลบนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้ภาษาว่ามีความสัมพันธ์กับทัศนคติดังกล่าวหรือไม่ และจะนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่ออธิบายพฤติกรรมนั้นต่อไป สำหรับวิธีการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยการกำหนดค่าคะแนนของทัศนคติในเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

ตารางที่ 15 ค่าคะแนนและความหมายของทัศนคติต่อภาษา

ความคิดเห็น	ค่าคะแนนตามแบบสอบถาม		ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
	ทัศนคติ เชิงบวก	ทัศนคติ เชิงลบ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1	4.51 - 5.00	ดีมาก
เห็นด้วย	4	2	3.51 - 4.50	ดี
เฉยๆ	3	3	2.51 - 3.50	ปานกลาง
ไม่เห็นด้วย	2	4	1.51 - 2.50	ไม่ดี
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5	1.00 - 1.50	ไม่ดียิ่ง

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนจำนวน 180 คน แบ่งสัดส่วนตามปัจจัยเพศและช่วงอายุ พบทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนระหว่างเพศชายและเพศหญิง

จากการวิเคราะห์ทัศนคติต่อภาษาของชาวไทยชนโดยคำถามที่มีความหมายเชิงบวก ซึ่งเป็นคำถามที่สะท้อนถึงการตระหนักถึงคุณค่า ความหวงแหน ความยกย่อง ความภาคภูมิใจ และความต้องการในการสืบสานภาษาไทยชนสู่ชนรุ่นหลัง เช่น “ภาษาไทยชนนั้นมีคุณค่า และควรค่าแก่การอนุรักษ์” “คำและสำเนียงภาษาไทยชนมีความไพเราะ น่าฟัง” “ควรมีการสอนภาษาไทยชนให้กับลูกหลาน” พบค่าทัศนคติต่อภาษาดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อความที่มีความหมายเชิงบวกระหว่างเพศชายและหญิง

ลำดับที่	ข้อความ	ค่าเฉลี่ยทัศนคติ		เฉลี่ย
		เพศชาย	เพศหญิง	
1	การพูดภาษาไทยชนช่วยให้ฉันเข้าใจความหมายได้ง่าย และชัดเจนกว่า	4.1	4.2	4.2
2	คนชนควรพูดภาษาไทยชนให้มากที่สุดในทุก ๆ ที่และทุกโอกาส	4.1	4.2	4.2
3	ภาษาไทยชนนั้นมีคุณค่า และควรค่าแก่การอนุรักษ์	4.2	4.1	4.2
4	การพูดภาษาไทยชนเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ และความเป็นตัวตนของชาวชน	4.3	4.4	4.4
5	การพูดภาษาไทยชนเป็นการสืบทอดภาษา	4.5	4.5	4.5
6	คำและสำเนียงภาษาไทยชนมีความไพเราะ น่าฟัง	4.3	4.4	4.4
7	ภาษาไทยชนต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง	4.3	4.4	4.4
8	ฉันรู้สึกภูมิใจเมื่อพูดภาษาไทยชน	3.9	4.1	4.0
9	ลูกหลานชาวไทยชนควรพูดภาษาไทยชนได้	4.2	4.3	4.3
10	ไม่ใช่เรื่องดีที่ภาษาไทยจะเข้ามาแทนที่ภาษาไทยชน	3.9	3.8	3.9
11	ควรมีการสอนภาษาไทยชนให้กับลูกหลาน	4.2	4.2	4.2
12	การที่ฉันพูดภาษาไทยชนไม่ได้หมายความว่าฉันเป็นคนบ้านนอก ล้าหลัง	4.1	3.8	4.0
เฉลี่ย		4.2	4.2	4.2

จากตารางที่ 16 พบว่า ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเผ่าและเทศหญิงอยู่ในระดับ 4.2 เท่ากัน ซึ่งแสดงว่า ทั้งเพศชายและเทศหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตน เมื่อพิจารณาถึงนัยสำคัญของคำถามที่สะท้อนทัศนคติจะพบว่า ชาวไทยชนเผ่ายังคงตระหนักรู้ถึงควมมีคุณค่าในภาษาของตนที่มีต่อกลุ่มชน ในการช่วยให้การสื่อสารนั้นเข้าใจกันได้ง่ายและชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.2) และยังใช้ภาษาไทยชนเผ่าในฐานะที่เป็นการแสดงออกถึงความเป็นชนชาติด้วยความภาคภูมิใจในความไพเราะ และควมมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของภาษา (ค่าเฉลี่ย 4.4-4.5) นอกจากนี้ ยังเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ภาษาของตนด้วยความคาดหวังที่จะสืบทอดภาษาของตนสู่ชนรุ่นหลังต่อไป (ค่าเฉลี่ย 4.2-4.3)

2. ทัศนคติเชิงลบต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเผ่าระหว่างเพศชายและเทศหญิง

คำถามทัศนคติที่มีต่อภาษาไทยชนเผ่าที่มีความหมายเชิงลบเกี่ยวกับความพฤติกรรมการใช้ภาษา เช่น “หากฉันไม่พูดภาษาไทยชนเผ่าคนก็คงไม่เป็นอะไร เพราะถึงอย่างไรก็ยังมีคนอื่นที่ยังพูดอยู่” “การพูดภาษาไทยทำให้ฉันดูเป็นคนเมืองที่ทันสมัยมากกว่าภาษาไทยชนเผ่า” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการสูญหายของภาษาไทยชนเผ่า และคำถามที่แฝงไปด้วยนัยทางความหมาย ซึ่งแสดงถึงความด้อยค่า ความด้อยศักดิ์ศรีของภาษาไทยชนเผ่า รวมถึงคำถามที่แสดงถึงการยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและการเข้ามาของภาษาไทยมาตรฐาน เช่น “ถือเป็นเรื่องดีที่ชาวไทยชนเผ่ารู้จักปรับตัวไปใช้ภาษาไทยมากขึ้น” “หากพูดภาษาไทยชนเผ่าจะทำให้เราถูกมองว่าแปลกแยกไปจากสังคม” “ควรสอนภาษาไทยให้กับลูกหลานมากกว่าภาษาไทยชนเผ่า” คำถามเหล่านี้จะสามารถสะท้อนทัศนคติในแง่ของพฤติกรรมการใช้ภาษาและการยอมรับซึ่งความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ หากค่าทัศนคติที่ได้เป็นไปในเชิงลบ ก็อาจส่งผลต่อสถานภาพของภาษาไทยชนเผ่าด้วยเช่นเดียวกัน

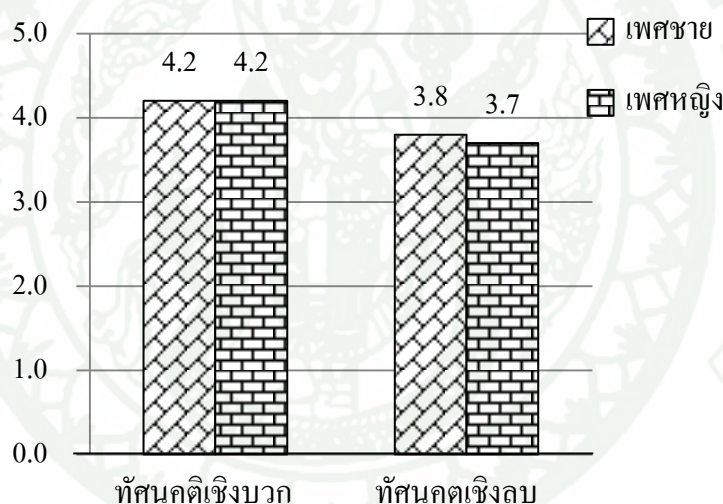
ผลการวิเคราะห์ทัศนคติเชิงลบต่อภาษากลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเผ่าระหว่างเพศชายและเทศหญิง พบทัศนคติดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อความที่มีความหมายเชิงลบระหว่างเพศชายและหญิง

ลำดับที่	ข้อความ	ค่าเฉลี่ยทัศนคติ		เฉลี่ย
		เพศชาย	เพศหญิง	
13	ภาษาไทยชนเป็นภาษาที่เรารู้และเข้าใจยาก	3.8	3.6	3.7
14	หากพูดภาษาไทยชนจะทำให้เราถูกมองว่าแปลกแยกไปจากสังคม	3.9	3.5	3.7
15	หากภาษาไทยชนสูญหายไปก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชาวไทยชน	3.7	3.6	3.7
16	การพูดภาษาไทยชนไม่ใช่สิ่งที่แสดงออกว่าเราเป็นคนไทยชน	3.9	3.6	3.8
17	หากฉันไม่พูดภาษาไทยชนสักคนก็คงไม่เป็นอะไร เพราะถึงอย่างไรก็ยังมีคนอื่นที่ยังพูดอยู่	3.6	3.3	3.5
18	คนที่พูดภาษาไทยชนเป็นคนหัวโบราณ ไม่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม	4.1	4.0	4.1
19	ภาษาไทยชนไม่ค่อยมีความสุขภาพเพราะเท่าที่ควร	3.9	4.0	4.0
20	ฉันรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาไทยชน	3.9	3.6	3.8
21	ลูกหลานชาวไทยชนควรพูดภาษาไทยให้มากขึ้น	3.8	3.6	3.7
22	ถือเป็นเรื่องดีที่ชาวไทยชนรู้จักปรับตัวไปใช้ภาษาไทยมากขึ้น	3.4	2.9	3.2
23	ควรสอนภาษาไทยให้กับลูกหลานมากกว่าภาษาไทยชน	3.8	3.7	3.8
24	การพูดภาษาไทยทำให้ฉันเป็นคนเมืองที่ทันสมัยมากกว่าภาษาไทยชน	3.4	2.7	3.1
เฉลี่ย		3.8	3.7	3.8

จากตารางที่ 17 พบว่า ทักษะคิดต่อภาษาของชาวไทยชนทั้งเพศชายและเพศหญิงอยู่ในระดับดีที่ค่าเฉลี่ย 3.8 และ 3.7 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าชาวไทยชนยังคงไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมการใช้ภาษาที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของภาษาไทยชน เช่น การไม่พูดภาษาไทยชน และการส่งเสริมให้ลูกหลานใช้ภาษาไทยมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทักษะคิดที่สะท้อนถึงการยอมรับการเข้ามาของภาษาไทยในข้อคำถามที่ 22 และ 24 จะพบว่า ค่าทักษะคตินั้นอยู่ในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.7-2.9 ซึ่งหมายถึงชาวไทยชนเองเริ่มยอมรับการเข้ามาอิทธิพลของภาษาไทยและพร้อมที่จะปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

เมื่อเปรียบเทียบทักษะคิดต่อภาษาของชาวไทยชนเพศชายและเพศหญิงโดยใช้จะพบความแตกต่างของทักษะคิดดังนี้

ภาพที่ 11 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบทักษะคิดต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง

จากภาพที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยชนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีทักษะคิดที่ดีต่อภาษาของตนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ แต่ทักษะคิดในเชิงลบจะมีปริมาณต่ำกว่าเล็กน้อย ซึ่งแสดงว่าชาวไทยชนเองมีแนวโน้มเริ่มยอมรับการเปลี่ยนแปลงบางประการของภาษาไทยชนได้

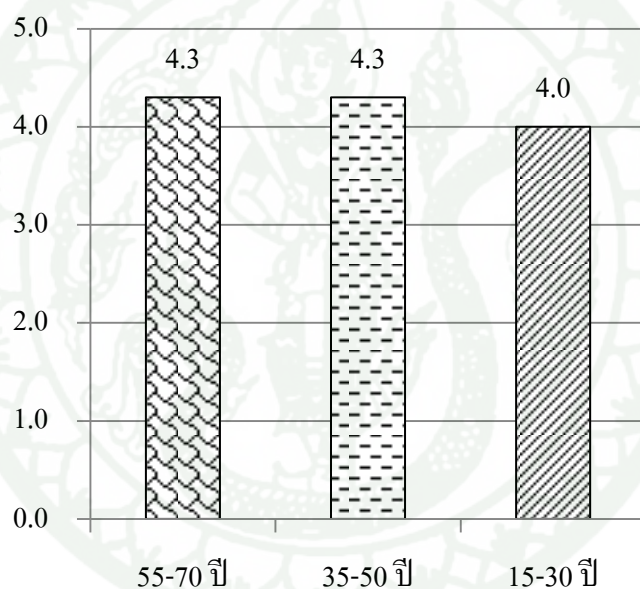
3. ทักษะคิดเชิงบวกต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนตามช่วงอายุ

จากการศึกษาพบค่าเฉลี่ยทักษะคิดเชิงบวกต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจำแนกตามข้อความที่มีความหมายเชิงบวกของชาวกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ

ลำดับที่	ข้อความ	ค่าเฉลี่ยทัศนคติ/ช่วงอายุ			เฉลี่ย
		55-70 ปี	35-50 ปี	15-30 ปี	
1	การพูดภาษาไทยชนช่วยให้ฉันเข้าใจความหมายได้ง่าย และชัดเจนกว่า	4.4	4.1	4.0	4.2
2	คนชนควรพูดภาษาไทยชนให้มากที่สุดในทุก ๆ ที่และทุกโอกาส	4.3	4.1	4.0	4.1
3	ภาษาไทยชนนั้นมีคุณค่า และควรค่าแก่การอนุรักษ์	4.3	4.2	4.0	4.2
4	การพูดภาษาไทยชนเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ และความเป็นตัวตนของชาวชน	4.4	4.4	4.3	4.4
5	การพูดภาษาไทยชนเป็นการสืบทอดภาษา	4.5	4.5	4.5	4.5
6	คำและสำเนียงภาษาไทยชนมีความไพเราะ น่าฟัง	4.4	4.4	4.4	4.4
7	ภาษาไทยชนต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง	4.5	4.4	4.2	4.4
8	ฉันรู้สึกภูมิใจเมื่อพูดภาษาไทยชน	4.2	4.2	3.7	4.0
9	ลูกหลานชาวไทยชนควรพูดภาษาไทยชนได้	4.3	4.3	4.2	4.3
10	ไม่ใช่เรื่องดีที่ภาษาไทยจะเข้ามาแทนที่ภาษาไทยชน	3.9	4.1	3.6	3.9
11	ควรมีการสอนภาษาไทยชนให้กับลูกหลาน	4.3	4.3	4.0	4.2
12	การที่ฉันพูดภาษาไทยชนไม่ได้หมายความว่าฉันเป็นคนบ้านนอก ล้าหลัง	3.7	4.2	3.9	3.9
เฉลี่ย		4.3	4.3	4.0	4.2

จากตารางที่ 18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนทั้งสามช่วงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตน โดยกลุ่มผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยที่ 4.2 กลุ่มวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ย 4.3 และกลุ่มวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ย 4.0 ทัศนคติที่ดีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนทุกช่วงอายุยังคงมีความภาคภูมิใจและตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทยชน ซึ่งสะท้อนผ่านคำถามเช่น “การพูดภาษาไทยชนเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ และความเป็นตัวตนของชาวไทยชน” “ภาษาไทยชนนั้นมีคุณค่า และควรค่าแก่การอนุรักษ์” ที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่ 4.0-4.4 นอกจากนี้ยังคงมีความรู้สึกเชิดชูและต้องการสืบทอดภาษาไทยชนให้กับชนรุ่นหลังที่สะท้อนผ่านคำถามเช่น “คนไทยควรพูดภาษาไทยชนให้มากที่สุดในทุก ๆ ที่และทุกโอกาส” “ควรมีการสอนภาษาไทยชนให้กับลูกหลาน” ที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่ 4.0-4.3 ดังแผนภาพที่ 12

ภาพที่ 12 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ

จากภาพที่ 12 พบว่า ทัศนคติต่อภาษาไทยชนของชาวไทยชนทั้งสามช่วงอายุอยู่ในระดับดีที่มีค่าเฉลี่ย 4.0-4.3

4. ทัศนคติเชิงลบต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามช่วงอายุ

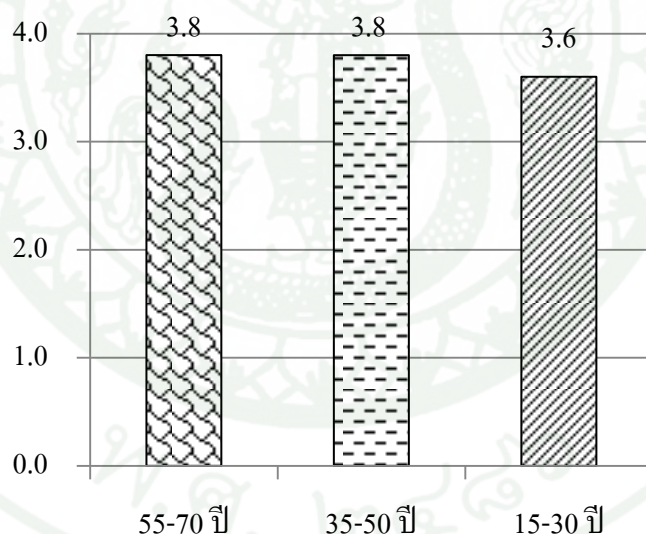
จากการศึกษาพบค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจำแนกตามข้อความที่มีความหมายเชิงลบของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ

ลำดับที่	ข้อความ	ค่าเฉลี่ยทัศนคติ/ช่วงอายุ			เฉลี่ย
		55-70 ปี	35-50 ปี	15-30 ปี	
13	ภาษาไทยวนเป็นภาษาที่เรียนรู้และเข้าใจยาก	3.9	3.9	3.7	3.8
14	หากพูดภาษาไทยวนจะทำให้เราถูกมองว่าแปลกแยกไปจากสังคม	4.0	3.9	3.6	3.8
15	หากภาษาไทยวนสูญหายไปก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชาวไทยวน	3.8	3.7	3.5	3.7
16	การพูดภาษาไทยวนไม่ใช่สิ่งที่แสดงออกว่าเราเป็นคนไทยวน	4.0	3.9	3.7	3.9
17	หากฉันไม่พูดภาษาไทยวนสักคนก็คงไม่เป็นอะไร เพราะถึงอย่างไรก็ยังมีคนอื่นที่ยังพูดอยู่	3.9	3.6	3.3	3.6
18	คนที่พูดภาษาไทยวนเป็นคนหัวโบราณ ไม่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม	4.3	4.2	3.9	4.1
19	ภาษาไทยวนไม่ค่อยมีความสุขภาพเพราะเท่าที่ควร	4.0	4.0	3.9	4.0
20	ฉันรู้สึกเงินอายเมื่อพูดภาษาไทยวน	4.1	4.0	3.7	3.9
21	ลูกหลานชาวไทยวนควรพูดภาษาไทยให้มากขึ้น	3.9	3.8	3.7	3.8
22	ถือเป็นเรื่องดีที่ชาวไทยวนรู้จักปรับตัวไปใช้ภาษาไทยมากขึ้น	3.3	3.5	3.1	3.3
23	ควรสอนภาษาไทยให้กับลูกหลานมากกว่าภาษาไทยวน	3.9	3.9	3.7	3.8
24	การพูดภาษาไทยวนทำให้ฉันดูเป็นคนเมืองที่ทันสมัยมากกว่าภาษาไทย	3.1	3.3	3.2	3.2
	เฉลี่ย	3.8	3.8	3.6	3.7

จากตารางที่ 19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตน โดยมีค่าทัศนคติเฉลี่ยที่ 3.7 เมื่อพิจารณาจากนัยสำคัญทางความหมายของคำถามจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนยังคงไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการสูญหายของภาษาไทยวนเช่นเดียวกับปัจจัยเพศที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างทั้งสามช่วงอายุยังคงยอมรับการเข้ามาของภาษาไทย ซึ่งสะท้อนผ่านข้อคำถามที่กล่าวว่า “ถือเป็นเรื่องดีที่ชาวไทยวนรู้จักปรับตัวไปใช้ภาษาไทยมากขึ้น” และ “การพูดภาษาไทยวนทำให้ฉันดูเป็นคนเมืองที่ทันสมัยมากกว่าภาษาไทย” ที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติอยู่ในระดับ 3.1-3.3 ซึ่งอยู่ในระดับกลาง นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตคือกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี มีทัศนคติที่มีแนวโน้มเพิกเฉยต่อการไม่พูดภาษาไทยวนคำถามที่กล่าวว่า “หากฉันไม่พูดภาษาไทยวนสักคนก็คงไม่เป็นอะไร เพราะถึงอย่างไรก็ยังมีคนอื่นที่ยังพูดอยู่” ที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางที่ 3.3

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนทั้งสามช่วงอายุโดยใช้แผนภูมิแท่ง ให้ผลดังนี้

ภาพที่ 13 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาในคำถามที่มีความหมายเชิงลบของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ

จากภาพที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนทั้งสามช่วงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตน โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 3.6-3.8

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศและช่วงอายุกับทัศนคติต่อภาษา

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศและช่วงอายุกับทัศนคติต่อภาษา พบความสัมพันธ์ดังตารางที่ 20 และตารางที่ 21 ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศกับทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	F	Sig.
ทัศนคติเชิงบวก				
ชาย	4.2	0.359	1.730	0.190*
หญิง	4.2	0.354		
ทัศนคติเชิงลบ				
ชาย	3.8	0.484	2.971	0.087*
หญิง	3.7	0.431		

หมายเหตุ: *ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยช่วงอายุกับทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	F	Sig.
ทัศนคติเชิงบวก				
55-70	4.3	0.285	9.955	0.000**
35-50	4.3	0.351		
15-30	4.0	0.379		
ทัศนคติเชิงลบ				
55-70	3.8	0.363	11.595	0.000**
35-50	3.8	0.430		
15-30	3.6	0.502		

หมายเหตุ: **แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 20 เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนพบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อภาษาไม่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับทัศนคติต่อภาษาในตารางที่ 21 พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามารถสรุปได้ว่า ชาวไทยชนยังคงมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเอง โดยยังคงมีความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงความสำคัญของภาษา ไม่ดูถูกภาษาของตนเองว่าด้อยกว่าภาษาอื่น และมีความคิดที่จะสืบสานภาษาไทยชนสู่ชนรุ่นหลัง นอกจากนี้ ชาวไทยชนเองยังคงไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสถานภาพของภาษาไทยชน เช่น การไม่พูดภาษา การพูดภาษาไทยหรือปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่พูดภาษาไทยแทนภาษาไทยชน ซึ่งเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติก็จะส่งผลดีต่อการธำรงรักษาของภาษาไทยชนในอนาคต อย่างไรก็ตาม ชาวไทยชนเองก็ไม่ได้ปฏิเสธการเข้ามาของภาษาไทยที่เริ่มมีบทบาทในการดำรงชีวิตมากขึ้น เนื่องจากยังคงยอมรับและเห็นความจำเป็นในการอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก ด้วยเหตุผลด้านการประกอบอาชีพ การศึกษา หรือการติดต่อสมาคมซึ่งกันและกัน จึงส่งผลให้ชาวไทยชนมีความเห็นสอดคล้องและยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงบางประการได้ แต่การยอมรับนั้นยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการตระหนักถึงความเป็นชนชาติและการเปลี่ยนแปลงในระดับที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของภาษาของตนเอง ซึ่งวิเคราะห์ได้จากนัยสำคัญทางความหมายของคำถาม ทัศนคติเช่นนี้จึงส่งผลให้ชาวไทยชนมีแนวโน้มที่จะสืบสานภาษาของตนต่อไปได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การใช้คำศัพท์ไทยชน

การสำรวจการใช้คำศัพท์ไทยชนของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนวิจัยเป็นไปเพื่อทราบอัตราการใช้คำศัพท์และปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชน โดยเปรียบเทียบตามปัจจัยเพศและช่วงอายุ อัตราการใช้คำศัพท์และการใช้คำศัพท์ไทยชนดังกล่าวจะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณการใช้คำศัพท์ไทยชนได้ ข้อมูลส่วนนี้ได้มาจากแบบสอบถามส่วนที่ 4 เรื่องความสามารถในการใช้ภาษา ผู้วิจัยใช้วิธีการแปลความหมายของคำศัพท์ข้ามภาษา โดยคำศัพท์ชุดแรกให้กลุ่มตัวอย่างแปลจากภาษาไทยชนเป็นภาษาไทยเพื่อทดสอบว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้ยินคำศัพท์ดังกล่าวกลุ่มตัวอย่างรู้คำดังกล่าวหรือไม่ หากกลุ่มตัวอย่างสามารถให้ความหมายได้ถูกต้องก็แสดงว่ารู้คำศัพท์ดังกล่าว ส่วนคำศัพท์ชุดที่สองให้กลุ่มตัวอย่างแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน เพื่อทดสอบว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างพบสิ่งที่ผู้วิจัยถามจะสามารถพูดเป็น

ภาษาไทยชนได้หรือไม่ หากกลุ่มตัวอย่างตอบเป็นคำศัพท์ภาษาไทยชนได้ก็แสดงว่ารู้และสามารถใช้คำศัพท์ดังกล่าวได้ จากนั้นจะสำรวจอัตราการรู้คำศัพท์ด้วยคำถามที่ว่า “ท่านใช้คำดังกล่าวในชีวิตประจำวันหรือไม่” เพื่อทราบปริมาณการใช้คำศัพท์ในปัจจุบัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าคะแนนความถูกต้องและค่าเฉลี่ยร้อยละเปรียบเทียบตามปัจจัยเพศและช่วงอายุ ดังนี้

คะแนน 32 – 40 (80-100%) หมายถึง มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนในภาษาระดับสูง

คะแนน 20 – 31 (50-79%) หมายถึง มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนในระดับกลาง

คะแนน 0 – 19 (0-49%) หมายถึง มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนในระดับต่ำ

ผลการสำรวจพบอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชน ดังนี้

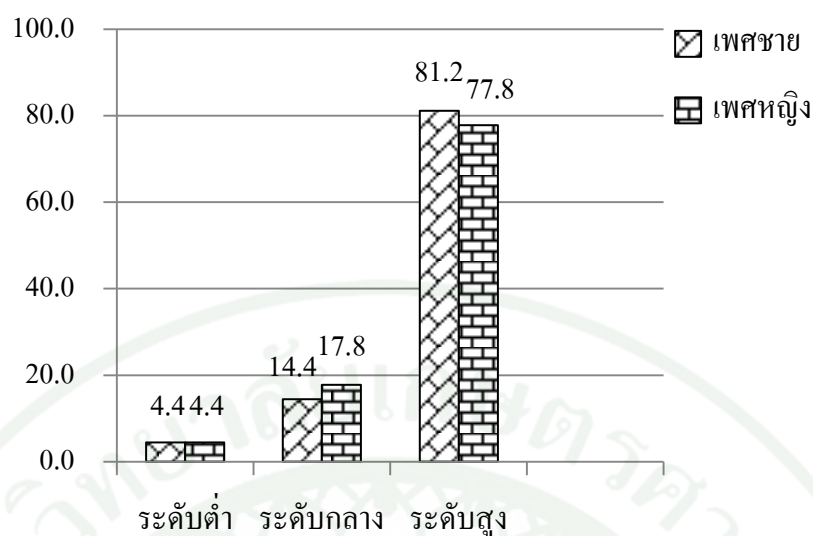
1. อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่างชาวเพศชายและเพศหญิง

1.1 อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทย พบอัตราการรู้ศัพท์ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทยระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ระดับการรู้ศัพท์	ร้อยละ	
	เพศชาย	เพศหญิง
ระดับต่ำ	4.4	4.4
ระดับกลาง	14.4	17.8
ระดับสูง	81.2	77.8
รวม	100.0	100.0

จากตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8-81.2 สามารถแปลคำศัพท์ได้ถูกต้อง จึงจัดอยู่ในกลุ่มที่มีอัตราการรู้ศัพท์อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 14.4-17.8 มีอัตราการรู้ศัพท์อยู่ในระดับกลาง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 4.4 มีอัตราการรู้ศัพท์อยู่ในระดับต่ำตามลำดับ หากเปรียบเทียบอัตราการรู้ศัพท์ของชาวไทยชนเพศหญิงและเพศชายจะพบว่าไม่แตกต่างกันมากนัก ดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบอัตราการใช้ศัพท์ผ่านการแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง

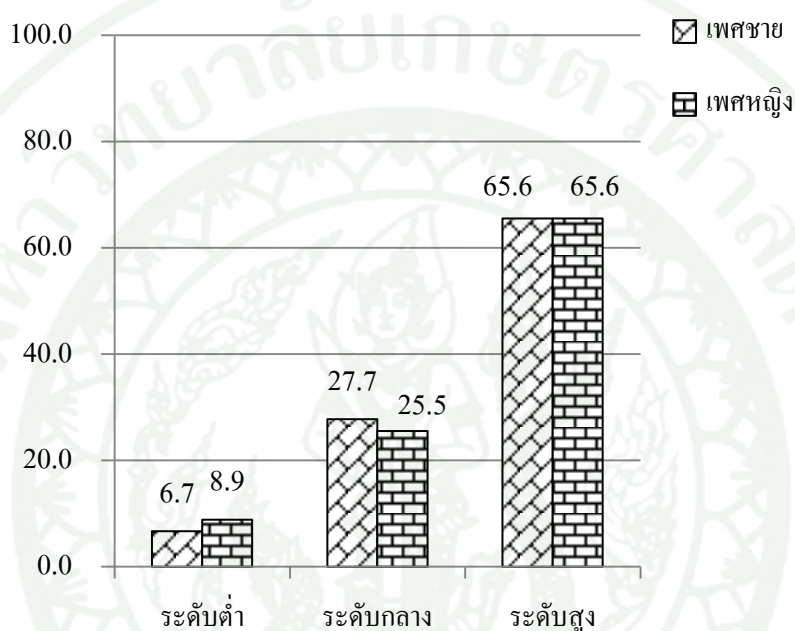
จากภาพที่ 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเพศชายและเพศหญิงมีอัตราการใช้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับสูงมากที่สุด มีอัตราการใช้ศัพท์อยู่ในระดับกลาง และมีอัตราการใช้ศัพท์อยู่ในระดับต่ำ แสดงว่าชาวไทยชนส่วนใหญ่ยังคงมีความรู้ในคำศัพท์ภาษาไทยชนและมีความเข้าใจความหมายของภาษาไทยชนในระดับดี

1.2 อัตราการใช้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน พบอัตราการใช้ศัพท์ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 อัตราการใช้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชนระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ระดับการรู้ศัพท์	ร้อยละ	
	เพศชาย	เพศหญิง
ระดับต่ำ	6.7	8.9
ระดับกลาง	27.7	25.5
ระดับสูง	65.6	65.6
รวม	100.0	100.0

จากตารางที่ 23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนร้อยละ 65.6 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับกลาง รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.5-27.8 ที่มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับกลาง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 6.7-8.9 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบอัตราการรู้ศัพท์ผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชนระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงพบว่าไม่แตกต่างกันมากนัก ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบอัตราการรู้ศัพท์ผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง

จากภาพที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนมีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาคือมีอัตราการรู้ศัพท์ระดับกลาง และมีอัตราการรู้ศัพท์ระดับต่ำ แสดงว่าชาวไทยชนเพศชายและเพศหญิงยังคงสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยชนได้ในระดับดี

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศและอัตราการรู้ศัพท์ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเพศชายและเพศหญิง พบความสัมพันธ์ดังตารางที่ 24 และตารางที่ 25

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลภาษา
ไทยชนเป็นภาษาไทย

ระดับการรู้ศัพท์	เพศ/ความถี่		<i>p. value</i> Chi-square
	ชาย	หญิง	
ระดับต่ำ	4	4	0.830*
ระดับกลาง	13	16	
ระดับสูง	73	70	

หมายเหตุ * ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลภาษา
ไทยเป็นภาษาไทยชน

ระดับการรู้ศัพท์	เพศ/ความถี่		<i>p. value</i> Chi-square
	ชาย	หญิง	
ระดับต่ำ	6	8	0.832*
ระดับกลาง	25	23	
ระดับสูง	59	59	

หมายเหตุ * ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเพศกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่างผ่านการแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทย (ตารางที่ 24) และการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน (ตารางที่ 25) ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนพบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงปัจจัยเพศและอัตราการรู้ศัพท์ไม่มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงมีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

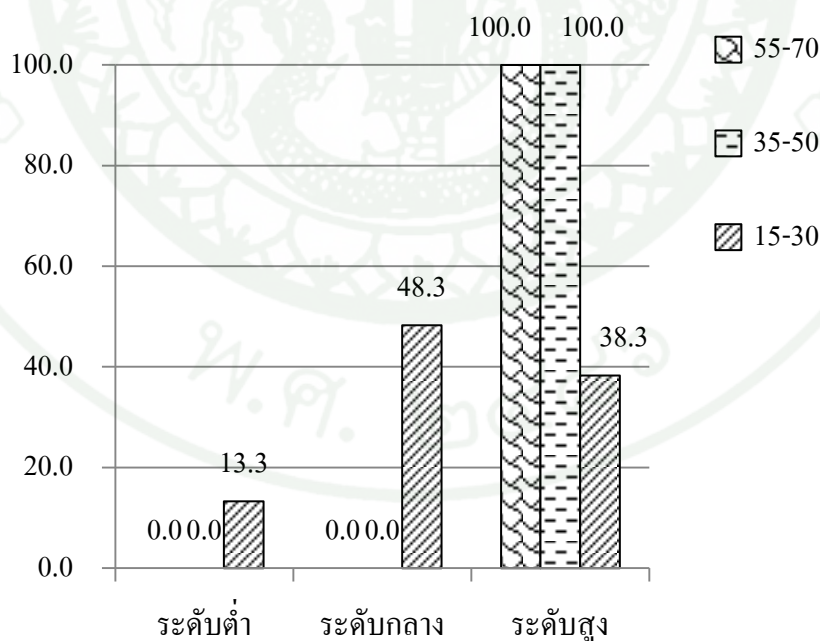
2. อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนตามช่วงอายุ

2.1 อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนผ่านการแปลความหมายจากภาษาไทยชนเป็นภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนตามช่วงอายุ พบอัตราการรู้ศัพท์ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลความหมายจากภาษาไทยชนเป็นภาษาไทย
ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามช่วงอายุ

ระดับการรู้ศัพท์	ร้อยละ/ช่วงอายุ			เฉลี่ย
	55-70 ปี	35-50 ปี	15-30 ปี	
ระดับต่ำ	0.0	0.0	13.3	4.4
ระดับกลาง	0.0	0.0	48.3	16.1
ระดับสูง	100.0	100.0	38.3	79.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

จากตารางที่ 26 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนช่วงอายุ 55-70 ปี และช่วงอายุ 35-50 ปี ร้อยละ 100.0 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับสูง ส่วนกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนช่วงอายุ 15-30 ปี ร้อยละ 38.3 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับกลาง รองลงมาคือร้อยละ 38.3 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับสูง และร้อยละ 13.3 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับต่ำ หากเปรียบเทียบอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่างจะพบความแตกต่างดังภาพที่ 16

ภาพที่ 16 อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลความหมายจากภาษาไทยชนเป็นภาษาไทย
ของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ

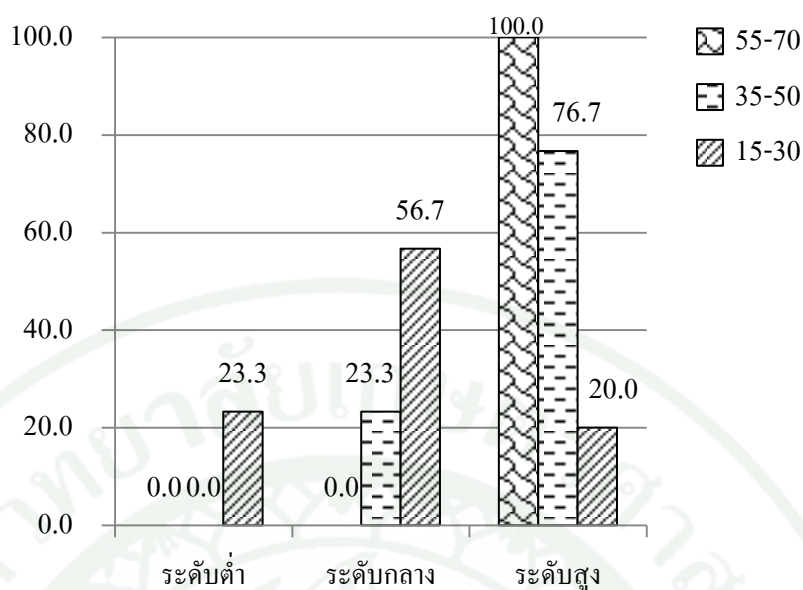
จากภาพที่ 16 เมื่อเปรียบเทียบอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการเล่นความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี และช่วงอายุ 35-50 ปี มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยอยู่ในระดับสูง ส่วนกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ส่วนใหญ่มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยอยู่ในระดับกลาง รองลงมาคือมีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยอยู่ในระดับสูง และมีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างวัยชราและวัยผู้ใหญ่ยังรู้และสามารถเข้าใจศัพท์ภาษาไทยได้ดีเป็นอันดับหนึ่ง แต่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนช่วงวัยรุ่นรู้และเข้าใจศัพท์ภาษาไทยได้ในระดับกลาง ดังนั้นแนวโน้มของการรู้และเข้าใจศัพท์ภาษาไทยจึงอาจลดลงไปในอนาคต

2.2 อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการเล่นความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาไทย ของของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามช่วงอายุ พบอัตราการรู้ศัพท์ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการเล่นความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาไทย
ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามช่วงอายุ

ระดับการรู้ศัพท์	ร้อยละ/ช่วงอายุ			เฉลี่ย
	55-70 ปี	35-50 ปี	15-30 ปี	
ระดับต่ำ	0.0	0.0	23.3	7.8
ระดับกลาง	0.0	23.3	56.7	26.7
ระดับสูง	100.0	76.7	20.0	65.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

จากตารางที่ 27 พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนช่วงอายุ 55-70 ปี และช่วงอายุ 35-50 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.7-100.0 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยอยู่ในระดับสูง ส่วนช่วงอายุ 15-30 ปี ร้อยละ 57.6 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยอยู่ในระดับกลาง ร้อยละ 23.3 มีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำ และร้อยละ 20.0 มีอัตราการรู้ศัพท์ที่อยู่ในระดับสูง อัตราการรู้ภาษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนรุ่นอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดีลดลง อัตราการรู้ภาษาดังกล่าวสามารถแสดงการเปรียบเทียบได้ดังนี้

ภาพที่ 17 แสดงการเปรียบเทียบอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามช่วงอายุ

จากภาพที่ 17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะรู้คำศัพท์ภาษาไทยน้อยลงไปตามช่วงอายุ กล่าวคือ คนรุ่นอายุมากยังคงรู้คำศัพท์ภาษาไทยมากกว่าคนรุ่นอายุน้อย ดังนั้นความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาไทยจึงอาจลดน้อยลงไปในอนาคตได้เช่นเดียวกัน

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยช่วงอายุกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุให้ผลการทดสอบดังตารางที่ 28 และตารางที่ 29

ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทย

ระดับการรู้ศัพท์	ความถี่/ช่วงอายุ			p. value
	55-70 ปี	35-50 ปี	15-30 ปี	
ระดับต่ำ	0	0	8	0.000**
ระดับกลาง	0	0	29	
ระดับสูง	60	60	23	

หมายเหตุ: **แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 28 พบว่า อัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างสามช่วงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ช่วงอายุที่ต่างกันจะมีอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 29 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับอัตราการรู้ศัพท์ภาษาไทยผ่านการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทย

ระดับการรู้ศัพท์	ความถี่/ช่วงอายุ			<i>p. value</i> Chi-square
	55-70 ปี	35-50 ปี	15-30 ปี	
ระดับต่ำ	0	0	14	0.000**
ระดับกลาง	0	14	34	
ระดับสูง	60	46	12	

หมายเหตุ: **แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 29 พบว่า ความสามารถในการพูดของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยสามช่วงอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ช่วงอายุที่ต่างกันจะมีความสามารถในการพูดที่แตกต่างกัน

3. ปริมาณใช้คำศัพท์ภาษาไทย

ปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวิเคราะห์ได้จากแบบสอบถามส่วนที่ 4 ผ่านคำถามว่า “ท่านพูดคำดังกล่าวในชีวิตประจำวันหรือไม่” ผลการศึกษาพบปริมาณการใช้คำศัพท์ ดังนี้

ตารางที่ 30 แสดงปริมาณคำศัพท์ภาษาไทยที่ผู้พูดรู้และในชีวิตประจำวัน

เพศ	คำศัพท์ที่ผู้พูดรู้และใช้ในชีวิตประจำวัน						เฉลี่ย
	55-70 ปี		35-50 ปี		15-30 ปี		
	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
เพศชาย	77.3	96.7	69.2	86.5	48.0	60.0	81.1
เพศหญิง	77.9	97.3	72.0	90.0	50.0	62.5	83.3
เฉลี่ย	77.6	97.0	70.6	88.3	49.0	61.3	82.2

จากตารางที่ 30 เมื่อวิเคราะห์จากแบบสอบถามในส่วนของข้อมูลการพูดภาษาพบว่า อัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยในเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกันมากนัก มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 81.1-83.3 เมื่อพิจารณาปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยตามช่วงอายุพบว่า คำศัพท์ภาษาไทยร้อยละ 97.0 ยังมีการใช้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี คำศัพท์ภาษาไทยร้อยละ 88.3 ยังมีการใช้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี และคำศัพท์ภาษาไทยร้อยละ 61.3 ยังมีการใช้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยยังคงอยู่ในระดับสูง แต่จะมีแนวโน้มลดลงในกลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุน้อย คำศัพท์ภาษาไทยในกลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุดอยู่ในทุกกลุ่มของคำศัพท์พื้นฐานที่ควรรู้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ คำเรียกญาติและบุคคลในสังคม คำเรียกพืชผักและผลไม้ คำเรียกสิ่งธรรมชาติ วัน และเวลา คำเรียกส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย คำเรียกสัตว์และแมลง คำลักษณะนาม คำเรียกสิ่งของเครื่องใช้ คำเรียกเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และคำเรียกกริยาอาการ การแสดงออกทางร่างกายหรืออารมณ์

ตารางที่ 31 แสดงปริมาณของคำศัพท์ภาษาไทยที่ผู้พูดไม่รู้และไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน

คำศัพท์ที่ผู้พูดไม่รู้และไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน							
เพศ	55-70 ปี		35-50 ปี		15-30 ปี		เฉลี่ย
	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
เพศชาย	2.7	3.3	10.8	13.5	32.0	40.0	18.9
เพศหญิง	2.1	2.7	8.0	10.0	30.0	37.5	16.7
เฉลี่ย	2.4	3.0	9.4	11.8	31.0	38.8	17.9

จากตารางที่ 31 พบว่า คำศัพท์ภาษาไทยเฉลี่ยร้อยละ 17.9 มีผู้พูดซึ่งไม่รู้คำดังกล่าวจึงไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้คำศัพท์ภาษาไทยแทน คำศัพท์ภาษาไทยที่ไม่ใช้มีแนวโน้มมากขึ้นในผู้พูดรุ่นอายุน้อย โดยในผู้พูดช่วงอายุ 55-70 ปี มีคำศัพท์ที่ผู้พูดไม่รู้และไม่ใช้เฉลี่ยร้อยละ 3.0 ในผู้พูดช่วงอายุ 35-50 ปี มีคำศัพท์ที่ไม่รู้และไม่ใช้เฉลี่ยร้อยละ 11.8 และในผู้พูดช่วงอายุ 15-30 ปี มีคำศัพท์ที่ไม่รู้และไม่ใช้เฉลี่ยร้อยละ 38.8

คำศัพท์ที่ผู้พูดไม่รู้และไม่ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในกลุ่มของคำเรียกพืชผักและผลไม้ คำเรียกแมลงและสัตว์ คำเรียกสิ่งของเครื่องใช้ และคำเรียกกริยาอาการ การแสดงออกทางร่างกายหรืออารมณ์ ซึ่งผู้ที่ไม่รู้และไม่ใช้คำดังกล่าวในชีวิตประจำวันคือกลุ่มวัยรุ่น และสามารถแจกแจงรายละเอียดตามรายการของกลุ่มคำศัพท์ ดังนี้

กลุ่มคำเรียกพืชผักและผลไม้ มีคำที่กลุ่มตัวอย่างไม่รู้และไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ผักห่อ (ชะอม) จี๋ว (นุ่น) มะฮ้อย (มะระผลเล็ก) และมะเพี้ยง (มะเขือพวง)

คำเรียกแมลงและสัตว์ ได้แก่ แมงกะชุน (แมลงปอ) แมงพิง (แมลงหวี่) ป้าสะเค็ด (ปลาหมอ) และ ป้าเอียน (ปลาไหล)

คำเรียกสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ ยู (ไม้กวาด) ไม้ขอ (คราด) สุด (มุ้ง) และ แมว (กระต่าย ชูคมะพร้าว)

กลุ่มคำเรียกกริยาอาการ การแสดงออกทางร่างกายหรืออารมณ์ ได้แก่ สุน (คลุกเคล้าให้เข้ากัน) เกาะเกล็ดปลา (ขอดเกล็ดปลา) ตุ่ม (บ่มผลไม้) หีบ (ชดน้ำ) และ ลาบ (สับให้ละเอียด)

เมื่อพิจารณาถึงคำศัพท์และวิธีการดำรงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างช่วงวัยรุ่นพบว่า วิธีชีวิตของคนกลุ่มนี้ไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินชีวิตตามคำศัพท์กลุ่มดังกล่าวมากนัก และเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับการพูดภาษาไทยเป็น ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงไม่รู้คำศัพท์กลุ่มดังกล่าวและใช้คำศัพท์ภาษาไทยทดแทนในที่สุด

นอกจากนี้ จากปริมาณคำศัพท์ภาษาไทยวนที่ใช้ทดสอบทั้งสิ้น 80 คำ ผู้วิจัยพบว่า มีคำศัพท์ภาษาไทยวนร้อยละ 9.7 ที่กลุ่มผู้พูดจำนวน 50 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 27.8 รู้คำศัพท์ดังกล่าวแต่ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 แสดงปริมาณของคำศัพท์ภาษาไทยวนที่ผู้พูดรู้แต่ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน

คำศัพท์ที่ผู้พูดรู้แต่ไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน							
เพศ	55-70 ปี		35-50 ปี		15-30 ปี		เฉลี่ย
	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
เพศชาย	0.0	0.0	3.3	4.1	8.1	10.1	4.7
เพศหญิง	0.0	0.0	0.7	0.8	3.5	4.3	1.7
เฉลี่ย	0.0	0.0	2.0	2.5	5.8	7.2	3.2

คำศัพท์ที่กลุ่มตัวอย่างรู้แต่ไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในกลุ่มของคำเรียกสัตว์และแมลง และคำเรียกสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ ป้าเอียน (ปลาไหล) แมงพั้ง (แมลงหวี่) หลัว (ไม้พิน) กู (กระป๋อง) และ ไม้ขอ (คราด) สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างไม่ใช้คำดังกล่าวเนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ค่อยมีโอกาสสัมผัสกับกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการใช้คำศัพท์ดังกล่าว เช่น ไม่เคยออกไปจับปลา ไม่เคยใช้อุปกรณ์ดังกล่าว ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ผู้พูดไม่ได้ใช้คำศัพท์กลุ่มดังกล่าว แม้จะยังคงรู้คำศัพท์และความหมายของคำนั้นอยู่

สรุปผลการศึกษาการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนกับปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนในชีวิตประจำวันพบว่า อัตราการรู้คำศัพท์และปริมาณการใช้คำศัพท์มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากยังคงมีอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับสูงและคำศัพท์นั้นยังคงถูกใช้อยู่ในชีวิตประจำวันเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน หากเปรียบเทียบอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนกับปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนตามช่วงอายุจะพบว่า อัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนกับปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนนั้นลดลงไปตามช่วงอายุ กล่าวคือ ชาวไทยชนรุ่นอายุน้อยใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนน้อยกว่าคนรุ่นอายุมาก ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า สถานการณ์การใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนนั้นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง คำศัพท์ภาษาไทยชนบางคำมีโอกาที่จะถูกเลิกใช้ไปในอนาคต และผู้พูดภาษาเริ่มที่จะใช้คำศัพท์ภาษาไทยแทนภาษาไทยชนมากขึ้น

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัย

ข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ได้มาจากแบบสอบถามในส่วนของข้อมูลเพิ่มเติมท้ายแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยใช้การตอบแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคลโดยใช้ภาษาไทยชนแล้วบันทึกข้อมูลเป็นคำพูดของผู้ตอบลงในแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แยกประเด็นวิเคราะห์ออกเป็น 5 ประเด็นคือ

1. ความรู้สึกที่ชาวไทยชนเริ่มพูดภาษาไทยชนได้น้อยลง

ข้อมูลส่วนนี้ได้มาจากแบบสอบถามในคำถามว่า “ท่านรู้สึกอย่างไรที่ชาวไทยชนเริ่มพูดภาษาชนน้อยลง” โดยวิเคราะห์ผ่านการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่แท้จริงของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ภาษานอกเหนือจากการศึกษาทัศนคติต่อภาษาที่ผ่านมา ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเพื่อประกอบการอธิบาย โดยเรียบเรียงคำพูดของกลุ่มตัวอย่างเป็น

ภาษาไทยเพื่อความสะดวกต่อการเข้าใจความหมาย และเนื่องจากในข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ให้ปรากฏชื่อของตนต่อสาธารณะ ดังนั้น เพื่อไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลผู้วิจัยจึงใช้เลขที่ของแบบสอบถามแทนชื่อของผู้ตอบคำถามในการแสดงตัวอย่าง ผลการสัมภาษณ์พบความคิดเห็นต่าง ๆ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/012 เพศชาย ช่วงอายุ 15-30 ปี เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี กล่าวว่า “ก็ไม่แปลกอะไร เพราะเราอยู่กับคนไทย ยุคสมัยเปลี่ยนแปลง จะมั่วแต่พูดภาษาเราอย่างเดียว เราก็คุยกับคนอื่นไม่รู้เรื่อง พูดภาษาไทยดีกว่า ภาษาเดียวเข้าใจกันหมด”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/011 เพศชาย ช่วงอายุ 15-30 ปี เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี กล่าวว่า “ที่พูดยวนน้อยลงก็ไม่เป็นอะไรหรอก อย่างไรก็ตามเรารู้ตัวว่าเราเป็นคนยวน แต่จริง ๆ ก็ยากให้พูดกันเยอะ ๆ เพราะเป็นภาษาเรา ไม่เหมือนคนอื่น”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/084 เพศหญิง ช่วงอายุ 15-30 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป กล่าวว่า “ใครจะพูดหรือไม่พูดก็ห้ามกันไม่ได้ แต่นั่นพูด และก็ยากให้พูดกันเยอะ ๆ จะได้ไม่ลืมว่าเราเป็นคนยวน”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/024 เพศหญิง ช่วงอายุ 15-30 ปี อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ กล่าวว่า “มันก็ดีที่พูดไทยเราก็จะได้เข้ากับคนข้างนอก พูดกันง่ายเข้าใจกันง่าย ก็รับได้ที่พูดยวนน้อยลงถือว่าปกติ ไม่เป็นอะไรหรอก เพราะคนแก่ ๆ ยังพูดกันอยู่”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/015 เพศชาย ช่วงอายุ 35-50 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “พ่อแม่ก็ยากให้ลูกพูด แรก ๆ เขาก็พูดหรือก พอดีขึ้นก็เป็นไทยกันหมด ไม่รู้จะทำอย่างไร แต่ก็ดีนะ พูดยวนอย่างเดียวคุยกับคนอื่นไม่รู้เรื่อง เราว่าเขาเขาไม่รู้เรา”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/033 เพศชาย ช่วงอายุ 35-50 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ก็เฉย ๆ พูดหรือไม่พูดอย่างไรเรากียวน เรารู้ตัวดี คนรุ่นหลังเขาไม่พูดเพราะเขาเรียนหนังสือกันหมด ครูเขาสอนไทย เขาก็พูดไทย กลับมาบ้านเขาเลยพูดยวนกันน้อย”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/139 เพศหญิง ช่วงอายุ 35-50 ปี อาชีพธุรกิจส่วนตัว กล่าวว่า “ฉันมีลูก พ่อแม่ ปู่ย่าตายายก็พูดยวนกันหมด เราเป็นยวนก็ต้องพูดยวนให้เห็นบ้าง ไม่อยากให้พูดไทยกันหมด เดียวคนยวนจะไม่มี”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/141 เพศหญิง ช่วงอายุ 35-50 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ก็ควรพูดกันทั้งคู่แหละ ไทยกับยวน พูดยวนอย่างเดียวคนอื่นก็ไม่รู้เรื่องกับเรา พูดยวนน้อยลงก็เป็นธรรมดา แต่ถามว่าเราอยากให้พูดไหม เราอยากให้พูด อยู่ที่เขาจะพูดกันหรือป่าว เป็นห่วงเหมือนกัน”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/061 เพศชาย ช่วงอายุ 55-70 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ไม่อยากจะพูดไทยกันหมด ต้องพูดยวนบ้าง เดี่ยวไม่มีคนพูด อีกหน่อยคนรุ่นนี้ตายหมดใครจะพูดยวนก็ไม่มียวนกันพอดี การพูดยวนนี้ยากต้องรักษาไว้”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/063 เพศชาย ช่วงอายุ 55-70 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “คนรุ่นใหม่เขาก็พูดไทยของเขาเราก็ไม่ว่าอะไร พูดได้มันก็ดี ได้เปรียบ แต่ยวนก็ต้องพูดด้วย จะไม่พูดเลยก็ไม่ได้ วันหน้าถ้าไม่พูดมันก็หายหมด อยากให้รักษาไว้ ให้พูดกันเยอะ ๆ”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/113 เพศหญิง ช่วงอายุ 55-70 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ก็เป็นห่วง ถ้าคนพูดยวนมันน้อยลง อีกหน่อยจะหาที่ไหน อยากให้พูด พูดกันทั้งคู่ทั้งไทยทั้งยวน”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/142 เพศหญิง ช่วงอายุ 55-70 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “รู้สึกว่ามันลืมตัวถ้าไม่พูดยวน แต่เราก็เข้าใจ เราอยู่บ้านก็พูดยวนไป ออกนอกบ้านก็พูดไทยไป แต่ลูกหลานก็ต้องพูดยวนได้บ้าง ถ้าไม่พูดเลยก็ไม่ได้ ถ้ารุ่นพ่อรุ่นแม่ตายก็ไม่มีใครพูด ต้องฝึกพูดไว้”

จากส่วนหนึ่งของความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างให้ไว้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นที่แตกต่างกันสองทิศทางคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งรู้สึกเป็นกังวลที่ภาษาไทยยวนอันเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาตินั้นจะถูกกลืนเลือนไป และไม่ต้องการให้ภาษาไทยยวนนั้นสูญหายไป ด้วยความตระหนักว่าชาวไทยยวนอย่างไรก็ต้องเป็นชาวไทยยวน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่และวัยชรา ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษา การใช้ภาษาตามแวดวงภาษา และการใช้คำศัพท์ภาษาไทยยวน ด้วยลักษณะที่คนวัยผู้ใหญ่และวัยชรายังคงมีความรู้สึกและได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของความเป็นไทยยวนมาเป็นระยะเวลานานจึงสามารถซึมซับภาษาและวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้เองคนกลุ่มนี้จึงยังคงตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของภาษาไทยยวน และยังคงมีความต้องการให้ภาษาไทยยวนนั้นมีการสืบทอดต่อไปในอนาคต ดังนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการใช้ภาษาเกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างส่วนนี้จึงมีความรู้สึกห่วงใยต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มของวัยรุ่นให้ความเห็นว่า พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นของคนสมัยใหม่ เนื่องจากปัจจุบันชาวไทยชนเอง ไม่ได้อาศัยอยู่เพียงลำพังแต่จะต้องอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกซึ่งเป็นคนไทย ดังนั้น ชาวไทยชนเอง จึงไม่อาจยืนหยัดที่จะใช้ภาษาไทยชนเพียงภาษาเดียวต่อไปได้ และถือว่าการใช้ภาษาไทยเป็นการเพิ่มโอกาสให้ตนเองมากขึ้นในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้อย่างง่ายดายและเข้าใจกันได้ ดีกว่า จึงส่งผลให้คนกลุ่มนี้ยอมรับได้กับการที่ถูกหลานหรือชาวไทยชนหรือชนรุ่นหลังที่ปรับตัว ไปใช้ภาษาไทยมากขึ้น แต่ก็ยังคงตระหนักว่าพฤติกรรมดังกล่าวอาจนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของ ภาษาในอนาคตได้ ถึงแม้ว่าคนกลุ่มนี้จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นที่จะ สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่เปลี่ยนไปใช้ภาษาไทยแต่อย่างใด เพียงแต่มองว่าผู้ที่รู้ภาษาอื่นนอกจาก ภาษาไทยชนจะช่วยเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ และเพิ่มโอกาสในการที่จะสามารถอยู่ ร่วมกับสังคมส่วนใหญ่ได้อย่างปกติ

แม้ว่าแนวคิดของคนทั้งสองกลุ่มจะขัดแย้งกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันของกลุ่ม ตัวอย่างคือ ยังคงตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยชนและยังคงไม่สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่เปลี่ยนไปพูดภาษาไทย แต่จะปล่อยให้มันเป็นทางเลือกในการเรียนรู้และใช้ภาษาซึ่งจะช่วยเพิ่ม โอกาสในการดำรงชีวิตร่วมกับสังคมภายนอกได้ดีกว่า สิ่งเหมือนกันนี้อาจสามารถใช้เป็นปัจจัย หนึ่งในการพิจารณาแนวทางในการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนใน พื้นที่ในกรณีที่ชุมชนแห่งนี้จะเกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยชนขึ้นในอนาคต

2. สาเหตุที่ทำให้ชาวไทยชนหันไปพูดภาษาไทยมากขึ้น

กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลที่หลากหลายและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันถึงสาเหตุที่ทำให้ ชาวไทยชนจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยมากขึ้น โดยวิเคราะห์ได้จากการตอบแบบสอบถามในข้อ คำถามที่ว่า “ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวไทยชนหันไปพูดภาษาไทยมากขึ้น ” ผลการ วิเคราะห์สามารถสรุปประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวไทยชนหันไปพูด ภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น ดังนี้

2.1 ความจำเป็นในการติดต่อกับบุคคลหรือสังคมภายนอก สาเหตุนี้สืบเนื่องมาจากการที่ ชาวไทยชนต้องอาศัยพึ่งพา หรือติดต่อเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น การติดต่อราชการ การเจรจาซื้อขาย การเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือการเข้าสู่ระบบ การศึกษา กิจกรรมเหล่านี้มีส่วนในการเพิ่มโอกาสและความจำเป็นที่ชาวไทยชนจะต้องพบเจอ

และพูดคุยกับผู้พูดภาษาไทยมากขึ้น ดังนั้น ความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยจึงเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกัน เมื่อมีการพูดภาษาไทยเป็นประจำทุกวันก็อาจส่งผลให้พฤติกรรมดังกล่าวเริ่มติดตัวเข้ามาในครอบครัวและชุมชนมากยิ่งขึ้น จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมองว่า สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวไทยยวนหันไปพูดภาษาไทยมากขึ้น

2.2 การเข้าสู่ระบบการศึกษาของชาวไทยยวนรุ่นใหม่ เนื่องจากสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกชุมชนล้วนแล้วแต่จัดการศึกษาโดยใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นสื่อกลางทั้งสิ้น บุคลากรทางการศึกษารวมถึงนักเรียนนักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นหลัก ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นเสมือนสภาวะบีบบังคับให้ชาวไทยยวนที่อยู่ในระบบการศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้และใช้ภาษาไทยมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกับสังคมผู้พูดภาษาไทยได้อย่างกลมกลืน และส่งผลให้ชาวไทยยวนรุ่นใหม่ติดพฤติกรรมการพูดภาษาไทยจากสถาบันการศึกษาและนำมาใช้ในครอบครัวและชุมชนในที่สุด

2.3 การโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ชาวไทยยวนส่วนหนึ่งโดยเฉพาะวัยผู้ใหญ่และวัยรุ่น เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับสูงก็มักจะย้ายถิ่นฐานเพื่อไปประกอบอาชีพในต่างจังหวัด จึงทำให้โอกาสในการใช้ภาษาไทยยวนลดน้อยลงในขณะที่โอกาสและความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยนั้นกลับเพิ่มขึ้น ปัญหาของคนกลุ่มนี้คือความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาไทยยวนลดลงเนื่องจากไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับภาษาไทยยวนเป็นระยะเวลานาน และยังติดพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยจากสังคมภายนอกนำมาสู่ครอบครัว ดังนั้นสถานภาพความเข้มแข็งของภาษาไทยยวนในคนกลุ่มนี้จึงลดลงไปตามลำดับ

2.4 พฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป ชาวไทยยวนรุ่นใหม่โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นมีค่านิยมความทันสมัยมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยเฉพาะอิทธิพลของสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการลอกเลียนแบบขึ้นในกลุ่มวัยรุ่น คนกลุ่มนี้มักไม่ต้องการให้ตนเองถูกมองว่าเป็นคนล้าสมัย หรือถูกมองว่าแปลกแยกไปจากสังคม สิ่งที่ต้องปรับตัวเป็นลำดับแรกก็คือการใช้ภาษา ดังนั้น คนกลุ่มนี้จึงเลือกที่จะใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาไทยยวน อันเป็นผลให้ความสำคัญของภาษาไทยยวนนั้นถูกมองข้ามไปในที่สุด

2.5 การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจุบันพบการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างชาวไทยยวนและชาวไทยมากขึ้น ซึ่งหากมองโดยผิวเผินแล้วชาติพันธุ์ไทยยวนและชาติพันธุ์ไทยนั้นไม่มีการแบ่งแยกออกจากกันในชุมชนนี้ ดังนั้นการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์จึงเกิดขึ้นอย่างเสรี ไม่ได้รับ

การต่อต้านแต่อย่างใด ดังนั้นจึงส่งผลให้รุ่นลูกหลานของชาวไทยยวนมีภาวะสองภาษามากขึ้นในปัจจุบัน (ดูภาคผนวก ก ประกอบ)

3. สิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยยวน

ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในคำถามว่า “ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยยวน” กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง ดังนี้

3.1 สำเนียงการพูด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่า สำเนียงการพูดเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยยวน เนื่องจากสำเนียงภาษาไทยยวนนั้นมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างไปจากภาษาไทยอย่างชัดเจน จึงเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ง่ายที่สุด

3.2 คำศัพท์ภาษาไทยยวน ซึ่งมีความแตกต่างไปจากภาษาไทย หากผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับภาษาไทยยวนก็จะไม่สามารถเข้าใจความหมายของภาษาไทยยวนได้ ดังนั้นการใช้คำศัพท์ภาษาไทยยวนจะสามารถแยกแยะได้ว่าผู้พูดเป็นชาวไทย หรือไทยยวน

ประเด็นของสำเนียงภาษากับคำศัพท์ภาษาไทยยวนโดยข้อเท็จจริงแล้วทั้งสำเนียงและคำศัพท์จะเกิดร่วมกัน จึงก่อให้เกิดความแตกต่างของภาษา และสร้างเอกลักษณ์ของภาษาหนึ่ง ๆ ขึ้นมาได้ ในกรณีของภาษาไทยยวนนี้เมื่อพิจารณาร่วมกับผลการวิจัยในส่วนของการใช้คำศัพท์ภาษาไทยยวนที่พบว่า อัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยยวนเริ่มลดลง จึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อคนส่วนใหญ่มองว่าสำเนียงการพูดเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยยวนจึงทำให้คำศัพท์เฉพาะของภาษาไทยยวนนั้นถูกมองข้ามไป ชาวไทยยวนส่วนหนึ่งรับเอาคำศัพท์ภาษาไทยมาใช้โดยไม่รู้ตัว เพราะภาษาที่พูดนั้นอยู่ภายใต้สำเนียงภาษาไทยยวน จึงไม่ทันได้ตระหนักรู้ว่าคำศัพท์ภาษาไทยยวนเองก็เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งแสดงออกถึงความเป็นไทยยวนที่แท้จริงด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นสำเนียงของภาษาไทยยวนจึงมีความโดดเด่นที่จะแสดงออกถึงความเป็นไทยยวนได้ชัดเจนกว่าการใช้คำศัพท์

3.3 วัฒนธรรมการทอผ้า ผ้าทอ เช่น ผ้าตีนจก ถือเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยยวนที่ได้รับการสืบสานมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวไทยยวนเพศหญิงในวัยผู้ใหญ่และวัยชรา ณ ชุมชนแห่งนี้ยังคงมีการทอผ้ากันอยู่ และผลิตผลจากการทอผ้านี้เองถือเป็น

ส่วนหนึ่งในการดึงดูดบุคคลภายนอกที่สนใจเข้ามาในชุมชน จนทำให้ชาวไทยยวนนั้นเป็นที่รู้จักของสังคมมากขึ้น ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงมองว่า การทอผ้าเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยยวน

3.4 ชื่อและที่ตั้งของชุมชน สืบเนื่องมาจากชุมชนไทยยวนแห่งนี้เป็นชุมชนชาวไทยยวน โดยกำเนิดตั้งแต่แรกก่อตั้งชุมชน ด้วยระยะเวลาอันยาวนานจึงทำให้ชาวบ้านคิดว่าคนส่วนใหญ่จะทราบเพราะหากกล่าวถึงชุมชนบ้านซำใหญ่ก็จะต้องนึกถึงชาวไทยยวนและภาษาไทยยวน

จากสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยยวนที่กล่าวมาจะพบว่า สิ่งที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์สามรถสัมผัสได้ชัดเจนมากที่สุดคือ สำเนียงภาษาไทยยวน รองลงมาคือคำศัพท์ภาษาไทยยวน ส่วนวัฒนธรรมการทอผ้านั้นจะรู้จักอยู่ในเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ และที่ตั้งของชุมชนก็ไม่อาจบ่งชี้ให้คนทั่วไปทราบได้ว่าที่นี่คือชุมชนไทยยวน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สำเนียงและคำศัพท์ถือเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยยวนได้ชัดเจนมากที่สุด

4. ความพยายามของครอบครัวหรือชุมชนในการอนุรักษ์สืบทอดภาษาไทยยวนที่ผ่านมา

ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการตอบแบบสอบถามซึ่งถามว่า “ที่ผ่านมารอบครัวหรือชุมชนมีความพยายามในการอนุรักษ์สืบทอดภาษาไทยยวนบ้างหรือไม่ อย่างไร ” ผู้วิจัยยกตัวอย่างคำตอบจากแบบสอบถามส่วนหนึ่งเพื่อประกอบการอธิบาย ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/009 เพศชาย ช่วงอายุ 15-30 ปี เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี กล่าวว่า “ไม่มีใครทำอะไร พ่อแม่หัดพูดเราก็พูดตาม สอนกันเองในครอบครัว”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/010 เพศชาย ช่วงอายุ 15-30 ปี เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี กล่าวว่า “ก็น่าจะมี พ่อแม่สอนให้พูด พูดได้ก็เพราะพ่อแม่พูดภาษานี้ ได้ยินมาตั้งแต่เด็กเลยพูดได้”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/008 เพศชาย ช่วงอายุ 15-30 ปี เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี กล่าวว่า “พ่อแม่สอนให้พูดตั้งแต่เด็ก บอกว่าไม่พูดไม่ได้เราเป็นคนยวน”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/034 เพศหญิง ช่วงอายุ 15-30 ปี เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี กล่าวว่า “ที่บ้านไม่ได้สอน แต่เราพูดกันเอง เพราะคนอื่นเขาก็พูดกันหมด แต่ตอนนี้อาจพูดน้อยลง อยู่กับคนไทยเยอะ พูดวนอย่างเดียวไม่ได้”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/122 เพศหญิง ช่วงอายุ 35-50 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ที่บ้านก็พยายามปลูกฝังให้รักภาษายวน ให้พูดกันในบ้าน สอนกันไป เขาจะพูดหรือไม่พูดก็แล้วแต่ แต่เราก็อยากให้พูด”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/155 เพศหญิง ช่วงอายุ 35-50 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ก็ไม่ได้ไปสอนอะไรหรอกปล่อยกันไปตามธรรมชาติ เขาจะพูดหรือไม่พูดก็ห้ามไม่ได้”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/083 เพศชาย ช่วงอายุ 35-30 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ในหมู่บ้านไม่มีอะไร ไม่มีใครมาทำอะไร มีแต่ที่บ้าน ก็บอกให้เขาหัดพูดไว้ เราก็พูดแต่वनกัน”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/039 เพศชาย ช่วงอายุ 35-30 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “เห็น อบต. พูดว่าน่าจะฟื้นฟูภาษาเรา ลูกหลานไม่ค่อยพูดกันแล้ว แต่ก็ยังไม่เห็นมีใครมาทำอะไร มีก็คนในบ้านพูดกันไป อยู่บ้านเราก็ไม่พูดไทย พูดแต่वनกัน”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/090 เพศหญิง ช่วงอายุ 55-70 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ไม่มีสอนนะ แต่เราก็อ่านภาษาเรานั้นต้องพูด อยู่บ้านเราก็บอกลูกบอกหลานให้พูด แต่เขาก็ไม่ค่อยพูดกันและ กลัวจะเป็นไทยกันหมด”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/091 เพศหญิง ช่วงอายุ 55-70 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “พยายามสอนให้คนหลัง ๆ พูด บอกว่าเดี๋ยวพ่อแม่ไม่อยู่ไม่มีใครพูด แต่ก็ไม่ได้อะไรมา บอกไปอย่างนั้น เรื่องของเขา”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/153 เพศหญิง ช่วงอายุ 55-70 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “มีแต่ความอยากสอน แต่ไม่ได้สอน คงไม่เป็นไรหรอก ตอนนี้ยังมีคนพูดเยอะอยู่ เดียวก็รู้กันเอง”

ผู้ตอบแบบสอบถามเลขที่ LM/153 เพศหญิง ช่วงอายุ 55-70 ปี อาชีพเกษตรกร กล่าวว่า “ในหมู่บ้านไม่มี คงไม่ต้องสอนให้พูดกัน เกิดมาก็พูดกันได้ มีแต่ปลูกฝังว่าให้ชอบภาษาตัวเองเท่านั้น เดียวพากันลืมหมด”

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ในชุมชนแห่งนี้ยังไม่มีมีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูภาษาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างยังคงเห็นว่ามีผู้พูดภาษาไทยวนอยู่เป็นจำนวนมาก จึงอาจยังมองไม่เห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์ภาษาเท่าที่ควร แต่หากพิจารณาถึงความพยายามในการสืบทอดภาษาภายในครอบครัวจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างยังคงมีความพยายามในการปลูกฝังให้ลูกหลานหรือคนรุ่นหลังรักและหวงแหนภาษาไทยวน อีกทั้งยังพยายามสอนให้ลูกหลานพูดภาษาไทยวนในชีวิตประจำวัน แม้ว่าความพยายามในการสืบทอดภาษาจะไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเด่นชัดด้วยกิจกรรมของชุมชน แต่ความพยายามในการสืบทอดภาษาในระดับครอบครัวนั้นยังคงมีอยู่ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการสืบทอดภาษาต่อไป เนื่องจากครอบครัวถือเป็นจุดเริ่มต้นของการถ่ายทอดภาษาได้ดีที่สุดด้วยความสัมพันธ์อันใกล้ชิดของคนในครอบครัว จึงสามารถสร้างบรรทัดฐานในการใช้ภาษาไทยวนและแพร่หลายกลายเป็นบรรทัดฐานของชุมชนได้

5. ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยวน

ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยวนครั้งนี้เป็นข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนโดยผ่านการตอบแบบสอบถามข้อที่ถามว่า “ท่านคิดว่าควรทำอย่างไรเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภาษาไทยวนไปสู่ชนรุ่นหลัง” ผลการตอบแบบสอบถามพบข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และสืบทอดภาษาที่สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 การปลูกฝังของคนในครอบครัว ต้องการคนในครอบครัวปลูกฝังค่านิยมในการใช้ภาษาไทยวน เนื่องจากความใกล้ชิดของบุคคลในครอบครัวจะสามารถสร้างวัฒนธรรมหรือพฤติกรรมการใช้ภาษาร่วมกันได้ง่ายที่สุด คนรุ่นลูกหลานก็จะมีโอกาสในการซึมซับภาษาไทยวนจากพ่อแม่ได้ดีที่สุด ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ภาษาด้วยกระบวนการทางธรรมชาติ

5.2 การฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรม ต้องมีการฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทยวน เนื่องจากประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมส่วนใหญ่ถูกกลืนเลื่อนไปแทบทั้งสิ้นจึงทำให้ขาดเครื่องมือในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และขาดเครื่องมือในการเชิดชูถึงเอกลักษณ์ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยวน ที่จะปลูกฝังไปสู่ชนรุ่นหลัง

5.3 การฟื้นฟูตัวภาษา ด้วยการจัดสร้างตำราหรือเอกสารที่เป็นภาษาไทยวน เนื่องจากปัจจุบันภาษาไทยวนในพื้นที่วิจัยไม่มีภาษาเขียน มีเพียงภาษาพูดเท่านั้น จึงเป็นเรื่องเสี่ยงที่ภาษา

จะเกิดการสูญหายได้เมื่อไม่มีผู้พูดภาษา เนื่องจากไม่มีตัวภาษาไว้ให้ศึกษาในภายหลัง ดังนั้น หากต้องการอนุรักษ์ภาษาไทยชนให้คงอยู่ กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งจึงเห็นควรที่จะรวบรวมคำศัพท์ภาษาไทยชนของชุมชนเก็บไว้ แล้วถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ที่สามารถศึกษาเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

5.4 การสร้างบทเพลงพื้นบ้านภาษาไทยชน เนื่องจากบทเพลงเป็นสิ่งที่ง่ายต่อการจดจำ หากสร้างเพลงที่มีเนื้อหา ถ้อยคำและสำเนียงภาษาไทยชนปรากฏอยู่ก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดเรื่องราวและภาษาของชาวไทยชนได้

5.5 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือส่วนราชการ ผู้นำชุมชนหรือส่วนราชการ ควรเข้ามาดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในการสร้างกิจกรรมหรือแนวทางในการสืบสานภาษาไทยชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาก่อนที่จะล่าช้าเกินไป

ข้อเสนอแนะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งหวังและความต้องการของคนในชุมชนที่มีต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของตน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์หากสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริงได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องแนวทางการใช้ภาษา ทักษะคิด และการใช้คำศัพท์ไทยชนของชุมชนไทยชนบ้านซำใหญ่ ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนตามปัจจัยเพศและช่วงอายุ ศึกษาทักษะคิดของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนมีต่อภาษาของตนตามปัจจัยเพศและช่วงอายุ และสำรวจการใช้คำศัพท์ไทยชนกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชน

ในกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนบ้านซำใหญ่ ต.รางบัว อ.จอมบึง จ.ราชบุรี เป็นชุมชนตัวอย่างในการศึกษา เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีการใช้ภาษาไทยชนอย่างหนาแน่น โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน คัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนด แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ช่วงอายุ คือ ช่วงอายุที่ 1 มีอายุระหว่าง 55-70 ปี เป็นตัวแทนของชาวไทยชนวัยชรา ช่วงอายุที่ 2 มีอายุระหว่าง 35-50 ปี เป็นตัวแทนของชาวไทยชนวัยผู้ใหญ่ และช่วงอายุที่ 3 มีอายุระหว่าง 15-30 ปี เป็นตัวแทนของชาวไทยชนวัยรุ่น การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกับการสังเกตการณ์ในชุมชน เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เพื่อรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. แนวทางการใช้ภาษา

การศึกษาแนวทางการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนมีความมุ่งหมายเพื่อทราบสภาพการณ์การใช้ภาษา และปริมาณความหนาแน่นของการใช้ภาษา ในการที่จะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของภาษาไทยชนในปัจจุบัน ผลการวิจัยในส่วนนี้สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกัน ในแนววงครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารมากที่สุดร้อยละ 74.1 และ 75.3 ตามลำดับ ในแนววงชุมชน กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงใช้ภาษาไทยชนมากที่สุดร้อยละ 63.6 และ 64.0 ตามลำดับ ในแนววงประเพณีและวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารมากที่สุดร้อยละ 50.7 และ 46.7 ตามลำดับ และในแนววงราชการและ

สาธารณะ กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงใช้ภาษาไทยในการสื่อสารมากที่สุดร้อยละ 81.4 และ 87.3 ตามลำดับ การใช้ภาษาตามปัจจัยเพศมีข้อสังเกตคือ ปริมาณการใช้ภาษาไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามเพศของผู้ใช้ภาษา แต่จะเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการใช้ภาษา ซึ่งแนวทางการใช้ภาษาที่มีลักษณะที่เป็นทางการหรือไม่สนิทสนมคุ้นเคยจะมีปริมาณการใช้ภาษาไทยชนที่ลดลง

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาโดยใช้ช่วงอายุเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนพบว่า ในแวดวงครอบครัว ภาษาไทยชนเป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการสื่อสารมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่าง ช่วงอายุ 55-70 ปี ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารในที่สุดร้อยละ 96.6 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.1 และกลุ่มตัวอย่างที่ช่วงอายุ 15-30 ปี มีปริมาณการใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 45.0 เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาตามช่วงอายุจะเห็นว่า ปริมาณการใช้ภาษาไทยชนลดลงไปตามช่วงอายุ กล่าวคือ คนรุ่นอายุน้อยจะเริ่มพูดภาษาไทยชนน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับคนรุ่นอายุมาก

ในแวดวงชุมชน ภาษาไทยชนเป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการสื่อสารมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.5 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.8 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.9 เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาไทยชนโดยใช้ปัจจัยช่วงอายุเป็นเกณฑ์จะพบว่า ปริมาณการใช้ภาษาไทยชนในแวดวงชุมชนจะลดลงไปตามช่วงอายุ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุมีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาไทยชนลดน้อยลง

ในแวดวงประเพณีและวัฒนธรรม ภาษาไทยเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการสื่อสารในแวดวงภาษานี้มากขึ้น ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี ใช้ภาษาไทยชนในการสื่อสารในแวดวงภาษานี้มากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.4 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชนร่วมกันมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 55.6 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยชนร่วมกันมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.8 ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในแวดวงภาษาที่มีลักษณะกึ่งทางการเช่นนี้ กลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุน้อยจะเริ่มใช้สองภาษาในการสื่อสารมากกว่ากลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุมาก

ในแวดวงราชการและสาธารณะ ภาษาไทยเป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการสื่อสารมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารร้อยละ 54.2 กลุ่มตัวอย่าง

ช่วงอายุ 35-50 ปี ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารร้อยละ 92.1 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารร้อยละ 93.3 ปริมาณการใช้ภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยจะถูกใช้มากขึ้นในกลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุน้อย จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบาทของภาษาไทยในกลุ่มคนรุ่นอายุน้อยในแวดวงภาษานี้มีมากกว่ากลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุมาก

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้ภาษาโดยใช้แวดวงภาษาเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบจะพบว่า ในแวดวงภาษาที่มีความเป็นพื้นบ้านและความเป็นกันเองซึ่งได้แก่ แวดวงครอบครัว และแวดวงชุมชนภาษาไทยจะเป็นภาษาที่มีบทบาทและความสำคัญมากที่สุด ในฐานะที่เป็นภาษาหลักของครอบครัวและชุมชน เนื่องจากพบปริมาณการใช้ภาษาสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทย ส่วนในแวดวงภาษาที่มีลักษณะกึ่งทางการ หรือมีความหลากหลายทางภาษามากขึ้นซึ่งได้แก่ แวดวงประเพณีและวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างจะใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทยวนในการสื่อสารร่วมกัน บทบาทของภาษาไทยวนและภาษาไทยจึงมีความสำคัญไม่แตกต่างกันมากในแวดวงภาษานี้ ในขณะที่แวดวงราชการและสาธารณะ ซึ่งมีลักษณะความเป็นทางการ และความไม่สนิทสนมคุ้นเคยมากที่สุด ภาษาไทยจึงเป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด บทบาทและความสำคัญของภาษาไทยจึงมีอยู่มากในแวดวงภาษานี้ ในฐานะที่เป็นภาษากลางในการสื่อสาร

จากการศึกษาแวดวงการใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนจึงสะท้อนให้เห็นสถานการณ์การใช้ภาษาไทยวนว่า ภาษาไทยวนนั้นยังเป็นภาษาที่มีบทบาทและความสำคัญต่อชาวไทยวนมากกว่าภาษาไทย ชาวไทยวนยังคงใช้ภาษาไทยวนในการสื่อสารของครอบครัวและชุมชนอย่างหนาแน่น แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่ภาษาไทยวนมีปริมาณการใช้ที่เริ่มลดลงในชาวไทยวนรุ่นอายุน้อยอาจส่งผลกระทบต่อบทบาทและความสำคัญของภาษาไทยวนให้ลดน้อยลงได้ในอนาคต

2. ทักษะติดต่อภาษา

การศึกษาทักษะติดต่อภาษามีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบถึงความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนที่มีต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเองในการที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง การยอมรับการเปลี่ยนแปลงของภาษา การตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของภาษา การเชิดชูความเป็นภาษาและชาติพันธุ์ และความมุ่งมั่นในการอนุรักษ์สืบทอดภาษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยวนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อภาษาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาไทยวนอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.2 ซึ่งหมายถึงมีทัศนคติที่ดี

ต่อภาษา ส่วนทัศนคติเชิงลบมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.7-3.8 ซึ่งหมายถึงมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาเช่นเดียวกัน

ทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่าง 3 ช่วงอายุ พบว่าในทัศนคติเชิงบวกกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่ระดับ 4.3 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่ระดับ 4.3 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่ระดับ 4.0 เมื่อแปลผลทัศนคติแล้วหมายถึง กลุ่มตัวอย่างทั้งสามช่วงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเอง ในส่วนของทัศนคติเชิงลบต่อภาษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่ระดับ 3.8 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่ระดับ 3.8 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่ระดับ 3.6 เมื่อแปลผลทัศนคติแล้วหมายถึง กลุ่มตัวอย่างทั้งสามช่วงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเองเช่นเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาระหว่างทัศนคติเชิงบวกและทัศนคติเชิงลบพบว่า ทัศนคติในเชิงบวกมีค่าสูงกว่าทัศนคติเชิงลบ ดังนั้น หากพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติเป็นรายชื่อที่มีค่าทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางทำให้ผู้วิจัยพบว่า แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนจะมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเอง แต่ชาวไทยชนเองก็ได้ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับภาษาไทยชนและยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้ เนื่องจากชาวไทยชนมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อการอยู่รอด แต่อย่างไรก็ตาม ผลของทัศนคติยังได้สะท้อนให้เห็นในอีกแง่มุมหนึ่งว่า การยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและภาษายังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทยชน การตระหนักรู้ถึงการเชิดชูเอกลักษณ์ของภาษาและชาติพันธุ์ และการตระหนักรู้ถึงความจำเป็นในการสืบทอดภาษาแก่ชนรุ่นหลัง ทัศนคติเช่นนี้จึงอาจช่วยชะลอการเปลี่ยนแปลงทางภาษาให้ช้าลงได้

3. การใช้คำศัพท์ไทยชน

การศึกษาการใช้คำศัพท์ไทยชนของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชน เป็นการศึกษาอัตราการใช้คำศัพท์และปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของอัตราการใช้คำศัพท์และความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนว่ามีสถานการณ์เช่นใด ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเพศหญิงและเพศชายมีอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนที่ไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่มีอัตราการใช้คำศัพท์อยู่ในระดับสูงที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.6-81.2

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชน โดยใช้ปัจจัยช่วงอายุเป็นเกณฑ์จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนช่วงอายุ 55-70 ปี มีอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับสูงที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 100.0 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี มีอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับสูงที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.7-100.0 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี มีอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนอยู่ในระดับกลางที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.3-56.7 ดังนั้น อัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนจึงมีแนวโน้มลดน้อยลงไปตามช่วงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนรุ่นอายุน้อยมีอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนที่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุมาก

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการรู้คำศัพท์ภาษาไทยชนระหว่างการแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทย และการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถแปลภาษาไทยชนเป็นภาษาไทยได้ถูกต้องมากกว่าการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน โดยอัตราความถูกต้องของการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชนนั้นอยู่ในระดับความถูกต้องสูงที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.4 ในขณะที่อัตราความถูกต้องของการแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยชนอยู่ในระดับความถูกต้องสูงที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.5 อัตราความถูกต้องนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนสามารถอธิบายภาษาไทยชนเป็นภาษาไทยได้ดีกว่าการอธิบายภาษาไทยเป็นภาษาไทยชน ซึ่งในแง่ของการสื่อสารอาจมองได้ว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าใจคำศัพท์ภาษาไทยชนได้มากกว่าการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชน ซึ่งสะท้อนได้จากวิธีการเก็บข้อมูลการใช้คำศัพท์ที่ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาในสองลักษณะคือ พูดคำศัพท์ภาษาไทยชนให้กลุ่มตัวอย่างฟังและกลุ่มตัวอย่างแปลเป็นภาษาไทยเสมือนเป็นการทดสอบความเข้าใจคำศัพท์ผ่านการได้ยิน อีกลักษณะหนึ่งคือ พูดคำศัพท์ภาษาไทยแล้วให้กลุ่มตัวอย่างแปลเป็นภาษาไทยชนเสมือนเป็นการทดสอบการดึงคำศัพท์ภายในคลังศัพท์ของกลุ่มตัวอย่างออกมาใช้ ซึ่งทั้งสองลักษณะนี้ถือเป็นการแสดงถึงความสามารถในการใช้ภาษาอย่างหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างได้

ปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชน ผลการศึกษาพบว่า คำศัพท์ภาษาไทยชนที่กลุ่มตัวอย่างรู้และใช้ในชีวิตประจำวันร้อยละ 97.0 ยังคงถูกใช้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี ร้อยละ 88.3 ถูกใช้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี และร้อยละ 61.3 ถูกใช้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี ปริมาณดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนนั้นลดลงไปตามช่วงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุน้อยมีแนวโน้มใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนลดน้อยลง ส่วนปริมาณของคำศัพท์ภาษาไทยชนที่กลุ่มตัวอย่างไม่รู้และไม่ใช้ในชีวิตประจำวันร้อยละ 3.0 อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี ร้อยละ 11.8 อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี และร้อยละ 38.8 อยู่ในกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี ดังนั้น แนวโน้มในการไม่ใช้คำศัพท์ภาษาไทยชนจึงเพิ่มมากขึ้นใน

กลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุน้อย อนึ่ง การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า คำศัพท์ภาษาไทยชนร้อยละ 3.2 มีผู้พูดภาษาที่รู้คำดังกล่าว แต่ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสาเหตุมาจากปัจจัยทางการดำเนินชีวิตที่ทำให้ผู้พูดไม่มีโอกาสได้ใช้คำศัพท์กลุ่มดังกล่าว

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการใช้ภาษา ทักษะคิด และการใช้คำศัพท์ไทยชนของชุมชนบ้านซำใหญ่ ต.รางบัว อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ด้วยกระบวนการทางภาษาศาสตร์สังคมครั้งนี้ ให้ผลการวิจัยที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ของภาษาไทยชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. แนวทางการใช้ภาษา

ภาวะหลายภาษาที่เกิดขึ้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อบทบาทและความสำคัญของภาษาไทยชน ภาวะหลายภาษานี้เองได้ส่งผลให้เกิดหน้าที่ของภาษาขึ้นมา (Stockwell, 2007: 11-13) โดยแต่ละภาษาจะมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ เมื่อสังคมมีภาวะสองภาษา ภาษาที่มีอิทธิพลสูงที่สุด ก็จะถูกเลือกใช้มากกว่าภาษาที่มีอิทธิพลต่ำกว่า ในชุมชนบ้านซำใหญ่ ภาษาไทยชนเป็นภาษาที่มีอิทธิพลและได้รับการยกย่องจากคนในชุมชนสูงที่สุด จึงเป็นภาษาที่มีการเลือกใช้สูงที่สุด และมีบทบาทเหนือกว่าภาษาอื่นในชุมชน ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยการสร้างบรรทัดฐานของการใช้ภาษาขึ้นมา

การใช้ภาษา สำหรับชุมชนบ้านซำใหญ่ภาษาไทยชนมีฐานะเป็นภาษาถิ่นและเป็นภาษาหลักของครอบครัวและชุมชน จึงถูกเลือกใช้ในแวดวงครอบครัว แวดวงชุมชน และแวดวงประเพณีและวัฒนธรรมมาที่สุด ส่วนภาษาไทยซึ่งจัดเป็นภาษากลางและภาษาหลักของประเทศจึงถูกเลือกใช้ในแวดวงราชการและสาธารณะมากที่สุด ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548: 14-15) และ Fishman (1984) ที่กล่าวว่า การที่สังคมได้มีการสร้างบรรทัดฐานของการใช้ภาษาด้วยการแบ่งบทบาทหน้าที่ของภาษาแต่ละภาษา โดยกำหนดให้ภาษาถิ่นมักถูกใช้ในแวดวงครอบครัว ส่วนภาษามาตรฐานมักถูกใช้ในแวดวงราชการ หากบรรทัดฐานในการใช้ภาษาเปลี่ยนแปลงไป ภาษา ก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ปัจจุบันบรรทัดฐานการใช้ภาษาของชาวไทยชนในชุมชนวิจัยถือว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก โดยยังคงใช้ภาษาไทยชนในฐานะที่เป็นภาษาหลักของชุมชน และใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสารกับคนภายนอก

นอกจากนี้ ปริมาณการใช้ภาษาไทยชนที่มีความหนาแน่นสูงและมีความต่อเนื่องในแวดวงครอบครัว และแวดวงชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นแวดวงที่สำคัญต่อการธำรงภาษา ตามแนวคิดของ Edwards (1997) ได้ส่งผลให้สถานภาพของภาษาไทยชนยังคงความเข้มแข็งและธำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ลักษณะการใช้ภาษานั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงอายุ ดังผลการวิจัยที่พบว่า ภาษาไทยชนมีแนวโน้มถูกเลือกใช้น้อยลงในกลุ่มตัวอย่างรุ่นอายุน้อยลง ดังนั้น แนวโน้มที่บทบาทและความสำคัญของภาษาไทยชนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในนั้นยังคงมีอยู่ซึ่งอาจส่งผลต่อสถานภาพของภาษาไทยชนได้

2. ทักษะติดต่อภาษา

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตน และมีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ Baker (1992: 32) และปราณี กุลละวณิช และคณะ (2540 : 121-124) ที่กล่าวว่า ทักษะติดต่อภาษามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพฤติกรรมการใช้ภาษาของมนุษย์ ซึ่งทัศนคติต่อภาษาแบ่งเป็นสองลักษณะคือทัศนคติต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเอง และทัศนคติต่อภาษาและชาติพันธุ์อื่น ๆ ทัศนคติที่ดีต่อชาติพันธุ์ของตนเองจะสามารถส่งผลให้เกิดการภาคภูมิใจ ยกย่องในภาษาและชาติพันธุ์ของตนเองตามมา ดังนั้นการที่ชาวไทยชนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเองจึงช่วยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยชนเป็นจำนวนมากอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างชาวไทยชนเองก็มิได้ปฏิเสธการเข้ามาของภาษาและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทยด้วยเช่นกัน ซึ่งถือเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมเพื่อการเอาชีวิตรอด อย่างไรก็ตาม แม้ชาวไทยชนส่วนใหญ่จะมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตน แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งยังคงมีพฤติกรรมที่พูดภาษาไทยชนน้อยลงหรือไม่พูดภาษาไทยชน แต่หันไปพูดภาษาไทยแทน พฤติกรรมดังกล่าวอธิบายได้ว่า คนกลุ่มนี้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการดำรงชีวิต เนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ศึกษาเล่าเรียน หรือโยกย้ายถิ่นฐานตามคู่สมรสไปอาศัยอยู่ต่างถิ่นเป็นระยะเวลานาน จึงทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับภาษาไทยชนลดลงและขาดความต่อเนื่องในการใช้ภาษาไทยชน นอกจากนี้ยังคิดพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยมากขึ้น พฤติกรรมการใช้ภาษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2551) ที่ศึกษาทัศนคติต่อภาษาและความสามารถในการใช้ภาษาของคนไทยที่พูดภาษามลายูถิ่นของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพบว่า แม้ชาวไทยมุสลิมจะมีความต้องการในการใช้ภาษาของตนเองเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ในชีวิตประจำวันพวกเขาเหล่านั้นมีความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น ดังนั้นทัศนคติในการเอาชีวิตรอดจึงทำให้คนเหล่านี้ต้องปรับตัวไปใช้ภาษาไทยมาตรฐานเพิ่มขึ้น

3. การใช้คำศัพท์ภาษาไทยวน

จากผลการศึกษาอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนและปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนสามารถอภิปรายผลได้ว่า อัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนและอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับช่วงระยะเวลาและปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2550: 26-27) ซึ่งกล่าวว่า การใช้ภาษาของคนต่างวัยจะมีลักษณะที่แตกต่างกันเนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมของคนต่างวัยนั้นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการใช้ภาษาของคนในชุมชนจะพบว่า คนวัยชรามีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพื้นบ้าน ประกอบอาชีพด้วยการพึ่งพาอาศัยทรัพยากรของชุมชน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยวนด้วยกันยังคงเป็นไปอย่างแนบแน่น การสื่อสารของคนชาติพันธุ์และวัยเดียวกันซึ่งสามารถเข้าใจกันได้ดีด้วยภาษาไทยวน ด้วยการที่ตัวอย่างเป็นคนสูงอายุ ลักษณะดั้งเดิมของภาษาอันได้แก่ คำศัพท์และสำเนียงของภาษาจึงยังคงมีอยู่มาก ดังนั้น อัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวน และปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนของคนกลุ่มนี้จึงอยู่ในระดับสูง

ส่วนชาวไทยวนวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นวัยที่อยู่กึ่งกลางของการเปลี่ยนแปลง เป็นวัยที่เริ่มมีวิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากคนวัยชรา แม้ว่าจะไม่แตกต่างอย่างสิ้นเชิง แต่การที่คนวัยนี้ต้องคิดต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากร แหล่งงาน และบุคคลภายนอก เพิ่มมากขึ้น การสัมผัสเรียนรู้ภาษาไทยจึงมีมากขึ้นเช่นเดียวกัน จึงพบพฤติกรรมการใช้สองภาษาในคนกลุ่มนี้เป็นจำนวนมาก เมื่อพฤติกรรมการใช้สองภาษาของคนวัยผู้ใหญ่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โอกาสในการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนบางคำจึงเริ่มลดน้อยลงด้วยการถูกแทนที่ด้วยคำศัพท์ภาษาไทย ดังนั้น อัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนของคนวัยผู้ใหญ่จึงลดลงไปด้วยเช่นกัน

ชาวไทยวนวัยรุ่น จัดเป็นวัยที่ก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากที่สุด วิถีชีวิตส่วนใหญ่ผูกพันอยู่กับสังคมสมัยใหม่ที่มีผู้พูดภาษาไทยจำนวนมาก การอยู่ท่ามกลางผู้พูดภาษาไทยจึงเสมือนเป็นเครื่องปิดกั้นให้ออกาสของการพูดภาษาไทยวนนั้นลดน้อยลงไป เมื่อผู้พูดไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาจะส่งผลให้ความสามารถและอัตราการใช้คำศัพท์ของภาษาลดน้อยลงไปด้วย นอกจากนี้ คำศัพท์ที่ไม่ได้ใช้เหล่านั้นจะถูกแทนที่ด้วยคำศัพท์ภาษาไทยจนในที่สุด การถ่ายทอดคำศัพท์สู่คนไทยวนด้วยกันในรุ่นต่อไปก็จะน้อยลงไปด้วยตามลำดับ

ดังนั้น ความสัมพันธ์ของช่วงเวลาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พฤติกรรมการใช้ภาษาของคนไทยวนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ยากต่อการควบคุม อย่างไรก็ตาม การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพของการวิจัยก็ได้บ่งชี้ให้เห็นว่า ชาวไทยวน

ยังคงเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาของตน ยังคงมีความพยายามในการถ่ายทอดภาษาสู่ลูกหลานภายในครอบครัว และยังคงมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา หากถึงเวลาที่ชุมชนเห็นสมควร การศึกษาครั้งนี้ ไม่ได้บ่งชี้ว่าชุมชนชาวไทยยวนแห่งนี้จะเกิดการเปลี่ยนภาษา แต่บ่งชี้ให้ได้ตระหนักรู้ถึงสถานการณ์ของภาษาไทยยวนในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยยวนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนภาษาไทยยวนแห่งนี้ควรได้รับการดูแลและวางแผนนโยบายภาษาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติสำหรับการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยยวนอย่างเป็นรูปธรรม หากปล่อยให้สถานภาพของภาษาไทยยวนเปลี่ยนไปมากกว่านี้อาจส่งผลให้การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาเป็นไปได้ยากลำบากขึ้น
2. ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับภาษาไทยยวนในชุมชนแห่งนี้ ควรศึกษาด้านการใช้คำศัพท์ภาษาไทยยวนอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวภาษาไทยยวนที่แท้จริง อันจะเป็นแนวทางในการศึกษารวบรวมคำศัพท์ภาษาไทยยวนต่อไปได้
3. การศึกษาด้านการธำรงภาษาของภาษาไทยยวนครั้งต่อไปอาจเพิ่มขอบเขตของการศึกษาให้กว้างมากขึ้น เช่น ศึกษาเปรียบเทียบการธำรงภาษาของภาษาไทยยวนในเขตเมืองกับชนบทหรือชุมชนภาษาไทยยวนอื่น ๆ รวมถึงอาจมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะหลายภาษา การสลับภาษา อย่างละเอียดมากขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กัลยา ดิงศพัทธ์, ม.ร.ว. 2525. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3. กรุงเทพมหานคร:
หจก. ป.สัมพันธ์พาณิชย์.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. 2552. ระเบียบวิธีวิจัย. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ครองช้าง.
- จรัลวิไล จรูญโรจน์. 2555. **Research Techniques in Linguistics**. 2nd ed. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทิพัฒน์ เพ็งแดง. 2550. การปนของภาษาในภาษาไทยยวนบ้านวังห้ว ตำบลวังห้ว อำเภอดะพวนหิน จังหวัดพิจิตร: กรณีศึกษาคำศัพท์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2547. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- ประพนธ์ จันทวิเทศ. 2532. ภาษาหลายภาษาในบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง
อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิช และคณะ. 2540. ภาษาทัศน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พัชรา อัมพวานนท์. 2551. การอ้างภาษาและการเปลี่ยนภาษาของคนในชุมชนมอญ
กรณีศึกษาชุมชนบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล. 2554. การเลือกภาษาและการสร้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบาง
 ชนหมาก จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์,
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยูทาเกะ โทมิโอกะ. 2552. ทักษะติดต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน.
 วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2553. พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์).
 กรุงเทพมหานคร: บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).

รุ่งนภา เกียรติถาวร. 2541. การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยยวน 4 จังหวัดใน
 ภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิริพร มณีชูเกตุ. 2550. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการภาษาไทยถิ่นเหนือพลัดถิ่นของ
 ครอบครัวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก: การเปลี่ยนแปลงภาษากับการสร้างภาษา.
 พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สงวน โชติสุขรัตน์. 2512. ไทยยวน-คนเมือง. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ. 2554. การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติ
 พันธุ์ของชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและ
 วัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สราวุฒิ ไกรเสม. 2552. การสร้างภาษาและการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักละโว้ยใน
 ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. 2545. รายงานการวิจัยแผนที่ภาษาศาสตร์จังหวัดราชบุรี. ภาควิชา
 ภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. 2551. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการภาษามลายู
ท้องถิ่นในประเทศไทย: การศึกษาสถานการณ์ทางภาษาการพัฒนาและการวางแผนการใช้
ภาษาเพื่อการศึกษาและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
(ระยะที่ 1). นครปฐม: ศูนย์การศึกษาและสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.

เสนห์ ขาวขมิน. 2531. ภาษาไทยยวนที่ ตำบลท่าช้าง อำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2532. คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2541. ภาษาศาสตร์สังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

_____. 2548. ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2550. ภาษาศาสตร์สังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

_____. (ผู้เสนอผลงานวิจัยแบบปากเปล่า). 2551. ทักษะคิดของคนลาวต่อภาษาลาวและ
ภาษาไทย: การศึกษาด้วยกลวิธีการพรางเสียงคู่ (การบรรยายพิเศษ). ความหลากหลาย
ทางภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ. 5 กันยายน 2551. อ้างถึงใน
ยุทธกะ โทมิโอกะ. 2552. ทักษะคิดต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุ
ต่างกัน. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว. 2552. ลักษณะที่ตั้ง (Online).
www.rangbua.go.th/default.php, March 25, 2014.

Bayley, R. 2007. **Sociolinguistics Variation**. New York: Cambridge University Press.

Baker, C. 1992. **Attitudes and Language**. Philadelphia: Multilingual Matters.

Chakshuraksha, N. 2003. **Language Maintenance and Shift in Displaced Tai Language: Case Study of Black Tai at Nongkhe Village, Thailand**. Doctor of Philosophy Thesis in Linguistics, Mahidol University.

Chanyam, N. 2002. **A Study of Language Attitude Toward Thai Dialects and Their Speaker: Case Study of Four Campuses of Rajamangala Institute of Technology**. Master of Arts thesis in Linguistics, Mahidol University.

Chanmekha, S. 2003. **The Hidden Language: A Case Study of Kasong Language Attitudes, Uses and Abilities in Three Villages in Trang Province, Thailand**. Master of Arts Thesis in Linguistics, Mahidol University.

Edwards, J. 1997. **Language minorities and language maintenance**. In W. Grabe (ED). *Annual Review of Applied Linguistics* (pp. 38-40) New York: University Press.

Fasold, R. W. 1984. **The Sociolinguistics of Society**. New York: Basil Blackwell Inc.

Fasold, R. W. and J. Conner-Linton. 2006. **An Introduction to Language and Linguistics**. New York: Cambridge University Press.

Fishman, J. A. 1970. **Sociolinguistics: A Brief Introduction**. Massachusetts: Newbury House Publishers.

_____. 1984. **The Sociolinguistic of society**. Oxford, UK: Blackwell Publishers.

Fishman, J. A., H. Nancy, and M. Putz. 2006. **Language Loyalty, Language Planning and Language Revitalization.** Toronto: Multilingual Matters Ltd.

Holmes, J. 1992. **An Introduction to Sociolinguistics.** New York: Longman Publishing.

Labov, W. n.d. **The Design of A Sociolinguistics.** n.p.

_____. 1972. **Sociolinguistic Patterns.** Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Lawanlertsakul, B. 2010. **A Social Network Study of Language Maintenance and Shift of Chao-Thai in Thungyao Sub-district, Palian District, Trang Province.** Master of Arts Thesis in Linguistics, Mahidol University.

Llamas, C., L. Mullany, and P. Stockwell. 2007. **The Routledge Companion to Sociolinguistics.** New York: Routledge.

Malim, T. and A. Birch. 1998. **Introductory Psychology.** London: Macmillan Press, Ltd.

Nookua, S. 1991. **Thai Muslims' Language Attitudes in Ban Surao Tambon Taling Chan Chana District Songkhla Province.** Master of Art Thesis in Linguistics, Mahidol University.

Osgood, C. E., G. J. Suci, and P. H. Thannenbaum. 1957. **The Measurement of Meaning.** Urbanna, IL: University of Illinois Press.

Phromthong, S. 1996. **The relationship Between Language Use and Language Attitude in Kuy Community in Uthumphornphisai, Srisaket.** Master of Arts Thesis in Linguistics, Mahidol University.

- Pauwels, A. 2004. **The Handbook of Applied Linguistics: Chapter 29 Language Maintenance.** Blackwell Publishing, Ltd.
- Shuy, R. W. and R. W. Fasold. 1973. **Language Attitudes: Current Trends and Prospects.** Washington, D.C. : Georgetown University Press.
- Saraporn, W. 1988. **An Analysis of Lexical Change Among Three Generations in Thai Yuan Dialects of Tambol Donrae and Kubua Amphur Muang Ratchaburi.** Master of Arts Thesis in Thai, Silpakorn University.
- Smalley, W. A. 1988. **Multilingualism in The North Khmer Population of Thailand.** อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2548. ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____.1994. **Linguistic diversity and national unity: language ecology in Thailand.** Chicago: University of Chicago Press.
- Stockwell, P. 2007. **Sociolinguistics: a resource book for student.** 2nd ed. New York: Routledge.
- Suwanawat, M. 2003. **Language Use and Language Attitude of Plang Ethnic Group in Ban Huay Nam Khun, Chiang-RaiPrvince.** Master of Art Thesis in Lingsuistics, Mahidol University.
- Thawornpat, M. 2006. **Gong: An endangered Language of Thailand.** Doctor of Philosophy Thesis in Linguistics, Mahidol University.
- Trudgill, P. 1974. **Sociolinguistics: An Introduction.** England: Penguin Book.

Wardhaugh, R. 2006. **An introduction to Sociolinguistics**. 5th ed. New York: Basil Blackwell Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถามข้อมูลการใช้ภาษา

เรื่อง ภาวะหลายภาษากับการธำรงภาษาในภาษาไทยชนบ้านชฎใหญ่

ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อทราบสถานะการใช้ภาษาไทยชนในปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยชนได้ในอนาคต ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุดโดยข้อมูลดังกล่าวจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อผู้ให้ข้อมูล

กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ที่กำหนดให้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและภาวะหลายภาษา

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ 15-30 ปี ☐ 35-50 ปี ☐ 55-70 ปี
3. ระดับการศึกษา
☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา ☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษา ☐ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
☐ อื่นๆ .....
4. อาชีพ
☐ เกษตรกร ☐ รับราชการ ☐ ธุรกิจส่วนตัว
☐ ค้าขาย ☐ พนักงานบริษัท ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. ชาติพันธุ์ของบิดา
☐ ไทยชน ☐ ไทย ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
6. ชาติพันธุ์ของมารดา
☐ ไทยชน ☐ ไทย ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
7. ภาษาแรกที่ท่านพูดได้คือ
☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาไทยชน ☐ ภาษาลาว
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
8. ท่านสามารถพูดภาษาใดได้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาไทยชน ☐ ภาษาลาว
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

9. ท่านใช้ภาษาใดมากที่สุดในชีวิตประจำวัน

- ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาไทยขวน ☐ ภาษาลาว
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษา

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงมากที่สุด

ท่านใช้ภาษาใดในการสนทนาตามแวดวงการใช้ภาษาและสถานการณ์ดังต่อไปนี้

แวดวงการใช้ภาษา	ท่านใช้ภาษาใด	ภาษาที่ใช้				
		ไทย	ไทย ขวน	ทั้งสอง ภาษา	อื่นๆ (ระบุ)	N/A
แวดวงครอบครัว	เมื่อพูดกับปู่ย่าตายาย					
	เมื่อพูดคุยกับพ่อแม่					
	เมื่อพูดกับพี่น้องในครอบครัว					
	เมื่อพูดกับลูกหลาน					
แวดวงชุมชน	เมื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านภายในหมู่บ้าน					
	เมื่อพูดคุยระหว่างทำงานในไร่นา/ชุมชน					
	เมื่อพูดคุยในการประชุมในหมู่บ้าน					
	เมื่อพูดคุยระหว่างซื้อขายสินค้ากันในหมู่บ้าน					
แวดวงประเพณี และวัฒนธรรม	เมื่อพูดคุยกันในงานประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน					
	เมื่ออยู่ในงานพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ในวัด					
	เมื่ออยู่ในงานประเพณีส่วนใหญ่ท่านพูดภาษาใด					
แวดวงราชการ และสาธารณะ	เมื่อท่านติดต่อหน่วยงานราชการ					
	เมื่ออยู่ในโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย					
	เมื่อพูดคุยกันขณะอยู่ต่างถิ่น หรือนอกชุมชน					
	เมื่อพูดคุยกับคนแปลกหน้า					

ส่วนที่ 3 ทศนคติต่อภาษา

ลำดับ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	การพูดภาษาไทยจนช่วยให้ฉันเข้าใจความหมายได้ง่าย และชัดเจนกว่า					
2	คนยวนควรพูดภาษาไทยจนให้มากที่สุดในทุก ๆ ที่และทุกโอกาส					
3	ภาษาไทยยวนนั้นมีคุณค่า และควรค่าแก่การอนุรักษ์					
4	การพูดภาษาไทยยวนเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ และความเป็นตัวตนของชาวไทยยวน					
5	การพูดภาษาไทยยวนเป็นการสืบทอดภาษา					
6	คำและสำเนียงภาษาไทยยวนมีความไพเราะ น่าฟัง					
7	ภาษาไทยยวนต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม					
8	ฉันรู้สึกภูมิใจเมื่อฉันพูดภาษาไทยยวน					
9	ลูกหลานชาวไทยยวนควรพูดภาษาไทยยวนได้					
10	ไม่ใช่เรื่องดีที่ภาษาไทยจะเข้ามาแทนที่ภาษายวน					
11	ควรมีการสอนภาษาไทยยวนให้กับลูกหลาน					
12	การที่ฉันพูดภาษาไทยยวนไม่ได้หมายความว่าฉันเป็นคนบ้านนอก ล้าหลัง					

ลำดับ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
13	ภาษาไทยชนเป็นภาษาที่เรียนรู้และเข้าใจยาก					
14	หากพูดภาษาไทยชนจะทำให้เราถูกมองว่าแปลกแยกไปจากสังคม					
15	หากภาษาไทยชนสูญหายไปก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชาวไทยชน					
16	การพูดภาษาชนไม่ใช่สิ่งที่แสดงว่าเราเป็นคนไทยชน					
17	หากฉันไม่พูดภาษาไทยชนสักคนก็คงไม่เป็นอะไรเพราะถึงอย่างไรก็ยังมีคนอื่นที่ยังคงพูดอยู่					
18	คนที่พูดภาษาไทยชนเป็นคนหัวโบราณไม่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม					
19	ภาษาไทยชนเป็นภาษาที่ไม่ค่อยมีความสุภาพ ไพเราะเท่าที่ควร					
20	ฉันรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาไทยชนกับคนอื่น					
21	ลูกหลานชาวไทยชนควรพูดภาษาไทยให้มากขึ้น					
22	ถือเป็นเรื่องดีที่คนไทยชนรู้จักปรับตัวไปใช้ภาษาไทยแทนภาษาไทยชนมากขึ้น					
23	ควรสอนภาษาไทยให้กับลูกหลานมากกว่าภาษาไทยชน					
24	การพูดภาษาไทยทำให้ฉันดูเป็นคนเมืองที่ทันสมัย เป็นที่ยอมรับมากกว่าพูดภาษาไทยชน					

ส่วนที่ 4 ความสามารถในการใช้ภาษา

จงบอกความหมายของคำศัพท์ต่อไปนี้เป็นภาษาไทยและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “พูด” หรือ “ไม่พูด” ตามความเป็นจริง

ลำดับที่	ภาษาไทยยวน	ภาษาไทย	ท่านพูดคำดังกล่าวในชีวิตประจำวันหรือไม่	
			พูด	ไม่พูด
1	อ้าย			
2	เอื้อย			
3	ลูกบ่าว			
4	ลูกไป๋			
5	ป็นาง			
6	หม่อน			
7	ตุ้			
8	หนาน			
9	ผักหละ			
10	มะแตง, แตงจีไก่อ			
11	มะเต้า			
12	ผักแคบ			
13	งัว			
14	ไม้นำ			
15	ขนัค			
16	มะฮ้อย			
17	มะแก้ว, ก้วยแก้ว			
18	น้ำแก้ว			
19	มะแฟว้ง			
20	จ๊กไค			
21	มะตัน			
22	ก้วยแกง			
23	เจียว			
24	ฮูตัง			
25	จีแฮ้			
26	แหว			
27	จีปอะ			
28	วันพูก			

ลำดับที่	ภาษาไทยยวน	ภาษาไทย	ท่านพูดคำดังกล่าวในชีวิตประจำวันหรือไม่	
			พูด	ไม่พูด
29	วันฮือ			
30	วันนึ่ง			
31	วันวา			
32	หมาว้อ			
33	จักกิม			
34	ตักได๋, ตักได๋			
35	จักเข็บ, อ้ายเข็บ			
36	หมิ่น			
37	แลน			
38	ป้าก่อ			
39	ป้าสะเค็ด			
40	ป้าเอี่ยน			

จงบอกความหมายของคำศัพท์ต่อไปนี้เป็นภาษาไทยยวนและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “พูด” หรือ “ไม่พูด” ตามความเป็นจริง

ลำดับที่	ภาษาไทย	ภาษาไทยยวน	ท่านพูดคำดังกล่าวในชีวิตประจำวันหรือไม่	
			พูด	ไม่พูด
1	มดแดง			
2	แมลงปอ			
3	ลูก (เช่น มะนาว 1 ลูก)			
4	แมลงหวี่			
5	กะลา			
6	ตะกร้า			
7	ร่มกันฝน			
8	กระป๋องดักน้ำ			
9	ไม้กวาด			
10	ฟืน			
11	ฟาง			
12	จักรยาน			
13	คราด			
14	เสื่อ			
15	มุ้ง			

ลำดับที่	ภาษาไทย	ภาษาไทยยวน	ท่านพูดคำดังกล่าวในชีวิตประจำวันหรือไม่	
			พูด	ไม่พูด
16	กระต่ายขูดมะพร้าว			
17	ผ้าขาวม้า			
18	ผ้าถุง			
19	ทำงาน			
20	ขอดเกล็ดปลา			
21	คลุก (เช่น คลุกข้าว)			
22	บ่ม (เช่น บ่มมะม่วง)			
23	สับ (เช่น สับหมู)			
24	ลั้บมีด			
25	รีบ			
26	โกรธ			
27	เกลียด			
28	เย็บผ้า			
29	สอย (เช่น สอยมะม่วง)			
30	ถอน (ถอนหญ้า)			
31	ชด (เช่น ชดน้ำแกง)			
32	อร้อย			
33	เดิน			
34	วิ่ง			
35	ลืมตา			
36	แลบลิ้น			
37	โกหก			
38	พูด			
39	ขี้เกียจ			
40	ชน			

ข้อมูลเพิ่มเติม

ท่านรู้สึกอย่างไรที่ชาวไทยยวนเริ่มพูดภาษายวนน้อยลง

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุให้ชาวไทยชนชั้นไปพูดภาษาไทยมากขึ้น

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยชน

.....

.....

.....

ที่ผ่านมารอบครัวหรือชุมชนมีความพยายามในการอนุรักษ์สืบทอดภาษาชนบ้างหรือไม่
อย่างไร

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าควรทำอย่างไรเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภาษาไทยชนไปสู่ชนรุ่นหลัง

.....

.....

.....

สรุปค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Statistics

N of Cases	N of Items	Cronbach's Alpha
30.0	119	.8933

หมายเหตุ ค่าความเชื่อมั่น อ้างอิง เกียรติสุตา ศรีสุข (2552: 144) แปลผลได้ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่น	0.00 – 0.20	หมายถึง	แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นต่ำมาก
ค่าความเชื่อมั่น	0.21 – 0.40	หมายถึง	แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นต่ำ
ค่าความเชื่อมั่น	0.41- 0.70	หมายถึง	แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นปานกลาง
ค่าความเชื่อมั่น	0.71 – 1.00	หมายถึง	แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง

1. ข้อมูลพื้นฐานชุมชน

1.1 ชื่อหมู่บ้าน

บ้านซำใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลรางบัว อำเภอบางคนที จังหวัดราชบุรี

1.2 ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับบ้านทุ่งกว้าง หมู่ที่ 7 ตำบลรางบัว อำเภอบางคนที จังหวัดราชบุรี

ทิศใต้ ติดกับบ้านรางดอกอาว หมู่ที่ 1 ตำบลรางบัว อำเภอบางคนที จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันออก ติดกับบ้านหนองแร้ง หมู่ที่ 5 ตำบลรางบัว อำเภอบางคนที จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันตก ติดกับบ้านท่าอิฐ หมู่ที่ 13 ตำบลด่านทับตะโก อำเภอบางคนที จังหวัดราชบุรี

1.3 จำนวนประชากร

บ้านซำใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลรางบัว อำเภอบางคนที จังหวัดราชบุรี มีจำนวนครัวเรือน 166 ครัวเรือน ประกอบไปด้วยประชากรทั้งสิ้น 522 คน เพศชาย 259 คน เพศหญิง 263 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 25 มีนาคม 2557 อ้างอิงใน องค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว)

1.4 ชาติพันธุ์และจารีตประเพณี

ชาวบ้านในชุมชนเป็นชาวไทยยวนซึ่งอพยพมาจาก อ.เมือง จ.ราชบุรี เมื่อ พ.ศ. 2475 ครอบครัวแรกที่เข้ามาอาศัยในชุมชนคือนายพลอย พรหมสาร จากนั้นได้มีการชักชวนคนอื่น ๆ เข้ามาอาศัยและตั้งเป็นชุมชนเล็ก ๆ ขึ้นมา ลักษณะบ้านเรือนในระยะแรกเป็นแบบทรงไทยโบราณ ยกพื้นสูง เมื่อมีคนมาอาศัยอยู่มากขึ้นจึงมีการตั้งชื่อชุมชนโดยอาศัยลักษณะพื้นที่ของชุมชน ที่เป็นป่าใหญ่เป็นแนวคิดในการตั้งชื่อ ซึ่งคำว่า “ซำ” หมายถึงป่า จึงได้ชื่อหมู่บ้านว่า “ซำใหญ่”

ด้านจารีต ประเพณี ชาวไทยยวนมีการนับถือผีมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่เรียกว่า “ผีปู่ผีย่า” เมื่อถึงช่วงเทศกาลสำคัญจะมีการไหว้ผีบรรพบุรุษ ได้แก่ ช่วงสงกรานต์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนับถือ “ผีบ้านผีเรือน” โดยเมื่อลูกสาวบ้านใดแต่งงานจะต้องมีการไหว้ผีบ้านผีเรือนเพื่อให้อยู่ดีมีสุข

คุ้มครองและยอมรับในการแต่งงานอันจะทำให้ชีวิตราบรื่น และเมื่อมีแขกมาพักค้างแรมอยู่ที่บ้าน จะต้องมีการไหว้ “ผีเจ้าป่าเจ้าเขา” เพื่อเป็นการขออนุญาต นอกจากนี้ยังมีการเล่นพื้นบ้านที่สำคัญของชุมชนได้แก่ หูลุมเมืองหรือบักจก (ปัจจุบันไม่นิยมเล่น) ชักเขย มอญซ่อนผ้า กลองยาว การทำตุ่ง และการทำห่อเสื่อห่อผ้า (ครัวสงฆ์) เป็นต้น

1.6 การประกอบอาชีพ

ชาวไทยวนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และรับจ้างทั่วไป ดังนั้นวิถีชีวิตจึงผูกพันกับธรรมชาติโดยอาศัยพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก นอกจากนี้อาชีพที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันคือ การทอผ้า ได้แก่ ผ้าตีนจก เป็นต้น

ภาพผนวกที่ 1 การทอผ้าตีนจก

ภาพผนวกที่ 2 กี่ทอผ้า

ภาพผนวกที่ 3 ห่อเสื้อผ้า (ครัวสงฆ์) สร้างเพื่ออุทิศให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ ภายในบรรจุเสื้อผ้า และ
ของใช้ที่จำเป็น คล้ายกับการถวายสังฆทาน

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว

ภาพผนวกที่ 4 ตุ้ง ลักษณะเป็นโครงไม้ สร้างขึ้นประกอบพิธีศพ โดยชาวบ้านนิยมใส่ พริก หั้ว
หอม หัวกระเทียม ข้าว หรือเครื่องครัวอื่น ๆ เพื่อปรารถนาให้ผู้ตายนำไปใช้ในชาติ
ภพหน้า

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว

2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางผนวกที่ 2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

1. เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	90	50.0
หญิง	90	50.0
รวม	180	100.0

ตารางผนวกที่ 3 ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
55-70	60	33.3
35-50	60	33.3
15-50	60	33.3
รวม	180	100.0

ตารางผนวกที่ 4 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	14	7.8
ประถมศึกษา	97	53.9
มัธยมศึกษา	33	18.3
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	36	20.0
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	100.0	100.0

ตารางผนวกที่ 5 อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	ความถี่	ร้อยละ
เกษตรกร	98	54.4
รับราชการ	1	0.6
ธุรกิจส่วนตัว	9	5.0
ค้าขาย	20	11.1
พนักงานบริษัท	2	1.1
อื่น ๆ	50	27.8
รวม	100	100.0

ตารางผนวกที่ 6 ชาติพันธุ์ของบิดาของกลุ่มตัวอย่าง

ชาติพันธุ์ของบิดา	ความถี่	ร้อยละ
ไทยยวน	171	95.0
ไทย	8	4.4
ลาว (ไทยถิ่นอีสาน)	1	0.6
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	100	100.0

ตารางผนวกที่ 7 ชาติพันธุ์ของมารดาของกลุ่มตัวอย่าง

ชาติพันธุ์ของมารดา	ความถี่	ร้อยละ
ไทยยวน	165	91.7
ไทย	13	7.2
ลาว (ไทยถิ่นอีสาน)	2	1.1
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	100	100.0

ตารางผนวกที่ 8 ภาษาแรกที่กลุ่มตัวอย่างพูดได้

ภาษาแรกที่พูดได้	ความถี่	ร้อยละ
ไทยยวน	152	84.4
ไทย	28	15.6
ลาว (ไทยถิ่นอีสาน)	0	0.0
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	180	100.0

ตารางผนวกที่ 9 ปริมาณของภาษาที่มีการใช้สูงที่สุด

ภาษาที่ใช้มากที่สุด	ความถี่	ร้อยละ
ไทยยวน	144	80.0
ไทย	36	20.0
ลาว (ไทยถิ่นอีสาน)	0	0.0
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	180	100.0

ตารางผนวกที่ 10 ปริมาณของภาษาที่มีการใช้ภาษาในลำดับรองลงมา

ภาษาที่ใช้รองลงมา	ความถี่	ร้อยละ
ไทยยวน	35	80.6
ไทย	145	19.4
ลาว (ไทยถิ่นอีสาน)	0	0.0
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	100	100.0

ตารางผนวกที่ 11 ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างพูดได้

ภาษาที่พูดได้	ความถี่	ร้อยละ
ไทยยวน	141	78.3
ไทย	34	18.9
ลาว (ไทยถิ่นอีสาน)	5	2.8
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	100	100.0

ตารางผนวกที่ 12 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-70 ปี

คนที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แวดวงครอบครัว	แวดวงชุมชน	แวดวงประเพณี และวัฒนธรรม	แวดวงราชการ และสาธารณะ
1	หญิง	Y	Y	Y	T/Y
2	หญิง	Y	Y	T/Y	T
3	หญิง	Y	Y	Y	Y
4	หญิง	Y	Y	Y	T/Y
5	หญิง	Y	Y	Y	T
6	หญิง	Y	Y	Y	Y
7	หญิง	Y	Y	Y	Y
8	หญิง	Y	T/Y	Y	T/Y
9	หญิง	Y	Y	Y	Y
10	หญิง	Y	Y	Y	Y
11	หญิง	Y	Y	Y	T/Y
12	หญิง	Y	Y	Y	T
13	หญิง	Y	T/Y	T/Y	T/Y
14	หญิง	Y	Y	Y	T
15	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
16	หญิง	Y	Y	Y	Y
17	หญิง	Y	Y	Y	T
18	หญิง	Y	Y	Y	T
19	หญิง	Y	Y	Y	T
20	หญิง	Y	Y	Y	T
21	หญิง	Y	Y	Y	Y
22	หญิง	Y	Y	Y	T
23	หญิง	Y	Y	T/Y	T
24	หญิง	Y	Y	Y	T
25	หญิง	Y	Y	T/Y	T

ตารางผนวกที่ 12 (ต่อ)

คนที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แฉดววงครอบครัว	แฉดววงหุน	แฉดววงประเพณี แฉดววัฒนธรรม	แฉดววงราชการ แฉดววงสาธารณะ
26	หญิง	Y	Y	Y	T/Y
27	หญิง	Y	Y	Y	T
28	หญิง	Y	T/Y	T/Y	T
29	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
30	หญิง	Y	Y	Y	T
31	ชาย	Y	Y	Y	T
32	ชาย	Y	Y	Y	Y
33	ชาย	Y	Y	Y	T
34	ชาย	Y	Y	Y	T/Y
35	ชาย	Y	Y	Y	T/Y
36	ชาย	Y	T/Y	Y	T
37	ชาย	Y	Y	Y	T
38	ชาย	Y	Y	Y	T
39	ชาย	Y	Y	Y	T
40	ชาย	Y	Y	Y	T
41	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
42	ชาย	Y	Y	Y	T
43	ชาย	Y	Y	T/Y	T
44	ชาย	Y	Y	Y	T
45	ชาย	Y	Y	Y	T
46	ชาย	Y	Y	Y	T
47	ชาย	Y	T/Y	T	T
48	ชาย	Y	Y	Y	T/Y
49	ชาย	Y	Y	Y	Y
50	ชาย	Y	T/Y	T	T/Y

ตารางผนวกที่ 12 (ต่อ)

คนที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แวดวงครอบครัว	แวดวงชุมชน	แวดวงประเพณี และวัฒนธรรม	แวดวงราชการ และสาธารณะ
51	ชาย	Y	Y	Y	Y
52	ชาย	Y	Y	Y	Y
53	ชาย	Y	Y	Y	T
54	ชาย	Y	Y	Y	Y
55	ชาย	Y	Y	Y	T/Y
56	ชาย	Y	Y	Y	Y
57	ชาย	Y	Y	Y	T/Y
58	ชาย	Y	Y	T/Y	T
59	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
60	ชาย	Y	Y	Y	T/Y

ตารางผนวกที่ 13 การใช้ภาษาตามแวดวงภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-50 ปี

คนที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แวดวงครอบครัว	แวดวงชุมชน	แวดวงประเพณี และวัฒนธรรม	แวดวงราชการ และสาธารณะ
1	หญิง	Y	Y	T/Y	T
2	หญิง	Y	Y	T	T
3	หญิง	Y	Y	Y	T
4	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
5	หญิง	Y	Y	Y	T
6	หญิง	Y	T/Y	T/Y	T
7	หญิง	Y	T/Y	T/Y	T
8	หญิง	Y	Y	T/Y	T
9	หญิง	Y	Y	Y	Y

ตารางผนวกที่ 13 (ต่อ)

คนที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แฉดววงครอบคร้ว	แฉดววงซุมชน	แฉดววงประเพณี แฉดววัฒนธรรม	แฉดววงราชการ แฉดววงสาธารณะ
10	หญง	Y	T/Y	T/Y	T
11	หญง	Y	Y	Y	T
12	หญง	Y	T/Y	T/Y	T
13	หญง	Y	Y	T/Y	T/Y
14	หญง	T/Y	Y	T/Y	T
15	หญง	Y	Y	Y	T
16	หญง	Y	Y	Y	T
17	หญง	Y	Y	T/Y	T
18	หญง	T/Y	T/Y	T/Y	T
19	หญง	Y	Y	Y	T
20	หญง	Y	Y	T/Y	T
21	หญง	T/Y	T/Y	T/Y	T
22	หญง	Y	Y	T/Y	T
23	หญง	Y	Y	T/Y	T
24	หญง	Y	Y	Y	T
25	หญง	Y	T/Y	T/Y	T
26	หญง	Y	Y	T/Y	T
27	หญง	Y	T/Y	T	T
28	หญง	Y	Y	T/Y	T
29	หญง	Y	Y	Y	T
30	หญง	Y	Y	Y	T
31	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
32	ชาย	Y	Y	Y	T
33	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
34	ชาย	Y	Y	Y	T
35	ชาย	Y	Y	Y	T

ตารางผนวกที่ 13 (ต่อ)

คนที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แฉดววงครอบคร้ว	แฉดววงซุมชน	แฉดววงประเพณี แฉดววงวัฒนธรรม	แฉดววงราชการ แฉดววงสาธารณะ
36	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
37	ชาย	Y	T/Y	Y	T
38	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
39	ชาย	Y	Y	T/Y	T
40	ชาย	Y	Y	Y	T
41	ชาย	Y	Y	T/Y	T
42	ชาย	Y	Y	T/Y	T
43	ชาย	Y	Y	T	T
44	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
45	ชาย	Y	Y	Y	T
46	ชาย	T/Y	Y	T/Y	T
47	ชาย	Y	Y	T/Y	T
48	ชาย	Y	Y	Y	T
49	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
50	ชาย	Y	Y	T/Y	T
51	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T
52	ชาย	Y	Y	T/Y	T
53	ชาย	Y	Y	T/Y	T
54	ชาย	T/Y	Y	T/Y	T
55	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
56	ชาย	T/Y	T	T	T
57	ชาย	Y	Y	Y	T
58	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T
59	ชาย	Y	T	T	T
60	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T

ตารางผนวกที่ 14 การใช้ภาษาตามแฉวงภาษาของลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-30 ปี

คน ที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แฉวงครอกรัว	แฉวงชุน	แฉวงประเพณี และวัฒนธรรม	แฉวงราชการ และสาธารณะ
1	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
2	หญิง	Y	Y	Y	T
3	หญิง	Y	Y	Y	T
4	หญิง	Y	Y	Y	T
5	หญิง	T/Y	Y	T/Y	T
6	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
7	หญิง	Y	T/Y	T/Y	T
8	หญิง	Y	Y	Y	T
9	หญิง	Y	Y	Y	T
10	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
11	หญิง	Y	T/Y	T/Y	T
12	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
13	หญิง	Y	Y	Y	T/Y
14	หญิง	T/Y	T	T	T
15	หญิง	Y	Y	T	T
16	หญิง	Y	T/Y	T/Y	T
17	หญิง	Y	Y	T/Y	T
18	หญิง	Y	Y	T/Y	T
19	หญิง	T	T	T	T
20	หญิง	T/Y	T/Y	T	T
21	หญิง	T/Y	T/Y	T	T
22	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
23	หญิง	T/Y	T/Y	T	T
24	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T
25	หญิง	T/Y	T/Y	T/Y	T

ตารางผนวกที่ 14 (ต่อ)

คนที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แฉวฉวครอบครัว	แฉวฉวชุน	แฉวฉวประเพณี แฉววัฒนธรรม	แฉวฉวราชการ แฉวสาธารณะ
26	หญง	Y	T/Y	T	T
27	หญง	Y	Y	Y	T
28	หญง	T/Y	T/Y	T/Y	T
29	หญง	T/Y	T/Y	T/Y	T
30	หญง	T/Y	T/Y	T	T
31	ชาย	T	T/Y	T	T
32	ชาย	T	T/Y	T	T
33	ชาย	T	T	T	T
34	ชาย	Y	T/Y	Y	T
35	ชาย	T/Y	T/Y	T	T
36	ชาย	T	T/Y	T	T
37	ชาย	Y	Y	T/Y	T
38	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T
39	ชาย	T/Y	T/Y	T	T
40	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T
41	ชาย	Y	Y	Y	T
42	ชาย	Y	Y	Y	T
43	ชาย	T	T	T	T
44	ชาย	Y	Y	Y	T
45	ชาย	Y	Y	Y	T
46	ชาย	Y	Y	Y	Y
47	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T
48	ชาย	Y	T/Y	Y	T
49	ชาย	T/Y	T/Y	T	T
50	ชาย	T/Y	T/Y	T	T

ตารางผนวกที่ 14 (ต่อ)

คนที่	เพศ	ภาษาที่ใช้			
		แวดวงครอบครัว	แวดวงชุมชน	แวดวงประเพณี และวัฒนธรรม	แวดวงราชการ และสาธารณะ
51	ชาย	T/Y	T	T	T
52	ชาย	Y	Y	Y	T
53	ชาย	T/Y	Y	Y	T
54	ชาย	Y	Y	T/Y	T
55	ชาย	T	T	T	T
56	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T
57	ชาย	Y	T/Y	T/Y	T
58	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T
59	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T
60	ชาย	T/Y	T/Y	T/Y	T

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล

นายศราวุฒิ บุตรดาวงค์

วัน เดือน ปี เกิด

วันที่ 22 เดือนมกราคม พ.ศ. 2531

สถานที่เกิด

จังหวัดราชบุรี

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษธุรกิจ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

